

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
**MANAGEMENT OF PUBLIC WELFARE OF PHRABATNAMPU
TEMPLE IN LOPBURI PROVINCE**

พระวรภพ คุณสมปนโน (วานิชวัฒน์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

พระวรภพ คุณสมปโน (วานิชวัฒน์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**Management of Public Welfare of Phrabatnampu Temple in
Lopburi Province**

Phra Woraphob Gunsampanno (Wanichwat)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ประเสริฐ อีลาว)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.ประเสริฐ อีลาว

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระวรภพ คุณสมปโน)

ชื่อสารนิพนธ์	: การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
ชื่อผู้วิจัย	: พระวรภพ คุณสมปโน (วานิชวัฒน์)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	
	: พระปลัดระพี พุทธิสาโร, ผศ. ดร., พธ.บ. (การสอนสังคม),
	: ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย), พธ.ด. (พุทธศาสนา)
	: ดร.ประเสริฐ อิลาว, พธ.บ. (บริหารรัฐกิจ),
	: พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

โดยในการศึกษานี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรในการศึกษา โดยเลือกชมรมผู้สูงอายุและประชากรทั่วไปที่มาบริจาคสิ่งของที่วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สถิติที่ใช้วิเคราะห์กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการศึกษานี้พบว่า

๑. การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๐$) แสดงถึงผลการแก้ไขปัญหาของผู้บริหารวัดพระบาทน้ำพุ จากอดีตที่ชาวบ้านรังเกียจผู้ป่วยโรคเอดส์ และขับไล่เจ้าอาวาสให้ย้ายวัด แจ้งความถึงผู้ว่าให้มาดำเนินการ แต่ปัจจุบันนี้กลับพลิกสถานการณ์กลายเป็นความศรัทธาสูงทั้งในชุมชนจังหวัดลพบุรี และประชาชนทั่วไปที่มาบริจาคเงินและสิ่งของ

(ข)

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน

๓. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี คือ ได้สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมแต่กลายเป็นที่เก็บของ วัดขาดการสร้างบุคลากรพระภิกษุสงฆ์ในการเป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรม และประชาสัมพันธ์ชักชวนประชาชนทั่วไป และจากข้อมูลที่ได้รับมาเรื่องเพศสัมพันธ์กับโรคเอดส์ที่เกิดขึ้นกับเด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไปว่า ภัยของโรคเอดส์เพิ่มขึ้นทุกปี แสดงว่าการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐไม่ให้ความสนใจในเรื่องนี้มากเท่าที่ควร และด้านการดำเนินกิจการ องค์การบริหารยังขาดการนำแผนด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เชิงกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และโครงการการสร้างศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดเป็นโครงการใหม่ ขาดบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญที่ต้องหาข้อมูลและปรึกษาหน่วยงานราชการ และถึงแม้วัดจะทำประโยชน์ให้กับสังคมมากมายจนมีชื่อเสียงที่ดี แต่ก็มีผลกระทบการรับดูแลผู้ป่วยเอดส์เป็นจำนวนมากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนกลัวตาย ไม่อยากติดต่อกับใครใด ๆ จึงมีผลกระทบต่อการสร้างบุคลากรในวัดพระบาทน้ำพุ จะหาบุคลากรที่มีใจเสียสละในงานสาธารณสุขสงเคราะห์นั้นหายากมากกว่าวัดอื่น ๆ ต้องใช้แผน ๑ แผน ๒ และแผน ๓ ในการสร้างบุคลากร

Research Paper Title : Management of Public Welfare of Phrabatnampu Temple in Lopburi Province

Researcher : Phra Waraphop Gunṣampanno (Wanichwat)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phra Paladrapin Budthisaro, Asst. Prof., Dr.,
B.A. (Social Teaching), M.A. (Asain History),
Ph.D. (Buddhist Studies)

: Dr. Prasert Thilao, B.A. (Public Administration),
M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March 21, 2019.

Abstract

The objectives of this research were : 1) to study the management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province, 2) to study the opinions comparison of the community people towards management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province, classified by personal data, 3) to study problems, obstacles and suggestions on the management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province.

The research methodology was the mixed methods research by quantitative research which used the survey research from the questionnaire by collected the data from the sampling group as the 100000 people who came to Phrabatnampu temple in Lopburi province. The statistics for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, with one-way analysis of variance, t-test and F-test. The statistics for analysis the management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province was the test of value by and qualitative research was in-depth interviews with key informants for supporting the quantity data.

The findings of research were as follows :

1. The management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province. The overall was at a high level ($\bar{x} = 4.50$), it showed the problem solution of Phrabatnampu temple's executive from the past that the villagers hated the Aids

patients and expelled the abbot to move from the temple and inform the police to manage him but at the present , the situation becomes the high faith in the community of Lopburi province and general people come to donate money and things..

2. The findings of the comparison of personnel to management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province, classified by different status like sex, age, educational level, income and career, had the opinions towards management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province

3. Problems and obstacles about the management of public welfare of Phrabatnampu temple in Lopburi province are to build the meditation practice center but now it becomes the storage room. Temples lack of personnel as monks to be the leader for meditation practice and public relations to invite the general people and information about the sexual intercourse causing of Aids that happens with children and general people that the danger of Aids increases every year. It shows that the public relation of government agency is not interested in this matter and the practical asset, Subdistrict administrative organization lacks of the plan for human resource management and strategy for real practice and new project as the center for narcotics patients treatment, lack of specialist personnel for data searching and government advise , even though temples will make the usefulness for society until becomes famous but the impact of Aids patients treatment is sensitive. However, by the nature, every one fears the death and would not like to involve the diseases that it has the impact on personnel creation of Phrabathnampu temple that it is very hard to find the personnel who have the hospitality and sacrifice in the public welfare rarely more than other temples that must have Plan 1, Plan 2 and Plan 3 for personnel creation.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ เรื่อง การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ร.ศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่ให้คำปรึกษาและขอเสนอแนะ การเรียนการสอนแก่ผู้วิจัย ด้วยความเมตตาของกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พระปลัดระพี พุทธิสารโร, ผศ.ดร., อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์ทั้ง ๕ ท่าน ประกอบด้วย ผศ.ดร. เดิมศักดิ์ ทองอินทร์ ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง ผศ.ดร.ยุธนา ประณีต ดร. สุรียา รักษาเมือง ดร. กาญจนา คำจตุ และคณาจารย์และเจ้าหน้าที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขงาน และตรวจสอบสารนิพนธ์ด้วยดีตลอดมา โดยทำให้สารนิพนธ์มีความสมบูรณ์ที่สุด ภูมิใจที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแห่งนี้

ขอกราบขอบพระเดชพระคุณพระราชาวิสุทธิประชนานถ (อลงกต) เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ พระเดชพระคุณพระเทพเสนาบดี (ประเทือง อาภาโร ป.ธ. ๔) เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี เจ้าอาวาสวัดกวีธรรมาราม ราชวรวิหาร พระครูสุวัฒน์กิตติสาร เจ้าคณะตำบลเขาสามยอด เจ้าอาวาสวัดสระมะเกลือ จังหวัดลพบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม (Try out) อนุญาตให้เก็บข้อมูลในการวิจัย

เจริญพรขอบพระคุณ นายสุปกิต โพธิ์ปภาพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี นายบุญเต็ม เรณูมาศ ปลัดจังหวัดลพบุรี นายธนชัย ไม้ประดิษฐ์ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี นางสาวสายใจ เลิศวิริยะประภา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี นายแพทย์สมศักดิ์ สุทธิพงศ์เกียรติ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี อนุญาตให้เก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้ คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตเวทิตา คุณแก่ ครูบาอาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย ที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง รวมทั้ง บุรพจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผล สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

พระวรภพ คุณสมปโนโน (วานิชวัฒน์)

๒๑ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ณ)
สารบัญแผนภาพ	(ฎ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฐ)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ	๖
๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณสุขสงเคราะห์	๒๔
๒.๓ บริบทพื้นที่การทำวิจัย	๕๖
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๗
๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๑
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๐
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๗๒
๔.๓ ผลวิจัยการเปรียบเทียบความคิดเห็นการจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๗๘
๔.๔ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทาง การแก้ไขปัญหาการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาท น้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๘๔
๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาท น้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๘๖
๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๙๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๙
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย	๑๑๐
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๑๐
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	๑๑๑
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๑๑
บรรณานุกรม	๑๑๒
ภาคผนวก	๑๑๗
ผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ วิจัย	๑๑๘
ผนวก ข ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ	๑๒๕
ผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ของแบบสอบถาม	๑๓๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)	๑๓๓
ผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและแบบสัมภาษณ์ เพื่อ การวิจัย	๑๓๖
ผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๔๔
ผนวก ช แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๕๒
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างวัดพระบาทน้ำพุ ตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี	๖๒
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม	๗๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๗๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๗๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๗๕
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	๗๖
๔.๗	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามสภาพเพศ	๗๘
๔.๘	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามสภาพอายุ	๗๙
๔.๙	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	๘๐
๔.๑๐	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามรายได้	๘๑
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสุข สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามอาชีพ	๘๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๒	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕	๘๓
๔.๑๓	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	๘๔
๔.๑๔	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่	๘๔
๔.๑๕	ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป	๘๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แผนภาพแสดงวงจรการจัดการ	๑๖
๒.๒	การจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัด	๒๗
๒.๓	ระบบการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัด	๓๐
๒.๔	การมีส่วนร่วมในการจัดการ	๓๓
๒.๕	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๐
๒.๖	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี/พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหามกุฏราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรคคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคลวิสาสินี สีลขันธวรรคคอฎฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระวินัยปิฎก	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก	ชื่อคัมภีร์ ภาษา	ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชนชาติไทยนั้น ได้รับอิทธิพลในนับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลาอันยาวนาน สังคมไทยจึงเป็นสังคมพุทธ วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระซึ่งเป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางร่วมแห่งความเชื่อถือ การร่วมมือกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านนี้ แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ความรู้สึกของประชาชนว่า พระสงฆ์เป็นผู้มี สติปัญญารอบรู้วิชาการต่างๆ สามารถเป็นที่ปรึกษาและนำชาวบ้าน เป็นเครื่องรักษาความเคารพนับถือได้ที่ยืนมั่นคงยิ่ง ปัจจัย ๓ อย่าง ที่เชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคม คือ ความบริสุทธิ์ ความเสียสละบำเพ็ญประโยชน์ และความเป็นผู้นำทางสติปัญญา ในด้านการให้ การศึกษา พระสงฆ์จะทำการอบรม สั่งสอน แนะนำ ผู้อื่นให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยดี ซึ่งอาจต้องอาศัย ความรู้ทางโลกและทางธรรม ที่เป็นการสืบทอดประเพณีในสังคมไทย ภาระหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยคือพระสงฆ์ทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลัก งานสงเคราะห์พระสงฆ์จะทำ ได้โดยตรงคือการสงเคราะห์จิตใจเป็นหลัก ส่วนการสงเคราะห์ทางวัตถุโดยอ้อม ด้วยการแนะนำ ชักจูงผู้อื่นให้กระทำ หรือนำสิ่งของมาบริจาคแบ่งปันกัน แต่เป็นกิจกรรมชั่วคราว การจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ประกอบด้วย ๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ ๓) การช่วยเหลือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่ ๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

สังคมไทยในปัจจุบันนี้อยู่ในภาวะของการขาดความสมดุล หรือความพอดี ซึ่งสถานการณ์ด้านสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีข้อมูลหลายประการที่บ่งชี้ว่าสังคมไทยอยู่ในภาวะเจ็บป่วย (Social Illness) จำเป็นต้องได้รับการเยียวยา พัฒนา และเตรียมการป้องกันในทุกกระดับ ทั้งปัญหาเชิงโครงสร้าง ได้แก่ เด็กกำพร้าพุ่ง ประมาณ ๘ แสนกว่าคน ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ผู้ป่วยจากโรคเอดส์ ๔ แสนกว่าคน ปี ๒๕๕๙ คนชราไร้ญาติ แสนกว่าคน สังคมไทยกำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วอีก ๒ ปี ๑๔ ล้านคน และสภาวะภายในสังคมเงินออมไม่เพียงพอต่อการยังชีพเมื่อชราภาพ และยังมีภาวะโรคใหม่ๆ เกิดขึ้นมา สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองมากขึ้น^๑

ยุคปัจจุบันนี้ มีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชนทั้งด้านการตลาดนำมาดำเนินการใช้สื่อสารมวลชนทางทีวี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท. รายการใจฟ้า จนไปถึงการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ไปจนขยายกิจการวัดเพิ่มขึ้น ซึ่งบูรณะการด้วยหลักพุทธนำการปกครองไปพร้อมกับ ความเจริญ

---

^๑ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แยมชุ่ม), “การพัฒนาแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๕.

และกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับระเบียบต่าง ๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองพระภิกษุและผู้ป่วยติดเชื่อ เอดส์จนถึงเด็กกำพร้าและคนชราที่ไร้ญาติอยู่ในความอุปการะของวัด มีกระบวนการจัดการที่แตกต่างกันไปมีการพัฒนาการต่อชีวิตของคนและพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะบุคคลกรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและให้ความสัมพันธ์กับคนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีการจัดการที่ปฏิบัติอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังนั้น ปัจจุบันนี้ผู้ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมและคณะสงฆ์ไปจนถึงประชาชนในชุมชน

จากบริหารงานได้ส่งเสริมงานให้ผู้ป่วยโรคเอดส์และเด็กกำพร้าพร้อมทั้งเด็กออทิสติกและคนชราไร้ญาติที่มีศักยภาพในการทำงานได้ สร้างอาชีพรายได้ให้ตนเอง เช่น

๑. เด็กกำพร้าเรียนหนังสือและปลูกพืชปลอดสารเคมี ผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปส่งขายเรียนจบ ม ๖ มีงานจากองค์กรเอกชนรับทำงาน

๒. เด็กออทิสติกผลิตหัตถกรรม เช่น ดอกไม้ รูปปั้น กรอบรูป

๓. คนชราไร้ญาติปลูกพืชแบบออร์แกนิกกับผักไฮโดรโปนิคส์ เป็นต้น

โครงการที่กำลังดำเนินการคือ ศูนย์บำบัดยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ พระราชวิสุทธิประชานาถ (หลวงพ่ออลงกต) เนื่องจากมีเสียงเรียกร้องจากคฤหัสถ์ให้ตั้ง ศูนย์บำบัดยาเสพติดหลวง พ่ออลงกต จึงตัดสินใจประกาศต่อเหล่าพระสงฆ์ที่ประชุมในจังหวัดลพบุรี ให้ทราบถึงโครงการนี้มีสถานที่พร้อมจะดำเนินการได้ ขออย่ารังเกียจผู้เสพยาเสพติดด้วย

ผู้วิจัยมีความตระหนักต่อปัญหาด้านต่าง ๆ ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะความอ่อนแอและไร้รูปแบบในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย ซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญอันเป็นหัวใจหลักต่อความมั่นคงต่อสถาบันพระพุทธศาสนา และมีความเห็นว่าสถาบันสงฆ์ไทย ควรมีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ให้เหมาะสมตึงามและมีประสิทธิภาพ และสามารถปรากฏผลเป็นรูปธรรมแบบ เข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ทั้งในสภาวการณ์สังคมไทยทั้งใน ปัจจุบันและในอนาคต องค์คณะสงฆ์ไทย เพื่อการพัฒนากระบวนการงานสาธารณสงเคราะห์อันเป็นการรองรับแก่สังคมไทยในอนาคตต่อไป โดยเฉพาะกระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี พระราชวิสุทธิประชานาถ (หลวงพ่ออลงกต) เจ้าอาวาสโดยหลักยึดพระธรรม พรหมวิหาร ๔ ยึดหลักเมตตาธรรม คำจุนโลก วัดแห่งนี้เริ่มต้นรับรักษาและฝึกฟื้นฟูติดเชื่อและผู้ป่วยโรคเอดส์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึง ปัจจุบันนี้ โดยเป็นที่พึ่งยามยาก ในวาระสุดท้ายของชีวิตผู้ป่วยโรคเอดส์เป็นบุคคลที่น่าสงสาร ญาติพี่น้องก็ไม่เอา เพื่อนก็ไม่รัก คนเหล่านี้เหมือนลูกแบบจากสังคม ไม่มีใครแล้วสิ้นหวัง ไร้ที่พึ่ง อย่างน้อย ๆ มาตายที่วัดยังดี เสียกว่าตายอยู่ข้างถนนช่วงปีแรก หลวงพ่ออลงกต ลูกต่อด้านจากชาวบ้าน มีการร้องเรียนไปถึงนายอำเภอ ผู้ว่าฯ ให้ย้ายโครงการไปที่อื่น

ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวมาแล้วนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยนำหลักการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ๑) การ

ดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ ๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ ๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป^๒

๑.๒ คำถามการวิจัย

- ๑.๒.๑ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี เป็นอย่างไร
- ๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นประชากรต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างหรือไม่ อย่างไร
- ๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี มีอะไรบ้าง

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
- ๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของชุมชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ไว้ ๔ ข้อ ดังนี้

- (๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล
- (๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์
- (๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่
- (๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ เป็นข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) เกี่ยวกับกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความคิดเห็นของประชากรต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ไว้ ๔ ข้อ ดังนี้

---

^๒ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕).

- (๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล
- (๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์
- (๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่
- (๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ Mixed Methods Research ได้กำหนดขอบข่ายประชากรและ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๓.๑ ประชากร

ประชากรในการศึกษา โดยเลือกประชากรกลุ่มชมรมผู้สูงอายุและประชากรทั่วไป ที่มาบริจาคสิ่งของที่วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน^๓

๑.๔.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยหมายเอา ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ในจังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ข้าราชการ และผู้นำที่วัด

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดสถานที่ในการศึกษาวิจัย คือ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงเดือน มีนาคม ๒๕๖๒ รวม ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในวิจัยเรื่อง การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยกำหนดความหมายต่างๆ ของการใช้คำในวิจัยดังนี้

การบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการว่าเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๕ ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง ภาระหน้าที่หลักอันสำคัญของพระสงฆ์ที่ต้องให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ทั้งทางด้านจิตใจ และวัตถุ อันเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของ คณะสงฆ์ ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

(๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ ดำเนินการเองซึ่งกิจอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรม ประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

(๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไป เพื่อการสาธารณะ

^๓ สำนักงานวัดวัดพระบาทน้ำพุ, บัญชีรายชื่อผู้บริจาคปัจจัย, (๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐), (อัตสำเนา).

ประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ชุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็น แหล่งอุปโภคและ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และ อื่นๆ

(๓) การช่วยเหลือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่ ได้แก่ การสร้างถนน ชุดลอกคูคลอง สร้าง โรงพยาบาลและมีจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และ อื่นๆ

(๔) การช่วยเหลือกุศลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการคอย ช่วยเหลือ เช่น มีการจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้ และน้ำท่วมพร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนทำอาหาร เลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส หรือกระบวนการสงเคราะห์ปวงชนผู้ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัย อุบัติเหตุ และสาธารณภัยซึ่งได้แก่ภัย คือ ความยากจน ความเจ็บไข้

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๑.๖.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรต่อการจัดการงาน สาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๖.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการงานสาธารณ สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๑.๖.๔ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นรูปแบบในการจัดการงานสาธารณ สงเคราะห์ในอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ภายใต้แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ
- ๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณสุขสงเคราะห์
- ๒.๓ บริบทพื้นที่การทำวิจัย
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ

การบริหารจัดการ (Management Process)

หลักการและแนวคิดการจัดการกระบวนการ

๑. ความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๒. ชีตความสามารถของหน่วยงานและความพร้อมของทรัพยากร
๓. ความสามารถในการจัดหาทรัพยากรและความต่อเนื่องของงบประมาณ
๔. มาตรฐานการควบคุม
๕. ปัจจัยต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อกระบวนการ เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี แนวโน้มของพฤติกรรมผู้บริโภค ตลาดและทางสังคม
๖. ปัจจัยของผลกระทบที่อาจมีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะสั้นและระยะยาว
๗. ความเป็นไปได้ในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มาใช้บริการทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
๘. ความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยน การประสานงานกับส่วนงานอื่นทั้งในแนวดิ่ง และในแนวราบ ข้อกำหนดที่สำคัญพิจารณาจากอะไร

หลักการและแนวคิดการจัดการกระบวนการ

Control Phase : การจัดทำมาตรฐานการทำงาน

๑. เป็นเครื่องมือที่ประกันว่า บุคลากรต่างคนกัน ณ เวลาต่างกัน ทำงานอย่างเดียวกัน ได้ผลผลิตและใช้เวลา ในการดำเนินงานใกล้เคียงกัน
๒. เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมบุคลากร ที่ย้ายมาใหม่ หรือการฝึกตามวงรอบ
๓. เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้ขององค์กร (การรวบรวม จัดเก็บ และเผยแพร่)

๔. เป็นเครื่องมือที่รับประกันว่า มีแนวทางการปฏิบัติ และการประเมินผลงาน /คุณภาพงาน ที่ชัดเจน Control Phase : การจัดทำมาตรฐานการทำงาน “Work Instruction/Work Manual” มาตรฐานการทำงานที่ดี:

๑. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ไมคลุมเครือ
๒. อาจใช้รูปภาพอธิบายประกอบ
๓. มีการทดลองเพื่อปรับแต่ง ก่อนนำไปใช้งาน
๔. มีการฝึกอบรม ก่อนนำไปปฏิบัติงาน

Control Phase : การแก้ไขสิ่งบกพร่องในกระบวนการ
การแก้ไขสิ่งบกพร่อง :

- ๑) จัดทำฐานข้อมูลจริง การปฏิบัติงานตามกระบวนการ
- ๒) ผู้รับผิดชอบวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบและแก้ไขปัญหานั้น
- ๔) ผู้รับผิดชอบรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อแก้ปัญหาในระยะยาว
- ๕) บันทึกจัดทำ Case Study เพื่อมิให้เกิดข้อบกพร่องซ้ำ (ผิดที่คน ผิดที่เครื่องมือ หรือ

ผิดที่กระบวนการ)

- ๖) เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกระบวนการต่อไป^๑

หน้าที่ในการจัดการและกระบวนการการบริหาร

การวางแผน (Planning) เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการบริหาร ถ้าหากไม่มีการวางแผนไว้ก่อนแล้วกระบวนการบริหารต่างๆ ก็ไม่เกิดขึ้น การวางแผนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากและจำเป็นต้องกำหนดขึ้นก่อนหน้าที่อื่นๆ เสมอ ก็เพราะว่าการวางแผนเป็นกระบวนการทางความคิดและการตัดสินใจให้สัมพันธ์กับกาลเวลา โอกาส สถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ความสมบูรณ์ของการวางแผนย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย ระเบียบปฏิบัติ วิธีการทำงาน และการตัดสินใจใช้ทรัพยากรการจัดการให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^๒

แนวคิดคำว่า การจัดการ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ ว่า Management ซึ่งพจนานุกรม ภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ให้คำนิยามไว้ว่า “Management is the control and organization of something” การบริหารจัดการ หรือ “management” มาจากคำในภาษาละตินว่า “Manus” หมายถึง การควบคุมโดยมือ (Control by hand) ความแตกต่างที่สำคัญของคำทั้งสองน่าจะอยู่ระหว่าง การรับใช้ และ การควบคุม หรือ การได้รับผลลัพธ์^๓ สำหรับคำว่า การจัดการ (management) คือ กระบวนการในการประสานงาน (Coordinating) กิจกรรมการ

^๑ อนันต์ มุ่งวัฒนา, Process Management - QA PSU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.qa.psu.ac.th/edpex/tool1/process.pptx> [๑๔ ต.ค. ๒๕๖๑].

^๒ จิรดา นาครัตน์, หน้าที่ในการจัดการและกระบวนการการบริหาร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://jiradabbc.wordpress.com> [๑๓ ต.ค. ๒๕๖๑].

^๓ จุมพล นิมพานิช, การบริหารจัดการภาครัฐใหม่: หลักการ แนวคิด และกรณีตัวอย่างของ ไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓๖.

ดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การให้ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะวัดได้จากทรัพยากรที่ใช้ (input) กับผลผลิต (output) ที่ออกมา ถ้าได้ผลผลิตมาใช้ทรัพยากรน้อยหรือประหยัดที่สุดถือว่ามีประสิทธิภาพ ส่วนประสิทธิผล (Effective) จะวัดจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมายขององค์การที่มักจะเป็นระยะยาว ซึ่งบางครั้งการปฏิบัติงานอาจมีประสิทธิภาพแต่ไม่มีประสิทธิผล หากองค์การใดสามารถบรรลุทั้ง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล แสดงว่าองค์การนั้นมีผลิตผลที่สูง การบริหาร ยังหมายถึง กระบวนการประสานกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เข้าด้วยกันทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผลภายใต้การดำเนินงานของคนอื่น

ความหมายของคำว่า การจัดการ ไว้ว่ากระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การ ซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีทรัพยากรอื่น ๆ ประกอบด้วยเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ^๔

๒.๑.๒ การบริหารยุคหลังสมัยใหม่ มาจาก William E. Berquist ยุคนี้คือ องค์การมีความซับซ้อน จึงนำแนวคิดทฤษฎีไร้ระเบียบจากนักทฤษฎีฟิสิกส์ นักอุตุนิยมวิทยา นักชีววิทยา และนักวิทยาศาสตร์ กายภาพมาใช้เรื่องตัวเลข ประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ขั้นสูง เพื่อจะอธิบายความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์และความยุ่งเหยิงของสังคม โดยหาเหตุผลการเผชิญความซับซ้อนและแนวทางใหม่ ๆ ปรับรูปแบบทำงานให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง จัดองค์การเรียนรู้ นำระบบการบริหารต่าง ๆ มาใช้เช่น TQM, Balanced Scorecard, Benchmarking, Reengineering, Six Sigma ซึ่งมีประโยชน์ ในการบริหารธุรกิจปัจจุบัน

๑) การบริหารคุณภาพโดยรวม(TQM) เกิดในปี ค.ศ. ๑๙๘๐-๑๙๙๐ ซึ่ง Edward Deming แนะนำวิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานแก่นักบริหารชาวญี่ปุ่น คือวิเคราะห์ความแตกต่าง คุณภาพสินค้า หลักสำคัญคือต้องมีการผลิตสินค้าและบริการเป็นที่พึงพอใจแก่ลูกค้าบริษัท ต้องมีกิจกรรมปฏิบัติเป็นขั้นตอนและตัดสินใจอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะแข่งขันในตลาดโลกได้

๒) Balanced Scorecard เป็นเครื่องมือช่วยให้องค์การแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ถือได้ว่าเป็นระบบการวัดผลการดำเนินงานที่ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ขององค์การสู่การปฏิบัติและสะท้อนการดำเนินงานในมุมมอง ๔ ด้าน คือ การเงิน ลูกค้า กระบวนการภายในเรียนรู้และพัฒนา

๓) Reengineering คือการออกแบบกระบวนการทางธุรกิจใหม่ เพื่อจะลดต้นทุนและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันธุรกิจการนำไปใช้ต้องคำนึงถึงปัจจัยดังนี้ คือวิธีการที่เป็นระบบลงรายละเอียดทุกขั้นตอน ความร่วมมือบริหารการเปลี่ยนแปลงต้องตอบสนองทั้งภายในและภายนอก ควรเอื้อให้วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อทุกหน่วยงานในองค์การได้ จัดรูปแบบและจำลองสถานการณ์ เพื่อลดความเสี่ยง ใช้แผนแบบต่อเนื่องในการทำธุรกิจใหม่ไม่ควรปฏิบัติเสร็จแล้วทิ้ง และไม่ควรเก็บจนล้าสมัย คณะจัดทำโครงการจะต้องเข้าถึงข้อมูลทั้งหมด เพราะ จะมีผลต่อการตัดสินใจ

^๔ อีรุณี บุญยโคภิน และ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, **พื้นฐานการบริหารงานอุตสาหกรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒.

๔) **Six Sigma** คือมาตรฐานที่องค์การยึดถือพัฒนาคุณภาพสูงสุด เพื่อจะผลิตผลงานที่ปราศจากข้อบกพร่องความสำเร็จอยู่ที่ปัจจัยดังนี้ ผลงานปฏิบัติระดับหัวหน้างาน ความเป็นผู้นำ วิธีการปฏิบัติ ได้แก่ วิเคราะห์ ปรับปรุง ควบคุม ความรวดเร็ว ความสมบูรณ์ที่ชัดเจนเรื่องการประเมินผลให้ความสำคัญที่ลูกค้าและกระบวนการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงบนรากฐานการใช้วิธีการทางสถิติ

๕) **Benchmarking** เป็นกระบวนการวัดและเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ เพื่อนำผลมาปรับปรุงองค์การเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศมี ๒ ประเภท คือ Benchmarking แบบเดี่ยว องค์การจะกำหนดหัวข้อเรื่องและดำเนินการตามกระบวนการคนเดียว มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเฉพาะไม่แลกเปลี่ยนข้อมูลคู่ เปรียบเทียบ ข้อดี คือเลือกหัวข้อที่ต้องการแล้วควบคุมระยะเวลาได้ ข้อจำกัดคือใช้เวลานาน ส่วน Benchmarking แบบกลุ่มซึ่งจะเป็นการรวมกลุ่มองค์การที่ต้องการทำ Benchmarking เรื่องเดียวกัน ข้อดี คือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างเครือข่าย ข้อจำกัด คือ การกำหนดหัวข้อต้องเป็นมิตรร่วมของกลุ่มและไม่สามารถสนองความต้องการได้ทั้งหมด

สรุปได้ว่าการบริหารองค์การประกอบด้วยการบริหารยุคก่อนคลาสสิก การบริหารยุคคลาสสิก การบริหารยุคมนุษยสัมพันธ์ การบริหารยุคพฤติกรรมศาสตร์ การบริหารสมัยใหม่ การบริหารยุคหลังสมัยใหม่ การบริหารองค์การหมายถึงการบริหารในแต่ละยุคสมัยจะมีการปรับเปลี่ยนตาม กาลเวลาพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นกว่าเดิม จึงทำให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด^๕

การบริหารจัดการองค์การในปัจจุบันอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องรับมือกับความท้าทาย จากสภาพการแข่งขันทางธุรกิจที่มากขึ้น ต้นทุนการบริหารจัดการสูงขึ้น ความหลากหลายของพนักงาน ความต้องการของลูกค้าทั้งสินค้าและบริการที่ ต้องการทั้งความรวดเร็ว คุณภาพ และราคา ความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรพื้นฐานขององค์การ ซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากรด้านการเงิน ด้านสินทรัพย์ถาวร ด้านข้อมูล และด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะทรัพยากรที่สำคัญที่สุด คือ ทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นับว่าเป็นประเด็นสำคัญหนึ่ง ที่ทุกองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสนใจและเตรียมพัฒนาปรับปรุง ทั้ง ในด้านโครงสร้างองค์การ บุคลากร และกลยุทธ์ในการดำเนินการ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถ แข่งขันได้ในระดับนานาชาติ จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ต้องอาศัยผู้นำเป็นผู้รับมือการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มองการไกลไปข้างหน้า และสามารถกำหนดทิศทาง รวมทั้งสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์นั้นสู่ คนในองค์การให้คล้อยตามได้ จูงใจให้คนทุ่มเท เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทัศนะของกล่าวว่าเป็นเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary) เน้นการกระจายอำนาจหรือมอบหมายอำนาจ

^๕ พระมหาสหัส คำคุ้ม, “การพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (วิทยาลัยบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๖), หน้า ๑๙.

(Empowering) เป็นผู้มีคุณธรรม (Moral Agents) และกระตุ้นผู้ตามให้มีความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ ประเด็น เรื่องการสื่อสารองค์การ นับว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้บริหารหรือผู้นำจำเป็นต้องมีความรู้ การติดต่อสื่อสารนั้นมีความสำคัญต่อผู้บริหารและ ต่อองค์การเพราะการติดต่อสื่อสารนั้นมีหน้าที่สำคัญคือ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของพนักงาน ใช้จูงใจพนักงาน ใช้แสดงออกถึงความรู้สึกต่างๆของพนักงาน และพนักงานแต่ละคนจำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากผู้บริหารหรือองค์การ

๒.๑.๓ การจัดการความเปลี่ยนแปลง (Managing Change)

การบริหารการเปลี่ยนแปลงจะมุ่งที่เป้าหมายหลัก ๕ ประการคือ ๑) เปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของพนักงาน ซึ่งหมายรวมถึง พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ขององค์กร ตลอดจนการออกแบบการทำงานใหม่ ๒) บุคลากร ทักษะและความสามารถของพนักงาน ระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรที่สนับสนุนการทำงานของพนักงาน ๓) วัฒนธรรมองค์การ ค่านิยม แนวปฏิบัติที่นำไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ของพนักงานแต่ละคน และการทำงานเป็นทีม ๔) เทคโนโลยี ระบบการทำงานและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้สนับสนุนระบบการทำงานในองค์กร และ ๕) โครงสร้างองค์การ สายการบังคับบัญชาและการสื่อสาร ในองค์การการเปลี่ยนแปลงองค์การนั้นมีรูปแบบที่สำคัญ ๓ ส่วนด้วยกันคือ ๑) การเปลี่ยนแปลงทาง โครงสร้าง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึงการ เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของโครงสร้างองค์การ เช่น ความชำนาญ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดฝ่ายและแผนงาน การจัดสายบังคับบัญชา หรือช่วงการบังคับบัญชาใหม่ การปรับเปลี่ยนระดับการรวมอำนาจการจัตระเบียบงาน การออกแบบงานใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดขององค์กร ๒) การ เปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกระบวนการทำงาน วิธีการทำงาน รวมทั้งการนำเครื่องจักร เครื่องมือใหม่ๆ ที่ทันสมัยและอัตโนมัติมาแทนที่เครื่องจักรเดิม และให้การควบคุมโดยคอมพิวเตอร์ แทนการใช้พนักงาน เป็นต้น และ ๓) การเปลี่ยนแปลงคน ซึ่งผู้บริหารจะต้องพยายามปรับเปลี่ยนพนักงานใน ด้านต่างๆ เช่น ทักษะ ความคาดหวัง การรับรู้ และพฤติกรรม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กร องค์กรมักจะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ดังนี้ ๑) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีหรือระบบผลิต ๒) การเปลี่ยนแปลง ผลผลิต ๓) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และ ๔) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมหรือคน เมื่อองค์กรเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงมักส่งผลกระทบต่อทั้งทางลบและทางบวกต่อคนในองค์กร และ มักมีการต่อต้านเสมอกล่าวได้ว่า สาเหตุของการต่อต้านนั้นสามารถสรุปได้ ๓ ประการคือ (๑) เมื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้เกิดความคลุมเครือไม่ชัดเจน (Ambiguity) และความไม่แน่นอน (Uncertainty) (๒) เมื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้ผู้ปฏิบัติงานเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Insecurity) หรือสูญเสียสถานภาพเดิม (Status Quo) และ (๓) เมื่อมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและผลประโยชน์ขององค์กร

สรุปว่า พนักงานต่อต้านการเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ ๑) ความกลัวการสูญเสียประโยชน์ส่วนตน เพราะพนักงานมักจะเคยชินกับการทำงานที่ตนเองทำอยู่ และมองว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เข้ามาคุกคาม ซึ่งทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานใหม่ และโดยทั่วไปพนักงานมีแนวโน้มที่จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ๒) ความกลัวสิ่งที่ตนเองไม่รู้

เพราะการที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ทำให้รู้สึกกังวลว่าจะสามารถทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายใหม่ หรือทำงานในระบบใหม่ได้หรือไม่ ๓) ความเชื่อที่ต่างกัน พนักงานอาจจะไม่เชื่อว่า การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารนั้น เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง และ ๔) การขาดความเชื่อถือในตัวผู้บริหาร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสงสัยในเจตนาที่แท้จริงของผู้บริหารในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้^๖

ยังได้เสนอเทคนิคที่ผู้บริหารใช้เพื่อลดการต่อต้านไว้ ๖ วิธีได้แก่ (๑) โดยการใช้ความรู้ความเข้าใจและสื่อสารให้พนักงานทราบ (๒) ให้พนักงานที่ต่อต้าน มีส่วนร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจ (๓) ให้ความสะดวกและให้การสนับสนุนต่างๆ แก่พนักงาน เช่นการ ฝึกอบรม (๔) ทำการเจรจาต่อรองกับผู้ต่อต้าน มีการแลกเปลี่ยนข้อเสนอ หรือเงื่อนไขต่างๆ (๕) ใช้กลวิธีต่าง ๆ ดึงผู้ต่อต้านให้มาเข้ากลุ่มผู้สนับสนุน หรือโดยการให้ข้อมูลไม่เต็มที่ หรือไม่ให้ความสะดวกแก่ฝ่ายต่อต้าน และ (๖) ใช้การบังคับขู่เข็ญพวกที่ต่อต้าน (Coercion)^๗

สรุปได้ว่า การลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น องค์กรสามารถทำได้โดย ๑) การให้การศึกษาและติดต่อสื่อสาร เพราะสาเหตุของการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการที่พนักงานขาดข้อมูลและความรู้ ๓) การให้พนักงานเข้ามามี ส่วนร่วม ๔) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เพราะการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดความกลัว สภาพที่จะเกิดขึ้นและก่อให้เกิดความวิตกกังวล ๕) การเจรจาต่อรอง เพื่อเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์บางประการ แก่ผู้ต่อต้าน ๕) การดึงผู้ต่อต้านเข้ามาเป็นพวก โดยให้มีบทบาทในการตัดสินใจ ๖) การบังคับ หรือบีบให้ยอมรับ การเปลี่ยนแปลง ๗) การประกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ๘) ดำเนินการเปลี่ยนแปลงเฉพาะที่จำเป็น และ ๙) สร้างความเชื่อถือและใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว^๘

การบริหารตามแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความชัดเจนถึงการบริหารตามแนวของว่า พุทธวิธีบริหารยึดหลักธรรมาธิปไตยพุทธศาสนาเป็นสำคัญด้วยเหตุผลที่ว่าผู้บริหารเองจะต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร พุทธวิธีบริหารจึงไม่เป็นทั้งเป็นอัตตาธิปไตย ผู้บริหารที่เป็นอัตตาธิปไตยก็มักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้งโดยจะยึดคิดว่าถูกต้องคือถูกใจข้าพเจ้า ผู้บริหารประเภทนี้มักลงท้ายด้วยการเป็นเผด็จการ ส่วนผู้บริหารที่เป็นโลกาธิปไตยก็พยายามเอาใจทุกคนเพื่อให้ตนเองอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้ เขาพยายามทำให้ถูกใจทุกคนซึ่งก็เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ผู้บริหารประเภทนี้มักหนีปัญหา เมื่อมีปัญหาขัดแย้งจะเกิดขึ้นภายในองค์กรก็พยายามลยตัวหนีปัญหา ผู้บริหารที่ดีต้องเป็นธรรมาธิปไตย เขายึดถือคิดว่าถูกต้องไม่จำเป็นจะต้องถูกใจข้าพเจ้าหรือต้องถูกใจทุกคน เขากล้าตัดสินใจลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมโดย

^๖ ชาติชาย คงเพ็ชรดิษฐ์, ธีระวัฒน์ จันทิก, “การบริหารเปลี่ยนแปลง: บทบาทภาวะผู้นำและการสื่อสารในองค์กร”, วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม-เมษายน, ๒๕๕๙): ๘๙๖.

^๗ วิรัช สงวนวงค์วาน การจัดการและพฤติกรรมองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๕๙), หน้า ๑๖๗.

^๘ วันชัย มีชาติ, พฤติกรรมการบริหารองค์กรสาธารณะ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓๑๘-๓๒๑.

ไม่พยายามลดยตัวหนีปัญหา เขาถือคติว่าอำนาจหน้าที่ มาพร้อมกับความรับผิดชอบ เขายอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่กว่าจากนั้นคือประโยชน์สุขส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นว่าจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อยเพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่” ครรกล่าวดังนี้ไว้ในที่นี้ว่า ธรรมาธิปไตยไม่ใช่ระบอบการปกครอง แต่เป็นวิธีการปกครองที่ถือธรรมเป็นใหญ่ ธรรมาธิปไตยใช้ได้กับการปกครองในระบบต่างๆ นั้นคือการปกครองไม่ว่าจะเป็นระบอบใดก็ถือว่าดีแท้ ถ้าไม่เป็นธรรมาธิปไตย แม้แต่ประชาธิปไตยก็อาจจะกลายเป็นเผด็จการโดยเสียงข้างมากถ้าไม่เป็นธรรมาธิปไตย ในระบอบการปกครองที่เป็นธรรมาธิปไตย ผู้บริหารสูงสุดจะต้องมีทั้งอัตตหิตสมบัติคือยึดธรรมประจำใจและมีปรหิตปฏิบัติคือมุ่งบำเพ็ญประโยชน์สุขส่วนรวมเมื่อผู้นำประพฤติธรรมสังคมส่วนรวมก็อยู่เป็นสุข ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าคือ

“เมื่อฝูงโคข้ามปากแม่น้ำ ถ้าโคผู้นำฝูงไปตรง โคลเหล่านั้นย่อมไปตรงทั้งหมดในเมื่อโคผู้นำฝูงไปตรง ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นผู้นำ ถ้าผู้นั้นประพฤติธรรม ประชาชนนี้ย่อมประพฤติธรรมเหมือนกัน ประชาชนทั้งประเทศย่อมอยู่เป็นสุข ถ้าพระราชาทรงดำรงอยู่ในธรรม”

การบริหาร หมายถึง การทำงานที่ให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (getting things done through other people) การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์

วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งมีการดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปีเป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึง

พุทธวิธีบริหาร

การศึกษาพุทธวิธีบริหารในครั้งนี้ขอใช้หน้าที่ของนักบริหารจึงเป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ (function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน จึงเป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร จึงเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร จึงเป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ จึงเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล จึงเป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการและแก้ปัญหาภายในองค์กร^๙

เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) อ้างใน บุปผา พิภุลแก้ว บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการคือ

๑) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง คือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุ่งไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริงและในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒) จะต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนงานโดยตระหนักถึงความสำคัญและค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วยและในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่คุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓) ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบครอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคุมกับการพิจารณาคนงานนี้คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลิตผลสูงขึ้น

๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

เฮนรี ฟาโย (Henri Fayol) อ้างใน บุปผา พิภุลแก้ว ได้เสนอทฤษฎีการบริหาร เฮนรี ฟาโย (Henri Fayol) เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการหรือบางทีก็ถือกันว่าเป็นบิดาแห่งของการจัดการสมัยใหม่ เขาเชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะและเขาสนใจที่จะศึกษาองค์การโดยรวมมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ โดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ คือ

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึงภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

^๙ คนอง วังฝายแก้ว, การบริหารตามแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org> [๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

๓) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึงหน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานกับองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งระดับบน-ระดับล่าง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

๔) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึงภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕) การควบคุม (Controlling) หมายถึงภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้าถึงกันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว^{๑๑}

๒.๑.๔ ทฤษฎีวงล้อเดมมิ่ง

เดมมิ่งว่าเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในหลักการบริหารที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือ วงจรเดมมิ่งซึ่งเป็นชื่อที่ใช้แทนกันกับการจัดการคุณภาพ เขาเป็นคนผลักดันให้ผู้บริหารญี่ปุ่นยอมรับแนวคิดในการจัดการคุณภาพ และเป็นคนแรกที่มองว่าการจัดการคุณภาพเป็นกิจกรรมขององค์กรทั้งหมดไม่ใช่แค่งานตรวจคุณภาพตามที่กำหนดหรือเป็นงานของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเป็นคนแรกที่ระบุว่าคุณภาพเป็นความรับผิดชอบทางการบริหารของผู้บริหาร

วงล้อเดมมิ่งถูกพัฒนาขึ้นโดย ดร.ซีวฮาร์ท นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน ซึ่งต่อมาดร.เดมมิ่งได้นำไปเผยแพร่ที่ประเทศญี่ปุ่นจนประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายโดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 4 ขั้นตอน คือ PDCA (Plan, Do, Check and Act) ที่เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพในการดำเนินงานขององค์กร

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ กล่าวว่าวงล้อเดมมิ่ง หรือวงล้อ PDCA คือวิธีการที่เป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่ทำให้งานไม่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Act) ดังนั้นการหมุนวงล้อเดมมิ่ง (PDCA) อย่างต่อเนื่องจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐ ได้เสนอว่าวงจรเดมมิ่ง PDCA คือแนวความคิดในการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการพัฒนากระบวนการ (Process Improvement) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็น

^{๑๑} บุปผา พิกุลแก้ว, "การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

แนวคิดของ ดร. เดมมิ่ง และถือเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิธีการต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันกระบวนการแก้ไข้ปัญหาประกอบด้วย

๒. Plan คือ การวางแผนที่จะครอบคลุมในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ แก้ไขปัญหา และจัดทำแผนการดำเนินงานในกิจกรรมที่ประกอบกัน ทั้ง 4 ของวงจร PDCA นั้นขั้นตอนการวางแผนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า การดำเนินการในขั้นตอนที่เหลือจะเป็นอย่างไร ขอเพียงแค่ให้การวางแผนถูกต้องก็พอ แต่เนื่องจากทุกสิ่งที่มีมือปฏิบัติต้องอาศัยแผน หากแผนที่วางเอาไว้ไม่ดีขั้นตอนต่อไปก็จะเป็นไปไม่ได้ด้วย เพราะมีการวางแผนผิดตั้งแต่ต้นซึ่งหากมีการวางแผนที่ดีปัญหาต่างๆที่ตามมาจะมีน้อยหรือมีโอกาที่จะไม่เกิดขึ้นเลย ในการจัดทำแผนจำเป็นจะต้องมีการระบุข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีผลต่อแผน ยกตัวอย่างเช่น ทรัพยากรมนุษย์ วัตถุดิบ เงินทุน และระยะเวลาที่จะใช้ในการดำเนินการ และพิจารณาหาวิธีการที่เป็นไปได้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการวางแผนดังกล่าวจะมีการวางแผนที่ดีหรือไม่ และปฏิบัติตามถูกต้องตามแผนที่วางไว้หรือไม่

๒. Do คือ การลงมือปฏิบัติหลังจากจบจากการวางแผนแล้วเริ่ม เข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่วางไว้ และควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติตามแผนที่วางเอาไว้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งที่ควรคำนึงในขั้นตอนดังกล่าวคือ

๒.๑ สร้างความมั่นใจว่าผู้รับผิดชอบดำเนินการ เล็งเห็นถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย

๒.๒ ให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบได้รับรู้เนื้อหาและแผนที่วางเอาไว้และดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ จัดให้มีการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อให้มีความเข้าใจในแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

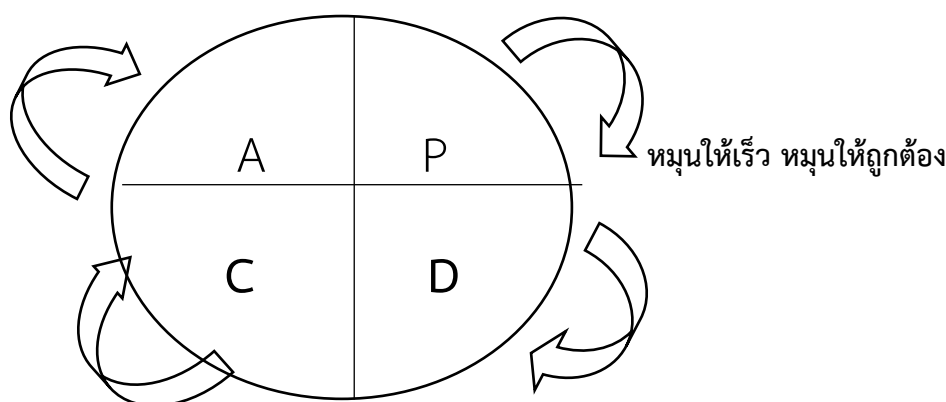
๒.๔ จัดหาทรัพยากรให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน

๓. Check คือการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เมื่อทำการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและรีบดำเนินการแก้ไขจนได้รับกระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานที่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐาน

๔. Act คือ การปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือแก้ไข้ปัญหา การปฏิบัติการใดๆ ที่เหมาะสมตามผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบ หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข แต่หากในกรณีที่ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้จัดทำเป็นมาตรฐาน ซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่าการนำไปปฏิบัติและกำหนดเป็นมาตรฐาน (Action)

วงจรคุณภาพ (PDCA : plan docheck act) คือ องค์ประกอบหลักของวงการจัดการดังกล่าวนี้

รูปภาพที่ ๒.๑ แผนภาพแสดงวงจรการจัดการ

๒.๑.๕ ทฤษฎีของการบริหาร คือทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา และได้ทำการผสมผสานกันโดยมีแนวคิดด้านการบริหาร โดยสรุป ดังนี้

- ๑) การจ้างงานระยะยาว
- ๒) การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์
- ๓) ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล
- ๔) การประเมินผล และการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป
- ๕) การควบคุมในตัวเองไม่เป็นทางการ โดยมีการวัดผลอย่างชัดเจน และเป็นทางการ
- ๖) เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
- ๗) มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว

แนวคิดด้านจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันมากในการพัฒนามนุษย์ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มาสโลว์มองว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นตอน จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นๆ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป มาสโลว์แบ่งลำดับขั้นตอนความต้องการของมนุษย์ออกเป็น ๕ ขั้น ดังนี้

๑) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค น้ำ การพักผ่อน เป็นต้น

๒) ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or Safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้ว มนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน เป็นต้น

๓) ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance needs) เป็นความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับหรือความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับความยอมรับการต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

๔) ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือ ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ และสถานะต่างๆ จากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

๕) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ที่มีความรักและศักดิ์ศรีในตน มีวินัย มีจริยธรรม และประสิทธิผลซึ่งในการดำเนินชีวิต เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อ ตอบสนองความต้องการของตนเอง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น^{๑๑}

ทฤษฎี : กระบวนการบริหาร POSDCoRB

แนวคิดและทฤษฎี Luther Gulick

กูลิก และ เออร์วิก ได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือชื่อ “Paper on the Science of Administration) โดยเสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า “POSDCoRB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร ๗ ประการ คือ

๑. Planning การวางแผน เป็นการวางแผนโครงการซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. Organizing การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

๓. Staffing การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

๔. Directing การอำนวยการ เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษย์สัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision making) เป็นต้น

๕. Coordinating การประสานงาน เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

๖. Reporting การรายงาน เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การอยู่ด้วย

๗. Budgeting การงบประมาณ เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง^{๑๒}

^{๑๑} พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ., “ทฤษฎีการบริหาร”, บทความทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗): ๓๖๒.

^{๑๒} bovisualize, ทฤษฎี กระบวนการบริหาร POSDCoRB, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://bovisualize.wordpress.com> [๑๔ ต.ค. ๒๕๖๑].

ทฤษฎีและหลักการ ทฤษฎี แนวคิดการบริหารจัดการ ทฤษฎีภาวะผู้นำ

ทฤษฎีและหลักการ ทฤษฎี แนวคิดการบริหารจัดการ ซึ่งองค์ประกอบขององค์การ (Elements of Organization) ที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. คน องค์การจะประกอบด้วยคนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่องค์การจะมีคนเป็นจำนวนมากปฏิบัติงานร่วมกัน หรือแบ่งงานกันทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยที่คนจะปฏิบัติงานร่วมกันได้แต่จำเป็นต้องอาศัย “ความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์” เพื่อหาความเข้าใจซึ่งกันและกัน

๒. เทคนิค การบริหารองค์การต้องอาศัยเทคนิควิทยาการ ที่เรียกว่า เทคโนโลยี เพื่อการแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจ หรืออาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนี้องค์การไม่สามารถที่จะบริหารงานได้โดยอาศัยแต่เฉพาะ ประสบการณ์ ความเฉลียวฉลาดของนักบริหารเท่านั้น ในหลายกรณีผู้บริหารต้องอาศัย เทคนิคทางการบริหาร เพื่อการแก้ไขปัญหาหรือการตัดสินใจ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการลดความเสี่ยงอีกด้วย

๓. ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร หรือที่เรียกว่า สารสนเทศ ในการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหา การอาศัยเทคนิคทางการบริหาร ยังไม่เพียงพอสำหรับการบริหารองค์การ ซึ่งนักบริหารยังต้องอาศัยความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อความเข้าใจ เพื่อการวิเคราะห์ ตลอดจนการคาดคะเนแนวโน้มในอนาคตอีกด้วย ดังนั้นเทคนิค เพื่อการบริหารจึงจะควบคู่ไปกับ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร

๔. โครงสร้าง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญไม่น้อยขององค์การ ซึ่งนักบริหารจะต้องจัดโครงสร้างให้สอดคล้องกับงาน เพื่อที่จะกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่เหมาะสม เพื่อให้ทำงานขององค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ มนุษย์จัดตั้งองค์การขึ้นมา เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่มนุษย์ต้องการ ดังนั้น องค์การจึงต้องมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนความหมาย

คุณสมบัติของผู้นำ (Leader's Qualification) ด้านการรู้จักตนเอง มีสาระสำคัญคือ การเป็นผู้นำมีความรู้ความเข้าใจ มีปัญญารู้จักคิดวินิจฉัย การทำงานมีจิตใจที่ดีมีความถูกต้อง เป็นจริงในการทำงานและการมีพฤติกรรมการนำมีความรับผิดชอบ มีวินัยในการปฏิบัติงานพร้อม ดังนี้ ก็ต้องมีความรู้ ในหลักการสำคัญ ๗ ประการ คือ

๑. รู้หลักการ รู้กฎ กติกาการทำงาน
๒. รู้จุดหมาย รู้เป้าประสงค์ของการทำงาน
๓. รู้จักตนเองมีความเข้าใจตนเอง รู้ความสามารถตนเอง
๔. รู้ประมาณ รู้จักความพอดีมีความพอดีในการทำงานและการประพฤติตน
๕. รู้กาล รู้เวลารู้กาลเทศะ ในการทำงานและการวางตน
๖. รู้ชุมชน รู้สิ่งแวดล้อมของอาคารและปัจจัยการทำงาน
๗. รู้บุคคล รู้จักคนที่เกี่ยวข้องในงาน รู้จักการใช้คนทำงานได้สำเร็จ^{๑๓}

^{๑๓} สุรพล สุยะพรหม และคณะ, ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า.๔๓.

ความหมายของทฤษฎีภาวะผู้นำการบริหารจัดการ

มีความสำคัญอยู่ ๒ คำที่จำเป็นต้องเข้าใจในเริ่มแรก ก็คือคำว่า “Leadership” ซึ่งมักเรียกว่า “ภาวะผู้นำ” หรือ “การเป็นผู้นำ” อีกคำหนึ่งคือ “Management” ซึ่งเรียกว่า “การบริหาร” หรือ “การบริหารจัดการ” ทั้งสองคำ มีความหมายแตกต่างกัน

ทฤษฎีภาวะผู้นำ ที่สำคัญ มี ๓ ทฤษฎีคือ

๑) ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำหรือทฤษฎีอุปนิสัย (Trait Theory)

หลักบุคคลเป็นผู้นำเพราะ มีบุคลิกคุณลักษณะ ความสามารถที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ (รูปร่างหน้าตา สติปัญญา วิสัยทัศน์มีความสามารถเหนือคนอื่น ความประพฤติดี มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี)

โดยคุณลักษณะที่เด่นชัด ดังนี้คือ

มีความรู้ความสามารถในการทำงาน

เข้าร่วมกิจกรรมด้วยใจรัก

ได้รับการยอมรับจากสมาชิก สมาชิกเต็มใจทำงานร่วมด้วย

๒) ทฤษฎี สถานการณ์ (Situation Theory) หลักการ ผู้นำเกิดจากสถานการณ์บางอย่าง ผลักดันให้บุคคลต้องแสดงบทบาทผู้นำ หรือจะต้องพัฒนาลักษณะผู้นำขึ้นมา (อิตเลอร์ มุสโสลินี หรือ เหม่าเจอตุง) ทฤษฎีนี้ยอมรับความสัมพันธ์ของผู้นำและกลุ่ม ผู้นำต้องครองใจปวงชนผู้แวดล้อม

๓) ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) หลักการความเป็นผู้นำจะเกิดจากปฏิสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ+สถานการณ์ (วิเคราะห์จากคุณสมบัติผู้นำและสถานการณ์) เมื่อสถานการณ์เปลี่ยน ความเป็นผู้นำก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ผู้นำจึงจะมีได้หลายคนผลัดเปลี่ยนกันไป

๒.๑.๖ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการบริหารองค์การ

๑. ทฤษฎีการบริหารองค์การตามแนวคิดคลาสสิก (Classical Organization Theory) ดังนี้

๑. ทฤษฎีบริหารองค์การเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นแนวคิดของ Taylor ความหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ คือจะบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้อย่างไร Taylor ได้เสนอระบบการจ้างงานบนพื้นฐานของการสร้างแรงจูงใจไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑.๑ การแบ่งงาน (Division of Labors)

๑.๒ การควบคุมดูแลบังคับบัญชาตามสายงาน (Hierarchy)

๑.๓ การจ่ายค่าจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Incentive Payment)

๒. ทฤษฎีการบริหารองค์การอย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) แนวคิดของ Fayol ที่วางหลักการไว้ ๗ ประการ คือ

๒.๑ หลักการทางานเฉพาะทางคือการแบ่งงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะทาง

๒.๒ หลักสายบังคับบัญชาที่เริ่มต้นจากยอดพีระมิตของผู้บังคับบัญชาสูงสุดสู่ ระดับต่ำ

ที่สุด

๒.๓ หลักเอกภาพของการบังคับบัญชา

๒.๔ หลักขอบข่ายของการควบคุมดูแล

๒.๕ การสื่อสารแนวตั้ง

๒.๖ หลักการแบ่งระดับการบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด

๒.๗ หลักการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างสายการบังคับบัญชา

หลักการบริหารการจัดโครงสร้างนี้ ต่อมา Gulic จึงได้มาปรับจนเป็นหลักการบริหาร ที่สำคัญในยุคต้นของศาสตร์การบริหารที่มีชื่อย่อว่า POSDCoRB

๓. ทฤษฎีการบริหารองค์การในระบบราชการ(Bureaucracy) หลักการและแนวคิดนี้มาจากแนวคิดของ Weber ซึ่งประกอบด้วยหลักการดังนี้

๓.๑ หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย ทุกคำสั่งมาจากอำนาจที่กำหนดไว้ใน กฎหมาย หรือกฎระเบียบ

๓.๒ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกัน

๓.๓ การแบ่งงานตามความชำนาญการเฉพาะทาง

๓.๔ การบริหารงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว

๓.๕ มีระบบความมั่นคงในอาชีพ การเลื่อนขั้น เลื่อนระดับเป็นไปตามหลักอาวุโส และระบบคุณธรรม

๒. ทฤษฎีการบริหารองค์การเชิงมนุษย์สัมพันธ์(Human Relations Theory) จากจุดอ่อนบางประการของทฤษฎีการบริหารตามแนวคลาสสิก คือการที่แนวคลาสสิก มองคนที่เป็นเครื่องยนต์กลไก และสมาชิกขององค์การเป็นเพียงเครื่องมือ แต่ด้วยข้อเท็จจริงแล้วในความเป็นมนุษย์ย่อมแตกต่างจากเครื่องยนต์ และมนุษย์ย่อมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดกลุ่มที่ไม่เป็นทางการในองค์การ จึงทำให้เกิดทัศนคติใหม่ของกลุ่มมนุษย์สัมพันธ์ โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญของกลุ่มนี้คือการค้นพบว่าคนงานจะสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงเน้นให้มีความสำคัญกับเรื่องขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจ ลีลาการเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารอย่าง ไม่เป็นทางการและพลวัตกลุ่ม จึงได้มีทฤษฎีใหม่เรียกว่า “ทฤษฎีการ จูงใจ”

ทฤษฎีการจูงใจ(Motivation Hygiene Theory) ซึ่งก่อตั้งโดย Herzberg ผู้มีความเชื่อว่า ปัจจัยที่จูงใจให้คนทำงานคือ

๑. ความสำเร็จ
๒. การยกย่อง
๓. ความก้าวหน้า
๔. ลักษณะงาน
๕. ความรับผิดชอบ
๖. ความเจริญเติบโต

๓. ทฤษฎีการบริหารองค์การตามแนวคิดเชิงระบบ (System Theory)

ทฤษฎีระบบมีข้อสมมติฐานว่าสังคมเป็นระบบ อุปมาเหมือนระบบร่างกายมนุษย์ สัตว์ พืช ที่ทำงานเป็นระบบซึ่งหมายความว่าทุก ๆ ส่วนของร่างกายมนุษย์มีส่วนสัมพันธ์กันหากส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดปัญหา (ติดเชื้อโรค) ก็จะกระทบการทำงานของอวัยวะส่วนอื่น ๆ ด้วย ขณะเดียวกันระบบของร่างกายมนุษย์ก็ดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อม ระบบของร่างกายมนุษย์จะดำรงอยู่ได้ต้องสามารถปรับตัวตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เช่น ในพื้นที่ที่อากาศร้อน ร่างกายก็จะมีเหงื่อออก เพื่อลดความร้อนและอุณหภูมิหากในสภาพอากาศหนาวร่างกายก็ต้องปรับอุณหภูมิให้ร่างกายอบอุ่น

๔. ทฤษฎีการบริหารองค์การตามแนวปฏิบัติการทางสังคม (Social Action Theory)

ทฤษฎีตามแนวปฏิบัติการทางสังคม มีความเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนมองโลกตามอัตวิสัย “ความจริงที่ปรากฏ” ได้รับการแปลความหมายตามทัศนคติ (อคติ) ของแต่ละบุคคลโลกแห่งความเป็นจริงมิได้ดำรงอยู่ในสภาวะ “วัตถุวิสัย” ฉะนั้นการพิจารณาเป้าหมายขององค์การว่าเป็นที่เข้าใจตรงกันของทุก ๆ คนนั้นเป็นไปได้ไม่ได้ “เป้าหมาย” จะปรากฏเป็นจริงตามกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มาร่วมกัน แนวคิดนี้ถือว่าการลงมือปฏิบัติการเท่านั้นจึงจะให้ความหมายที่แท้จริง และการแปลความหมายของ แต่ละบุคคลจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลจึงจะเป็นประเด็นที่สำคัญ

สรุปได้ว่าทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารองค์การ ประกอบด้วยทฤษฎีการบริหารองค์การตามแนวคิดคลาสสิก ทฤษฎีการบริหารองค์การเชิงมนุษย์สัมพันธ์ ทฤษฎีการบริหารองค์การตามแนวคิดเชิงระบบ ทฤษฎีการบริหารองค์การตามแนวปฏิบัติการทางสังคม ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารองค์การ หมายถึง ถึงการบริหารองค์การให้เกิดความสำเร็จของงานในองค์การและบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์การ ดังนั้นการบริหารภายในองค์การต้องมีการทำงานเป็นระบบ แบ่งงานกันทำ ทำงานตามความถนัดของตน มีความสามัคคี มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ขวัญกำลังใจในการทำงานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีมนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงจะทำให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้น ๆ

การบริหารองค์การ

การบริหารองค์การเกิดในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม ช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ ได้มีการแยกกรอบการศึกษาแนวคิดการบริหารให้สอดคล้องตามยุคสมัย ตามความนิยม ซึ่งแล้วแต่ช่วงของเวลาหรือจุดเน้นของเนื้อหาเป็นสำคัญ แบ่งแนวคิดการบริหารองค์การได้ดังต่อไปนี้

๑. การบริหารยุคก่อนคลาสสิก เริ่มในปี ค.ศ. ๑๘๘๐ คนเริ่มหาวิธีการบริหารที่จะมีหลักเกณฑ์คือ

- ๑.๑ คนงานอยู่ภายใต้อำนาจหัวหน้า
- ๑.๒ มีระบบเจ้าขุนมูลนาย
- ๑.๓ ใช้ระบบเผด็จการ
- ๑.๔ สังคมชาวเยอรมันมีการแบ่งแยกบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า
- ๑.๕ มีระบบศักดินา

เมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ องค์การมีขนาดใหญ่ขึ้นการผลิตเปลี่ยนจากครัวเรือนมาเป็นโรงงาน และในตอนต้นศตวรรษที่ ๑๙ องค์การธุรกิจรูปแบบบริษัทก็เกิดขึ้น จึงพอสรุปได้ว่าการบริหารยุคก่อนคลาสสิก คือเริ่มจากคนรวมกลุ่มกันทำงาน และบุคคลทำหน้าที่บริหารจัดการ โดยขึ้นอยู่กับลักษณะกลุ่มนั้น ๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ใด ๆ

๒. การบริหารยุคคลาสสิก เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๘๐-๑๙๓๐ เป็นการบริหารองค์การที่มีหลักเกณฑ์ มีสาระสำคัญ คือ มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการจ่ายค่าจ้างที่เพียงพอ มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินส่วนตัว มีความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยที่พื้นฐานแนวคิดมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม คือ ศึกษาวิธีผลิต บอกวิธีทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่ง Frederick W. Taylor บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ได้ พัฒนาหลักการบริหาร ๔ ข้อดังนี้

๑. งานทุกงานต้องกำหนดวิธีการทำงานและทุกคนต้องปฏิบัติตาม
  ๒. มีหลักเกณฑ์การคัดเลือกคนงาน
  ๓. ทุกคนต้องได้รับการอบรม
  ๔. ฝ่ายบริหารต้องร่วมมือกับพนักงาน
- หลักการบริหาร ๑๔ หลัก ดังนี้คือ

๑. หลักการแบ่งงานกันทำ
๒. หลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ
๓. หลักความมีวินัย
๔. หลักบังคับบัญชา .
๕. หลักอำนาจการ
๖. หลักผลประโยชน์ส่วนรวม
๗. หลักผลประโยชน์ตอบแทน
๘. หลักรวมอำนาจ
๙. หลักสายบังคับบัญชา
๑๐. หลักความมีระเบียบ
๑๑. หลักความเสมอภาค
๑๒. หลักความมั่นคง
๑๓. หลักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๑๔. หลักความสามัคคี

การบริหารระบบราชการได้นำไปใช้บริหารองค์การดังนี้ มีกฎระเบียบข้อบังคับไม่ยืดติดตัวบุคคล ใช้หลักแบ่งงานกันทำ มีโครงสร้างสายบังคับบัญชา ความมีความเป็นมืออาชีพที่มั่นคง มีอำนาจในการตัดสินใจและมีเหตุผล

๓. การบริหารมนุษยสัมพันธ์ เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๓๔-๑๙๕๐ ซึ่ง Elton Mayo ได้ให้ แนวคิดทางการบริหารว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีความต้องการให้ความคิดตัวเองเป็นจริง เน้นการจูงใจและได้ทำการทดลองศึกษาที่โรงงานฮอว์ธอร์นในปี ค.ศ. ๑๙๒๓-๑๙๒๗ โดยที่ให้ข้อเสนอแนะ คือ แกไขด้านบริหาร ใช้ประโยชน์จากความรู้ด้านสังคมศาสตร์ นำวิธีมนุษยสัมพันธ์มาใช้อย่างถูกต้อง มีการจูงใจพนักงานและมีการสื่อสารที่ดีในองค์การโดยเน้นเรื่องภาวะผู้นำ ทศนคติในงานให้ความ สำคัญกับคนและกลุ่มทำงาน

๔. การบริหารยุคพฤติกรรมศาสตร์ เกิดขึ้นในช่วงปี ๑๙๕๘-ปัจจุบัน ซึ่ง Chester I. Barnard ผู้บุกเบิกแนวคิดนี้เชื่อว่าองค์กรเป็นระบบร่วมแรงร่วมใจของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อให้ บรรลุผลสำเร็จเชื่อว่าการโน้มน้าวจิตใจมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น แรงจูงใจด้านวัตถุ และลักษณะทั่วไป เช่น ความรู้สึกดังที่ Douglas McGregor ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ว่ามี ๒ แบบ คือ ๑.ทฤษฎี X เป็นสมมติฐานทางลบ ๒. ทฤษฎี Y เป็นสมมติฐานทางบวก

ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบริหารการศึกษา คือทำให้ผู้บริหารหันมาสนใจการพัฒนาระบบทำงาน และสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากร อีกทั้งควรนำหลักวิทยาศาสตร์ สังคมและจิตวิทยามาใช้บริหาร

อย่างเหมาะสม และควรนำกรอบความคิดที่ได้จากทฤษฎีการบริหารมาเป็นแนวทางบริหาร และประยุกต์ใช้เป็นหลักการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง

๕. การบริหารสมัยใหม่ พัฒนาขึ้นมาในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ มีลักษณะแบบสหวิทยาการที่รับแนวคิดจากหลายสาขาวิชามาพัฒนาเป็นทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่ ดังนี้

๕.๑ การบริหารสมัยใหม่ในเชิงปริมาณ เริ่มมีขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ ใช้เทคนิคเชิงปริมาณ ตัดสินใจและควบคุมงาน ได้แก่ การวิจัย การปฏิบัติงานโดยใช้โปรแกรมเชิงเส้นตรง รูปแบบหุ่นจำลอง การควบคุมสินค้าคงคลัง การควบคุมคุณภาพ เพื่อแก้ปัญหาของฝ่ายจัดการและสามารถตัดสินใจได้เหมาะสม

๕.๒ การบริหารสมัยใหม่ในเชิงระบบ เริ่มมีตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๕๐ ซึ่ง Karl Ludwig Von Bertalanffy อธิบายความเหมือนระบบต่าง ๆ คือ ระบบกายภาพ ระบบชีวภาพและระบบสังคม เรียกว่า ระบบย่อยมี ๒ ระบบ คือ ระบบเปิด คือเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลสิ่งแวดล้อมภายนอก ปรับโครงสร้างภายในให้อยู่รอดได้ ระบบปิด คือ ระบบที่ไม่มีการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การทดลองในห้องปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่จะแก้ไขปัญหาตามเหตุผล ซึ่งศาสตราจารย์ Harold Koontz กล่าวว่าในองค์ประกอบระบบมี ๔ ส่วน ได้แก่

๕.๒.๑ ปัจจัยนำเข้า คือทรัพยากรการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ประกอบด้วย ๔ M คือ Man หมายถึง การบริหารงานบุคคล เช่น การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ แต่งตั้ง การโอนย้าย การบำเหน็จความชอบ การพัฒนาบุคลากรและสวัสดิการ Money หมายถึง การบริหารงานคลัง เช่น จัดเก็บรายได้ การรับและเบิกจ่ายเงิน การตรวจเงิน รายงานเงินคงเหลือ จัดทำบัญชี พัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง และงบประมาณรายจ่าย Material หมายถึงการดำเนินการก่อสร้าง การสำรวจ การออกแบบ การเขียนแบบ การประมาณค่าใช้จ่าย โครงการและการควบคุมก่อสร้าง Management หมายถึงการบริหารงานทั่วไป เช่น งานธุรการ งานสารบรรณ งานประชุม และงานประชาสัมพันธ์

๕.๒.๒ กระบวนการ คือขั้นตอนการนำทรัพยากรขององค์การมาแปรสภาพเป็นผลผลิต เช่น กิจกรรม การบริหารจัดการ วิธีการปฏิบัติงานและกิจกรรมการผลิต

๕.๒.๓ ผลผลิต คือสิ่งที่ได้จากกระบวนการแปรสภาพ เช่น ผลลัพธ์ด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน ด้านพนักงานและด้านความพึงพอใจของประชาชน

๕.๒.๔ การป้อนกลับ คือการแสดงผลดำเนินงานที่สะท้อนจากนอกระบบ เพื่อปรับปรุงให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงพอใจมากขึ้น

๕.๓ การบริหารสมัยใหม่ในเชิงสถานการณ์ เริ่มมีขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๗๓-๑๙๗๕ สมมติฐานแนวคิดนี้ คือองค์การแต่ละแห่งมีความแตกต่างทุกด้านจึงควรปรับรูปแบบการจัดองค์การให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์การ

๕.๓.๑ ลักษณะสำคัญ คือการบริหารองค์การจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โดยต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ได้ผลที่ดีที่สุดและยอมรับ

๕.๓.๒ หลักเกณฑ์วิเคราะห์ คือตรวจสอบปัญหาเฉพาะหน้า กำหนดปัจจัยที่คิดว่ามีส่วนตัดสินใจ หาทางเลือก ประเมินทางเลือก และเลือกทางเลือก ดังนั้นจากการออกแบบโครงสร้าง

องค์การแต่ละครั้งต้องเสนอทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานะแวดล้อม และแนวคิดนี้ได้พัฒนาจนเรียกว่า ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์

สรุปแนวคิด และทฤษฎีการจัดการ

การบริหารองค์กร หลักสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จำเป็นที่จะต้องนำเครื่องมือหรือกลยุทธ์เข้ามาช่วยในการบริหาร และกลยุทธ์ที่องค์กรนำมาใช้ต้องมีกระบวนการที่เหมาะสมกับสถานภาพหรือสถานะขององค์กรนั้นๆด้วย วิธีการและเทคนิคในการวิเคราะห์สถานภาพหรือสถานะขององค์กร เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการบริหาร

การวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินสถานการณ์ เพื่อจะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและปัญหาอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกตลอดจนถึงผลกระทบที่มีต่อศักยภาพในการทำงานขององค์กรได้ นำมาปรับปรุงจุดอ่อนขององค์กร

การบริหารองค์การให้เกิดความสำเร็จของงานในองค์การและบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์การได้ ดังนั้นการบริหารภายในองค์การจะต้องมีการทำงานเป็นระบบ แบ่งงานกันทำ ทำงานตามความถนัดของตน มีความสามัคคี มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ขวัญกำลังใจในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงจะทำให้การบริหารงาน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้น ๆ ในการบริหารองค์การ

การบริหารยุคหลังสมัยใหม่ มาจาก William E. Berquist ยุคนี้ คือ องค์การมีความซับซ้อน จึงนำแนวคิดทฤษฎีไร้ระเบียบจากนักทฤษฎีฟิสิกส์ นักอุทุนิยมวิทยา นักชีววิทยา และนักวิทยาศาสตร์ ภายภาคมาใช้เรื่องตัวเลข ประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ขั้นสูง เพื่อจะอธิบายความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์และความยุ่งเหยิงของสังคม โดยหาเหตุผลการเผชิญความซับซ้อนและแนวทางใหม่ ๆ มาปรับปรุงแบบทำงานให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง จัดองค์การเรียนรู้ นำระบบการบริหารต่าง ๆ มาใช้เช่น TQM, Balanced Scorecard, Benchmarking, Reengineering, Six Sigma ซึ่งมีประโยชน์ ในการบริหารธุรกิจปัจจุบันนี้

๒.๒ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับสาธารณสงเคราะห์

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณสงเคราะห์

งานสาธารณสงเคราะห์เป็นงานเกี่ยวกับชุมชนและสังคมโดยมีวัดและ พระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่โครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โครงการบรรพชาอุปสมบทสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ ประสบภัยและขาดแคลน วัด เจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน สังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่ที่เป็นแหล่งประพาศหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้ เป็นต้น วัดกับบ้าน หรือพระสงฆ์กับชาวบ้านนั้น ไม่ว่าจะครั้งสมัยพุทธกาล หรือสมัยปัจจุบันย่อม จะต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันหลักเป็นสถาบันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีความผูกพันเกื้อกูลซึ่งกันและกันกับชุมชนชาวบ้านมาเป็น

ระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่เริ่มแรกของการมีวัดเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสาธารณสุขสงเคราะห์ ไว้ดังนี้^{๑๔}

ความหมายของการสังคmsgเคราะห้

การสังคmsgเคราะห้เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริการวิชาชีพซึ่งจะประกอบด้วยความรู้และทักษะ

การสังคmsg คือ ศิลปะของการนำเอาทรัพยากรตลอดจนความคิดมาพิจารณาใช้เพื่อช่วยบรรเทาความต้องการของเอกชน

การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ซึ่งให้เขาสามารถช่วยตนเองได้

การสังคmsgเคราะห้เป็นศาสตร์ เป็นศิลป์ เป็นวิชาชีพ ในการที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ซึ่งไม่สามารถช่วยตนเองได้

ปรัชญางานสังคmsgเคราะห้

การสังคmsgเคราะห้มีรากฐานมาจากความรู้สึกห่วงใยที่คนในสังคmsgจะมีต่อเพื่อนมนุษย์อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเดือดร้อนและช่วยเหลือตนเองไม่ได้การสังคmsgเคราะห้เป็นศาสตร์ เป็นศิลป์ เป็นวิชาชีพ ในการที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ซึ่งไม่สามารถช่วยตนเองได้

ปรัชญาพื้นฐานของการสังคmsgเคราะห้ที่เป็นสากลนั้นจะเป็นความคิดในลักษณะการกุศล การอุทิศตนเข้าช่วยเหลือผู้เดือดร้อนตามคำสอนของศาสนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงมีพระราชดำรัส การสังคmsgเคราะห้ นั้น ซึ่งมีความหมายกว้างขวางมาก กินความถึงการดำเนินการทุกอย่างที่จะช่วยเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ หรือกลุ่มคนที่ร่วมกันเป็นสังคmsg เป็นชาติ และผู้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ให้มีความสุขทั้งทางกายและทางจิตใจ ให้ได้ยังมีปัจจัยอันจำเป็นแก่การครองชีพ คือ เครื่องนุ่งห่ม ที่อาศัยและการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ได้รับการศึกษาอบรมตามควร ตลอดจนมีความรู้ที่จะนำมาเลี้ยงชีพได้โดยสุจริต เพื่อความเรียบร้อยและความเป็น ปึกแผ่นของสังคmsg

ความหมายของสังคmsgเคราะห้ โดยสรุป การสังคmsgเคราะห้ เป็นศาสตร์ เป็นศิลป์ และวิชาชีพ ในอันที่จะดำเนินการเพื่อป้องกัน และแก้ไขช่วยเหลือผู้ที่ประสบความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่งไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ให้มีส่วนร่วมในส่วนของการแก้ไขปัญหาของตนต่อไป ทั้งนี้โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้เพื่อจะช่วยบรรเทาความต้องการและปัญหาทั้งของตนเอง กลุ่มชน และชุมชน โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จุ่มง หมายถึงสำคัญคือ ช่วยเขาเพื่อที่เขาช่วยตนเองได้

หลักการสังคmsgเคราะห้

- ๑) หลักการยอมรับ
- ๒) หลักในเรื่องปัจเจกบุคคล
- ๓) หลักการไม่ตำหนิตติเตียนผู้ที่มีปัญหา

^{๑๔} พระมหาไชยณรงค์ ภัททมนี (เสริมแก้ว), “บทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษดิ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๑.

๔) หลักการตัดสินใจด้วยตนเอง

๕) หลักการเก็บรักษาความลับ

๖) หลักการรู้จักบทบาทของตนเอง

จรรยาบรรณของนักสังคมสงเคราะห์

๑) นักสังคมสงเคราะห์จะต้องสำนึกว่า การกระทำเพื่อพัฒนาหรือจะก่อให้เกิดสวัสดิภาพแก่บุคคล กลุ่มชน และชุมชน เป็นความรับผิดชอบของตน

๒) นักสังคมสงเคราะห์จะต้องปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ

๓) นักสังคมสงเคราะห์จะต้องเคารพในศักดิ์ศรี

๔) นักสังคมสงเคราะห์จะต้องประพฤติปฏิบัติตนในกรอบของวัฒนธรรมอันดีงาม

๕) นักสังคมสงเคราะห์จะต้องยึดมั่นในหลักวิชาเพิ่มพูนความรู้และทักษะ^{๑๕}

แนวคิดหลักการสังคมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ

พระพุทธศาสนามองว่ามนุษย์ และสรรพสิ่งทั้งหลายเป็น ทุกข์ หรือมีปัญหา และปัญหานี้มนุษย์เราสามารถแก้ไขได้ ในทางปฏิบัติและพระพุทธศาสนานี้มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหา แต่ในแง่ของการสังคมสงเคราะห์ เราสามารถที่จะนำหลักการสงเคราะห์ตาม แนวพระพุทธศาสนาปฏิบัติได้ จากหลักการสังคมสงเคราะห์ ตามแนวพระพุทธศาสนา ประมวลได้ ๗ ประการ

๑. ต้องคำนึงถึงหลักเหตุผลเป็นสำคัญ

๒. ต้องยึดหลักทางสายกลาง

๓. ต้องยึดหลักพึ่งตนเอง

๔. ต้องเป็นไปอย่างสมดุล

๕. ต้องค่อยเป็นค่อยไปตามความเหมาะสม

๖. ต้องสอดคล้องจุดหมายหลักของชีวิต

๗. ต้องไม่ก่อทุกข์ให้แก่ตนเองและผู้อื่น

วิธีการสังคมสงเคราะห์ตามแนวพุทธศาสนา ได้แก่

ทิฐฐัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน

สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า

ปรมัตถะ ประโยชน์สูงสุด

อัตถะ ๓ วิธีการสังคมสงเคราะห์ตามแนว พุทธ

๑) ทิฐฐัมมิกัตถะ วิธีสงเคราะห์ให้บุคคลที่ได้มาซึ่งปัจจัยสี่ ที่จำเป็นต่อร่างกายอย่างเพียงพอ เป็นการสงเคราะห์รายบุคคล

๒) สัมปรายิกัตถะ วิธีการสงเคราะห์เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข เป็นการตอบสนองด้านสังคม เป็นการมุ่งสงเคราะห์เพื่อจะให้แก่ปัญหาส่วนสังคม

---

^{๑๕} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์ MCU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.elearning.mcu.ac.th [๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

๓) ปรมาตมะ วิธีการสงเคราะห์ด้านจิตใจ เพื่อให้บุคคลมีความมั่นคง สงบสุข เป็นการตอบสนองด้านจิตใจ วิธีนี้จะเป็นการดับปัญหาอย่างสิ้นเชิง^{๑๖}

การบริหารจัดการสาธารณะในสมัยพุทธกาล ประกาศพระศาสนาเป็นหัวใจของการบริหาร องค์การพระพุทธศาสนา ผิดกับในสมัยปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญกับการบริหารองค์กรในแง่ของการปกครอง คณะสงฆ์มากกว่าการประกาศ หรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^{๑๗} คำนิยามการบริหารไว้ว่า การบริหารหมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูป ธรรม สองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิด สังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นนั้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหาร คณะสงฆ์

จากศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และท่านผู้เป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า การจัดการบริหารสาธารณะสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย มีการวางนโยบายวิธีการที่รัดกุม มิได้หมายถึงการออกไปเผยแผ่พระศาสนา เพียงอย่างเดียว หมายถึงการจัดองค์การการบริหารพระพุทธศาสนาด้วย ที่เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จพร้อมกันไปในตัว เป็นการบริหารสาธารณะสงเคราะห์เพื่อมวลมนุษยชาติทั้งโลก ในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงส่งสาวกไปประกาศพระศาสนาก็ดี หรือแม้แต่หลังพุทธกาลยุคพระเจ้าอโศกมหาราชส่งสมณทูตไปประกาศ ศาสนาทั้ง ๙ สายก็ตาม ไม่ได้มีเป้าหมายการเผยแผ่พระศาสนาอย่างเดียว แต่ให้ไปเพื่อเข้าถึงประชาชนและ นำหลักหลักธรรมไปแนะนำชี้แจงให้เข้าใจ และเข้าช่วยเหลือทำสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ สงเคราะห์ อนุเคราะห์แก่ประชาชนที่เดือดร้อนด้วย มีรูปแบบการจัดการบริหารในด้านต่างๆให้ดีขึ้น อันจะทำให้การประสานความร่วมมือในระหว่างกัน เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน^{๑๘} ที่จะสามารถนำมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้แก่การดับทุกข์ได้จริงเป็นลำดับขึ้นไปของการพัฒนาปัญญา^{๑๙}

ความหมายเกี่ยวกับงานสาธารณสงเคราะห์

วัดกับบ้าน หรือพระสงฆ์กับชาวบ้านนั้น ไม่ว่าจะครั้งสมัยพุทธกาล หรือสมัยปัจจุบัน ย่อมจะต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันหลัก เป็นสถาบันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีความผูกพันเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กับชุมชนชาวบ้านมาเป็น

^{๑๖} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **หลักการสังคมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.elearning.mcu.ac.th [๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑].

^{๑๗} Phra Dhammakosajan Prayoon Dhammacitto, **Buddhist Administration**, (Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2006)

^{๑๘} Phramaha Danai Upawattano and Amnaj Buasiri, (2015) **The Model of the Organization Management for Peace: A Case Study of Wat Panyanantaram Khlongluang District, Pathumthani Province**. Journal of MCU Peace Studies, 3 (1), 23-36.

^{๑๙} Srisirung, S. and Bunchua, K. (2017). **Buddhism and Science: An Analytic, Appreciative and Applicative Study**. Journal of Graduate Studies Review, 13 (2), 71-83.

ระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่เริ่มแรกของการมีวัดเกิดขึ้นใน พระพุทธศาสนา ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสาธารณสงเคราะห์ ดังนี้

สาธารณสงเคราะห์หมายถึง การดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของหน่วยงาน บุคคลหรือคณะบุคคล เว้นแต่การนั้นจะอยู่ในขอบข่ายแห่งการสงเคราะห์หรือ การช่วยเหลือเกื้อกูลอุดหนุนจุนเจือกิจการของรัฐหรือของเอกชนที่ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ต่อ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่ซึ่งจะเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไปและการเกื้อกูลทำประโยชน์ร่วมกันทั้งให้คำแนะนำคำสอนความคิดและวัตถุ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ถือว่าการให้ธรรมเป็นทานย่อมชนะการให้ทานทั้งปวง ฉะนั้นการสอนหนังสือก็ถือว่าการแนะนำที่เกี่ยวกับความรู้ก็จัดเป็นสาธารณประโยชน์ทั้งนั้นการสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะ ดังนี้

๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล เช่น หน่วยอบรม อปต. ห้องสมุดเพื่อประชาชน มูลนิธิเพื่อคนยากจน

๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น เพื่อจะเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาวัด เป็นต้น

๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดคลอง การพัฒนาก่อสร้างวัดพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น

๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป เช่น มีการช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก เพราะภัยทางธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย อัคคีภัย เหล่านี้ถือว่าเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือ คนอื่นทั้งนั้นรวมถึงการสงเคราะห์คนวัยชรา สถานเด็กกำพร้า เป็นต้น

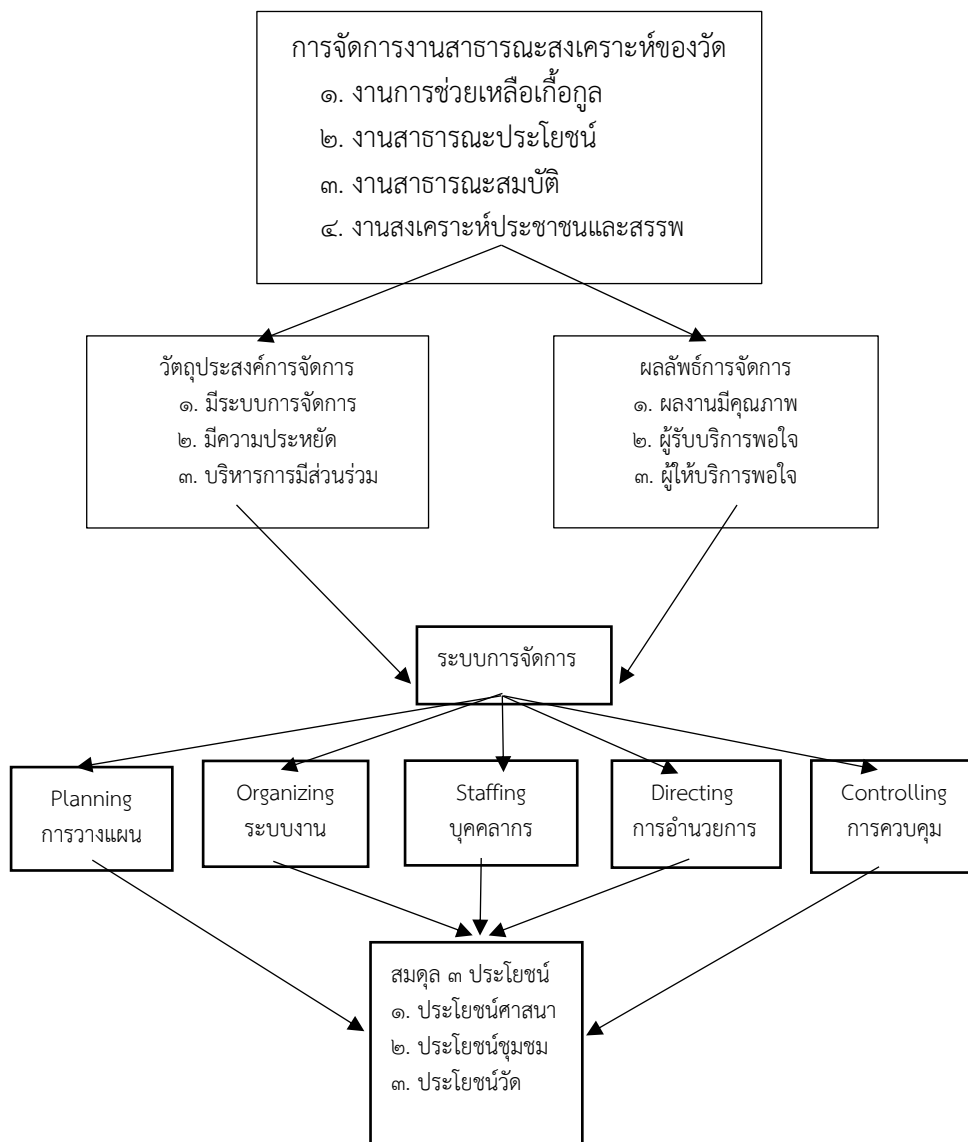
แนวคิดการจัดการประสิทธิภาพของงานสาธารณะสงเคราะห์

บทบาทหน้าที่ของวัดทั้งในด้านการจัดการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดการสาธารณะสมบัติ การจัดการงานสาธารณะประโยชน์ การสงเคราะห์ และ การช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้ง ๔ งานหลัก ดังกล่าวนี้ มีความสำคัญต่อการทำหน้าที่และการแสดงบทบาทของวัดที่ควรดำเนิน ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ชุมชน และประชาชน ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเอื้ออาทร ด้วยน้ำใจ มิตรไมตรี และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อย่างมีภราดรภาพองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดขึ้น การจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการงานทั้ง ๔ ด้านที่ชัดเจน การมุ่งหวังผลลัพธ์หรือผลสำเร็จที่ชัดเจนตลอดจน การมีระบบบริหารการจัดการที่ดี ตั้งแต่มีการวางแผนนั้น การจัดโครงสร้างของงาน การมีบุคลากรที่มีความเหมาะสม ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพที่มีระบบการดำเนินงานที่ดีและมีการควบคุมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการที่ชัดเจน และ แนวคิดการจัดการที่เหมาะสม จากลักษณะตัวแบบการจัดการงานสงเคราะห์ที่หลากหลายแนวทางตามทฤษฎีการจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์สังคม

แบบจำลองความคิดสู่การจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัด จะมีรูปแบบของระบบการจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัดต่อชุมชน หรือสังคม ในงานการสาธารณะ สงเคราะห์ ทั้ง ๔ ด้าน คือ

๑. งานการจัดการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล
๒. งานการจัดการสาธารณะประโยชน์
๓. งานการจัดการสาธารณะสมบัติ

๔. งานการเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์

ภาพที่ ๒.๒ การจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัด^{๒๐}

จากแผนงานข้างต้นกล่าวถึงว่า ระบบการจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ที่มีองค์ประกอบสำคัญจากแผนภาพ ระบบการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัด สามารถอธิบายถึงองค์ประกอบระบบการจัดการได้ดังนี้

^{๒๐} พระครูปริยัติกิจจาภิวัฒน์, บทคัดย่อ, ภาวะผู้นำกับการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://๒๐๒.๒๘.๑๐๙.๖๖/journalfiles/mcu_๕๕_๒_๐๘.pdf, [๑ ก.ค.๒๕๖๑].

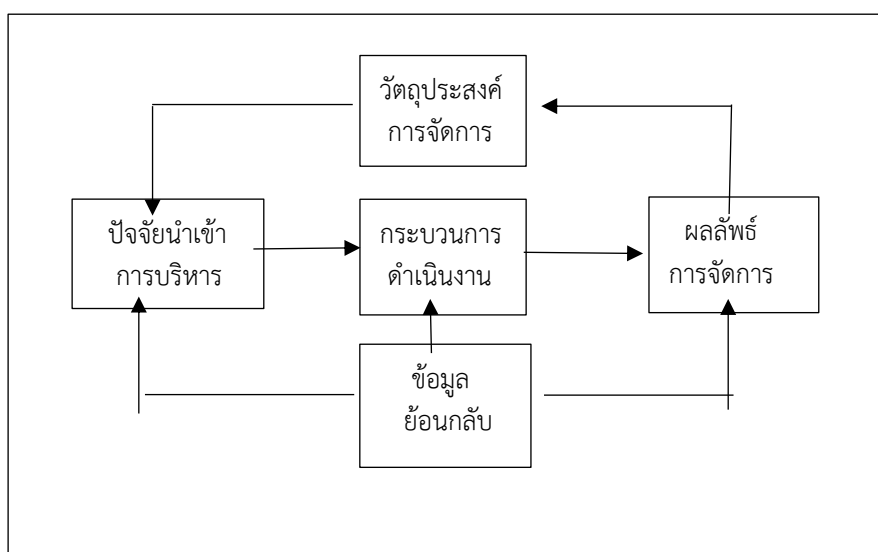
๑. วัตถุประสงค์ของการจัดการ การจัดการสาธารณะสงเคราะห์ควรมีวัตถุประสงค์ของการจัดการที่ชัดเจนดังนี้คือ

- ๑.๑ มีระบบและการจัดการที่ดี
- ๑.๒ การจัดการมีความประหยัดทรัพยากร
- ๑.๓ มีการบริหารการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๒. ผลลัพธ์การจัดการ วัดควรมีความมุ่งหวังผลสำเร็จของงานหรือมีผลลัพธ์การจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ที่ชัดเจนดังนี้

- ๒.๑ มีผลงานการจัดการที่มีคุณภาพ
- ๒.๒ ผู้รับบริการทุกงานมีความพึงพอใจ
- ๒.๓ ผู้ให้บริการหรือคณะทำงานมีความพึงพอใจ

๓. ประสิทธิภาพการจัดการ งานสาธารณะสงเคราะห์โดยมีนิยามความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพการจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน การบริการที่ใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด คุ่มค่า ผ่านกระบวนการจัดการที่ดีแล้วมีผลลัพธ์การบริหารที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามแผนภาพ ข้างล่างนี้

ภาพที่ ๒.๓ ระบบการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะสงเคราะห์ของวัด

จากแผนภาพอธิบายได้ว่าวัตถุประสงค์ของการจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์ ทั้ง ๔ ด้าน จะเป็นจุดตั้งแต่นั้น ให้มีการจัดเตรียมปัจจัยนำเข้า หรือ สรรหาทรัพยากรเพื่อการบริหารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมด้านการเงิน งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และแนวทางการจัดการด้วยความรอบคอบ ประหยัดและมีคุณภาพตลอด กระบวนการ เพื่อทำให้เกิดผลงานที่คาดหวังสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่กำหนดไว้คือ

๑. งานมีระบบการจัดการที่ดี
๒. การจัดการมีความประหยัดทรัพยากร

๓. บริหารการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๔. ระบบการบริหารจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์

ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

หลักเบื้องต้นในการบริหารและทฤษฎีทางการบริหาร ในการทำงานทุกชนิด สิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งในการทำงานก็คือ การบริหารจัดการ โดยธรรมชาติของมนุษย์นั้นจะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำงานหรือมีการเกี่ยวข้องกันและกันเสมอ เพราะมนุษย์ไม่สามารถก้าวไปสู่การบรรลุเป้าหมายให้ประสบความสำเร็จได้ด้วยตัวคนเดียว ทฤษฎีการบริหารมีอยู่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีหรือการบริหารที่เป็นพุทธศาสนารวมถึงทฤษฎีการบริหารของนักคิด นักวิชาการตะวันตก ดังนั้นในที่นี้ผู้เขียนจึงได้ศึกษาแล้วรวบรวมมานำเสนอต่อไปนี้

ทฤษฎีการบริหารของพระพุทธองค์ไว้ว่า พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และจุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนวเดิม ซึ่งจะเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่นๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า การยึดมั่น ในตัวตน (อัตตา) ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในสังคัม ทำให้คนเราคิดถึงตัวเองมากกว่าสังคัม ส่วนการละตัวตน จะทำให้คนเรามีความสำนึกต่อสังคัมได้มากขึ้น การละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคัมเสียใหม่ แต่การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคัมย่อมติดขัดที่ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตนเนื่องจากตนมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงได้เสนอหลักการบริหารทางพระพุทธศาสนา ที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารที่มีตั้งแต่สมัยพุทธกาลดังนี้

๑) ในการบัญญัติพระวินัย มีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์ หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมด หาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติ อย่างไรก็ตามรัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตย จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทินและกิเลสต่างๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ดังข้อความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้ เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะที่อันจักบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑”

๒) ในด้านการบริหารพระวินัยนั้นในสมัยเมื่อยังมีพระสาวกไม่มากนัก พระพุทธองค์ทรงบริหารพระศาสนาด้วยพระองค์เอง โดยมีพระสาวกที่สำคัญ เช่น พระสารีบุตร และพระมหาโมคคัล

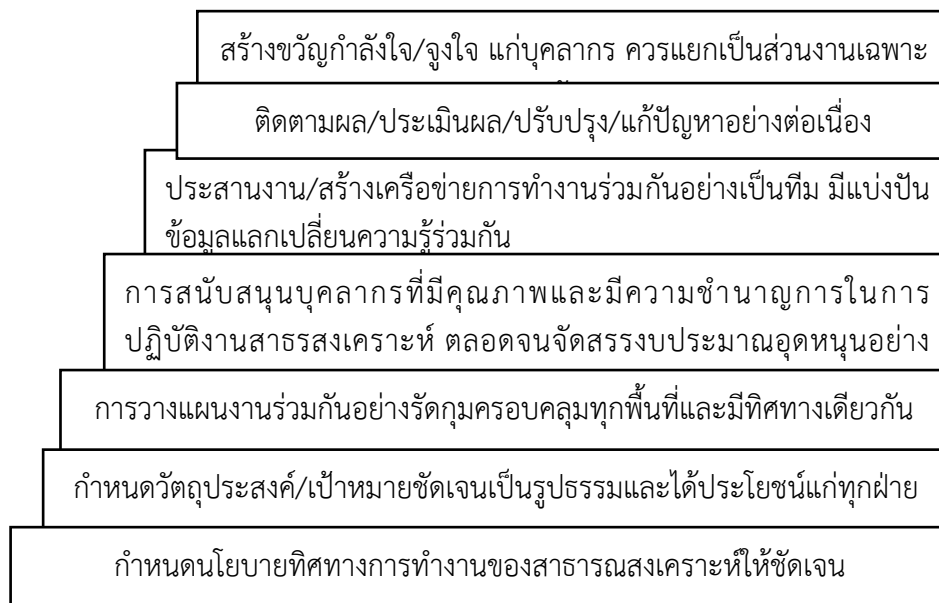
ลานะ ช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มขึ้น และมีผู้ขอเข้าอุปสมบทในพุทธศาสนามากขึ้น ก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกให้อุปสมบทแก่ผู้เข้ามาขอบวชได้ โดยให้ผู้ขอบวชเปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ครั้นต่อมาเมื่อมีภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพุทธศาสนา เช่น การให้บรรพชาอุปสมบท การกรานกฐิน การกำหนดเขตสีมา การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับมอบให้สงฆ์เป็นผู้บริหารงานพระศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั้นเอง ส่วนการบริหาร คณะสงฆ์ในรูปองค์กร เช่น มหาเถรสมาคมนั้นไม่บัญญัติในพระวินัย แต่ก็ยังไม่ได้ขัดพระวินัย เป็นต้น

๓) ด้านอิทธิพลของสงฆ์ สถาบันตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการอาณาจักร มีกฎหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของบุคคลในสังคม ป้องกันไม่ให้มีการกระทำหรือความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบสุขของสังคมฝ่ายอาณาจักรมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง ส่วนฝ่ายพุทธจักรมีวินัยเป็นหลัก ทั้งฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักรมีกระบวนการพิจารณาคดีหรืออิทธิพล และมีวิธีลงโทษตามโทษานุโทษ แต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษของกฎหมายบ้านเมืองมีข้อแตกต่างกันมาก ความผิดที่ร้ายแรงบางอย่างของบรรพชิต เช่น ความผิดทางเพศ สำหรับฝ่ายอาณาจักรอาจจะไม่ถือว่าเป็นผิด เป็นต้น

การปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

การปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ในปัจจุบัน การปฏิบัติงานหรือการจัดการองค์กรมีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ในการปฏิบัติงาน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในยุคปัจจุบันเป็นระบบทุนนิยม หรือบริโภคนิยมที่แสวงหากำไร และมีการแข่งขัน เพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่ง ทั้งในเชิงบริหารงาน และการพัฒนาองค์กร ให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่ เข้ามาเป็นกลยุทธ์ หรือหลักการในการบริหารจัดการ ในขณะเดียวกันก็มีนักวิชาการทางตะวันตกกำลังสนใจ หลักการในทางพระพุทธศาสนา มาผสมผสาน ประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารจัดการ ถ้ามองภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ แล้วจะพบว่า มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะเน้นการเปลี่ยนแปลง เพื่อรับใช้ระบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยม แต่ในยุคปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของระบบการปฏิบัติงาน เพื่อรองรับระบบการปฏิบัติงานสมัยใหม่เข้ามาปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร จึงทำให้การปฏิบัติงานมีความซับซ้อน ต้องใช้กลยุทธ์ด้านต่างๆ มาปรับเข้ากับระบบการปฏิบัติงาน เพื่อเน้นการแข่งขัน และผลกำไรสูงสุด เพื่อสนองระบบบริโภคนิยม ดังนั้น การปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ที่สำคัญอยู่ที่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และวัด ซึ่งมีความใกล้ชิดและกำกับดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์คณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยตรงซึ่งมีระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และวัด ต้องมีการจัดตั้งศูนย์กลางการทำงานขึ้นเพื่อใช้เป็นทั้งสถานที่ทำงานและรองรับงาน ตลอดทั้งให้การอำนวยความสะดวกโดยตรงต่องาน สาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ของตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ/ตำบล และวัด โดยมีการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังแผนภูมิที่ ๒.๒ ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๔ การมีส่วนร่วมในการจัดการ

จากแผนภูมิแสดงถึงความเป็นส่วนร่วมในการจัดการในแนวทางที่ดีและที่สำคัญสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ/สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด และสำนักงานวัฒนธรรมประจำจังหวัด ต้องมาช่วย เป็นพี่เลี้ยงและช่วยสนองงานด้านการสาธารณสงเคราะห์แก่คณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ ในด้านต่างๆ ดังนี้

๑) ด้านการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่ประชาชน

จากการวิเคราะห์ได้ว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่ประชาชน มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกัน คือ วัดและคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางแห่งการบริหาร/เป็นศูนย์ รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัดและสถาบันพระพุทธศาสนาในการทำหน้าที่สำคัญ ของงานสาธารณสงเคราะห์ มีการดำเนินงานบริหารจัดการในกิจการที่ดำเนินการหรือจัดทำโครงการขึ้นมาเอง ในลักษณะที่จะทำเป็นกิจการประจำหรือชั่วคราว เช่น กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิ การตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือคนยากจนหรือช่วยเหลือครอบครัวประสบภัยพิบัติ การกำหนดเขตอภัยทานหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น เพื่อให้ผลประโยชน์แก่คนในชุมชน มีการสร้างศูนย์พัฒนาอาชีพและ ศูนย์พัฒนาอนุรักษ์ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น จัดตั้งศูนย์สาธิตการเกษตรแบบยั่งยืน ตลอดจนจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ ส่งเสริมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น ฯลฯ วัดและคณะสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือ และการร่วมมือกันในงานสาธารณสงเคราะห์ให้เกิดความสามัคคีความ เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการควบคุมทางสังคมในระดับประเทศ เพราะพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทุกชั้นในสังคม ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงประชาชนทั่วไป ปัจจัยที่เชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคมคือ ความบริสุทธิ์ ความเสียสละ

บำเพ็ญประโยชน์ ความเป็นผู้นำทางสติปัญญาอันนำพาไปสู่การพัฒนาจิตใจแก่ประชาชนที่ยั่งยืนตามแนวทางพระพุทธศาสนา

๒) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนเพื่อสาธารณประโยชน์

จากการวิเคราะห์ได้ว่า มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกัน คือ การสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามตามแนวทางพระพุทธศาสนา วัดและคณะสงฆ์เป็นส่วนสำคัญยิ่ง มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์ การช่วยเหลือทางราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นการเกื้อกูลกิจการของภาครัฐหรือของภาคเอกชนในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมส่งเสริมหน่วยงานอื่นๆที่ทำอยู่ก่อนแล้ว อีกทั้งวัดและคณะสงฆ์มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาสังคม จะอยู่ในลักษณะการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน การเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน เช่น การตัดถนนในหมู่บ้าน การจัดระเบียบรั้วบ้าน การลอกคลอง ทำประปา ถังเก็บน้ำฝน เป็นการร่วมมือกันระหว่างวัดชาวบ้านและทางราชการ ในส่วนข้อขัดแย้งทางการเมือง พระสงฆ์มีบทบาททางด้านการสร้างขวัญและกำลังใจกับประชาชน อยู่เคียงข้างประชาชนในทุกสถานการณ์ สร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ด้วยการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมภาคภูมิใจกับประชาชน และสังคม ประเทศชาติเน้นหลักสัปปายะ (อवास อาหาร บุคคล สัปปายะ) อันเป็นหลักธรรมชาติทั่วไปถือว่า สิ่งแวดล้อมต่างๆ มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของบุคคลต่อความเสื่อม ความเจริญของบุคคล ถ้าบุคคลอาศัยอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในชีวิต

๓) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและส่วนราชการ

จากการวิเคราะห์ได้ว่า มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกัน คือ วัดและคณะสงฆ์ยึดแนวทางการดำเนินการให้วัดเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วย กันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และภัยอื่นๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่า ถึงคราวมีทุกข์ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท เพราะวัดและคณะสงฆ์จึงมีบทบาทภาระหน้าที่สำคัญมากในการพัฒนาความสมดุล แนวทางในการเข้าไปแบบให้เปล่า เช่น การช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย การประสบอุบัติเหตุ การประสบภัยธรรมชาติ การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ คนผู้ด้อยโอกาส และการสงเคราะห์โดยประการอื่นๆ ทั้งในยามปกติและตามโอกาสที่มาถึง เป็นต้น

สรุปรูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พระสงฆ์ต้องอาศัย หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญคือ ไตรสิกขา พรหมวิหาร ราชสังคหวัตถุ อุปริหานิยธรรม สาราณีย ธรรม สัปปุริสธรรม เป็นต้น โดยที่พระสงฆ์ควรมีรูปแบบการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ในส่วนที่สังคมคาดหวัง ไว้ทั้ง ๒ นัย คือ การสงเคราะห์ทางวัตถุ และสงเคราะห์ทางจิตใจไปพร้อมๆ กัน โดยมีจุดมุ่งหมายอันจะนำไป สู่การพัฒนาและบูรณาการสังคมอย่างยั่งยืนถาวร ต้องพัฒนาคุณภาพจิตใจ พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนา คุณภาพทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมภายใต้รูปแบบการปฏิบัติงาน สาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์แนวพุทธบูรณาการ หลักการปฏิบัติงานสมัยใหม่ จำเป็นต้องอาศัยวิทยาการ ด้านการจัดการบริหาร

เข้ามาสนับสนุนองค์กร เพื่อเสริมพลังการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขององค์กรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุน ด้านฐานข้อมูล การสร้างบุคลากรในองค์กรให้มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีการตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ การสร้างความเป็นธรรม ความเสมอภาคในองค์กร การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานประโยชน์ สร้างความร่วมมือ และการกระจายอำนาจที่เหมาะสม จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อนำองค์กรเข้าสู่โลกาภิวัตน์ และความสำเร็จได้เปรียบในเชิงแข่งขัน ของระบบทุนนิยมในปัจจุบันนี้ ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้^{๒๑}

๒.๒.๒ แนวคิดการสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาค ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมา ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคล ผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาสดังกล่าวแล้ว การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นการจัดการให้การสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายก ทายิกาของวัด ซึ่งมีประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้าน และบ้านอยู่ได้ ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็เป็นหน้าที่ของทางวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ การสาธารณสุขสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัด และเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขต ที่วัดจะสามารถทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ว่าวัดเป็นของประชาชนเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล ตามประเพณีของชาวบ้านของวัดภิกษุสงฆ์ สามเณร ในวัดอันมีเจ้าอาวาสเป็นหัวหน้าปกครอง ดูแลและรักษาวัด มีหน้าที่ให้ความสะดวกแก่ ประชาชน ในการทำบุญบำเพ็ญกุศลทั้งที่บ้านและวัด หรือที่อื่นใดในหมู่บ้าน ตำบลที่ตั้งวัดนั้น และหน้าที่จัดการสาธารณสุขสงเคราะห์อื่น ๆ แก่ประชาชน ในส่วนที่อยู่ในสมณวิสัยที่น่าจะจัดได้

พระธรรมปริยัติเวที(สุเทพ ผุสฺสธมฺโม) ได้กล่าวไว้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นงานในส่วนไม่ว่าจะเป็นงานก่อสร้างถนนทำสะพาน ศาลาพักร้อนงานนี้จะมี อดต. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่นการช่วยเหลือผู้ยากไร้ที่ถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหาหน่วยบรรเทาสาธารณภัย หรือการจัดการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับชาวบ้านที่เป็น พุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งที่ให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาทำบุญที่วัดให้เหมาะสม และวัดต้องสะอาด สะดวก สบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้ อย่างนี้จึงดูตายโดยเด็ดขาด

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ) ได้กล่าวว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ การจัดกิจการอันเป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์

^{๒๑} สุริยนต์ น้อยสงวน, รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.tcl-thaljo.org> ,(๑๘ ก.ค. ๒๕๖๑), หน้า ๓๙๓.

ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณะประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งทางการสงเคราะห์บุคคล และ สาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะมี ๔ ประการคือ

๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินการ เองซึ่ง มีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรม ประจำ ตำบลกิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งเพื่อดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อ การสาธารณะประโยชน์เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็น แหล่ง อุปโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุน เพื่อการ สงเคราะห์อื่นๆ

๓) การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอก คูคลอง สร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์และสร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิด ไฟฟ้า ปลุกต้นไม้และอื่นๆ

๔) การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการคอย ช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งที่ถูกไฟไหม้บ้าน และน้ำท่วมพร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุน ทำอาหาร เลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส หรือกระบวนการสงเคราะห์ปวงชนผู้ประสบภัย พิบัติจากวินาศ ภัย อุบัติเหตุและสาธารณภัยซึ่งได้แก่ภัยจาก ความยากจน ความเจ็บไข้

พระราชรัตนมุนี(ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ) กล่าวถึงความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การ สาธารณะสงเคราะห์เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆแก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุง วัด ทายก ทายิกาของวัดหรือประชาชนทั่วไป วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้าน และบ้านอยู่ได้ก็ ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อมีประชาชน เดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นหน้าที่ของวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ การสาธารณ สงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านที่เกี่ยวกับการ สงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัดจะจัดได้^{๒๒}

การสาธารณสงเคราะห์ ยังเป็นกิจกรรมการทำงานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคน ส่วนมาก หรือคนทั่วไป หน้าที่ของเจ้าอาวาสตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ข้อ ๔ บัญญัติไว้ว่า “ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล” ความหมายจากข้อนี้ คือ ให้วัดกับบ้าน ต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านช่วยกันทำนุบำรุงวัด บางคนถึงจะยากจนหาเช่ากินค่า อาศัยกระท่อมที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นที่พำนักอาศัย แต่ด้วยแรงศรัทธามีเงินเพียงเล็กน้อยก็บริจาค สมทบสร้างกุฏิ วิหาร ถาวรวัตถุ ในวัดเพื่อความผาสุกของพระ ทางวัดจึงมีหน้าที่ต้อง อำนวยความ

^{๒๒} พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ), การจัดสาธารณูปการและสาธารณะสงเคราะห์ของวัด, (พ.ศ. ๒๕๕๒), หน้า ๑๔.

สะดวกแก่ชาวบ้านบ้าง เป็นงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์โดยตรง เมื่อก้าวโดยสรุปว่า การบริหาร วัดด้านงานสาธารณสุขสงเคราะห์ควรจัดวัดให้เป็น ๗ โรง คือ

๑) วัดเป็นโรงธรรม ได้แก่ ต้องพัฒนาวัดให้เป็นที่สอนธรรมะ ให้เป็นสถานที่เทศน์ วัดใดที่ไม่มีมีการสอนธรรมะประชาชน ไม่มีการเทศน์ตลอดจนการไหว้พระสวดมนต์ร่วมกับประชาชน วัดนั้นจะค่อย ๆ เสื่อมไป

๒) วัดเป็นโรงทิม คือ เป็นที่สวดศพ เป็นที่เก็บศพ เป็นที่ฝังศพ นี่เป็นผลประโยชน์ที่วัดจะต้องมีอยู่ และอย่าไปรังเกียจศพ เพราะคนบ้านไหนก็ไม่อยากตายอยู่บ้านนั้น อยากจะเผาอยู่ที่วัดนั้น

๓) วัดเป็นโรงละคร คือ เป็นโรงหนังโรงละคร ต้องจัดที่ส่วนหนึ่งไว้ประจำอย่าไปรังเกียจ โขนหนังละคร เพราะนั่นเป็นการแสดงพื้นบ้าน เท่ากับว่าเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ได้ศิลปไว้ใช้ในงานต่าง ๆ

๔) วัดเป็นโรงพยาบาล วัดจะต้องให้การดูแลเอาใจใส่ประชาชนในเรื่องสุขภาพพลานามัย แต่ก่อนแต่ไรมาพระสงฆ์นอกจากจะมีความรู้ในทางธรรมะแล้ว ท่านมักจะเรียนเรื่องสมุนไพรต่าง ๆ ให้การสงเคราะห์ประชาชนด้วยการบำบัดรักษา

๕) วัดเป็นโรงเรียน ปัจจุบันแม้ไม่ได้สอนในศาลาวัด แต่เจ้าอาวาสจะต้องมีบทบาทในโรงเรียนด้วยการให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นโรงเรียนวัด

๖) วัดเป็นโรงแรม หมายถึง การทำวัดให้เป็นที่ต้อนรับประชาชนนั้น เป็นที่ปฏิสังขรณ์เป็นที่พักพิงสำหรับพระอาคันตุกะ หรือเป็นที่พึ่งพิงอาศัยของประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ

๗) วัดเป็นโรงงาน คือ วัดต้องมีการก่อสร้างพระสังฆาธิการแห่งวัดนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือพระในวัดต้องมีฝีมือ และเนื่องจากนั้นวัดมีการก่อสร้าง นั่นเอง การพัฒนาฝีมือของพระเถรในการส่งไปคุมงาน ไปดูงาน ไปศึกษางานกับช่างหรือการผลิตช่าง มีความสำคัญ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับ หลักการบริหารวัดด้านสาธารณสุขสงเคราะห์สมัยใหม่ ดังนี้

๑) การสร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิด ทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วย และไปยังผู้ที่อยู่ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย เพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบแบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัด จะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

๒) จัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ว่า โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัดของท่าน

๓) จัดระบบงาน ได้แก่ การจัดการบริหารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัด ให้เป็นไปอย่างมีระบบ และเป็นระเบียบเพื่อจะไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ

๔) จัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

๕) บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือผู้ อยู่อาศัยในวัดนั้น ๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานและความรู้ความสามารถ เป็นสิ่งที่ควร ตระหนัก อย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานของท่านจะสำเร็จหรือไม่ ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้น จึงควรเลือกใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน

๖) เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

๗) กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบ ต้อง เหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ว่ากล่าวมาแล้ว^{๒๓}

กรมการศาสนา ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการ ช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการ อุปสมบทและ บรรพชาพระสงฆ์ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัด ประสภภัยขาด แคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น การให้สถานที่เป็นที่จัด ประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ ให้ สถานที่ที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า งานสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานที่เกี่ยวกับการที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์ ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ และ เป็นการ ดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนา จิตใจ ด้านการ พัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น งานด้านการสาธารณ สงเคราะห์ของพระสงฆ์นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน ในสิ่งที่พวกเขาต้องการที่มีความจำ เป็น ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและ กฎหมายกฏระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัดและ จิตใจให้มีความสมดุลทั้งกาย วาจา และใจอันจะนำความสุข ความเจริญจากการพัฒนามาสู่วัดและ ชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

๒.๒.๓ แนวคิดการการจัดการวัดด้านสาธารณสงเคราะห์ในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ดังนี้

๑) ควรมีการคัดสรรอบรมบุคคล ผู้จะมาบวชในทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นที่มั่นใจที่จะ เข้ามาศึกษาธรรม

๒) ต้องมีการศึกษาอบรมธรรมแก่ผู้เข้ามาบวชทั้งก่อน ระหว่างและหลังการบวชด้วย

๓) ต้องมีการปฏิบัติธรรมในระหว่างบวชเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อ การเผยแผ่ต่อไปยังแก่ประชาชน

^{๒๓} พระสมุห์จรัญ จารุธมโม (จารุเจริญวงษ์), “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ ของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๔๓.

๔) แต่ละวัดควรจะต้องให้พระสงฆ์ที่ศึกษาธรรมดีแล้วให้ได้มีโอกาสเผยแผ่แก่ประชาชน เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และต้องพยายามวิเคราะห์หาทางเผยแผ่ธรรมต่อประชาชนด้วยความเมตตาอย่างต่อเนื่องด้วย มิใช่ต้องรอให้ผู้มานิมนต์เท่านั้น

๕) กิจกรรมการศึกษาธรรมของประชาชน ควรมุ่งให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยหลักการแห่งความไม่ประมาทและหลักการแห่งการพึ่งตนเอง

๖) ศาสนาเป็นที่พึงทางใจ ดังนั้น การปกครองสงฆ์ให้มีพฤติกรรม และการกระทำที่เหมาะสม นับเป็นเรื่องสำคัญเบื้องต้นที่พระทุกรูปพึงปฏิบัติ เจ้าอาวาสควรดำเนินการให้พระทุกรูปในสังกัดมีภาพลักษณ์ที่ดี เมื่อประชาชนพบเห็นจะเกิดความศรัทธา ถือเป็น การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา เบื้องต้นแล้ว

๗) พระควรยึดหลักการเผยแผ่ธรรมด้วยหลัก ๖ ประการ ดังนี้

- (๑) ห้ามปรามการทำความชั่วทั้งมวล
- (๒) ส่งเสริมให้กระทำความดีทั้งมวล
- (๓) ให้ได้ฟังและได้รู้ธรรมที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง
- (๔) ช่วยเสริมในสิ่งที่ประชาชนได้ยินได้รู้แต่ไม่เข้าใจให้เข้าใจ
- (๕) ให้การอนุเคราะห์ผู้อื่นด้วยเมตตา ปราณนาดี
- (๖) บอทางสวรรค์ คือ ทางดำเนินชีวิตที่ดี ถูกต้อง ให้ประชาชน

การสาธารณสุขสงเคราะห์ว่าเป็นงานสำคัญ ของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้กับ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การสาธารณสุขสงเคราะห์ในเขตการปกครองของตน ให้ดำเนินไปอย่างดี

ความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์ บุคคลและสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัย พิบัติต่างๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาพระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์ต่อสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อย โอกาส และลักษณะการสาธารณสุขสงเคราะห์มี ๔ ลักษณะดังนี้

๑. การดำเนินกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัด หรือคณะสงฆ์ ดำเนินการเองซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นไปต่อสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและ กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริม กิจการของรัฐ และของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไป เพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อ เป็นแหล่งน้ำอุปโภค และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดหา ทุนเพื่อการสงเคราะห์ และอื่นๆ

๓. การช่วยเหลือแก้อุปสรรคสถานที่ เช่น การสร้างถนน ขุดลอก คูคลอง สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องมือกำเนิด ไฟฟ้า ปลุกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือแก้อุปสรรคสถานที่อันเป็นส่วนของ สาธารณประโยชน์

๔. การช่วยเหลือแก้อุปสรรคประชาชนทั่วไปมีดังนี้ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้ และน้ำท่วม พร้อมมอบเครื่องอุปโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติก็ตั้งกองทุนเลี้ยงเด็กกำพร้า และเด็กด้อยโอกาส เป็นต้น

หลักธรรมที่สนับสนุนงานสาธารณสงเคราะห์ จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม เอกสารเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับหลักธรรม ในพระพุทธศาสนา ที่เป็นเครื่องช่วยสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า คำสอนในพระพุทธศาสนามีหลายข้อที่บอกล่ามถึงเรื่องนี้ การสาธารณสงเคราะห์อันเป็นคุณธรรมสำคัญของ การให้บริการ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือผู้อื่น และหลักการอยู่ร่วมกันโดยทั่วไปต้องมีความเคารพ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้หลักการและอธิบายไว้ดังนี้

พรหมวิหาร ๔ ประการเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะต้องให้มีอยู่ประจำในจิตใจ และ เป็นท่าทีของจิตใจที่จะทำให้แสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องโดยสอดคล้องกับ สถานการณ์ทั้ง ๔ ที่ประสบ กล่าววาคือ

๑. ในสถานการณ์ที่เขาอยู่เป็นปกติ เราก็มิเมตตา คือ ความเป็นมิตรไมตรี ความมีน้ำใจปรารถนาดี ต้องการให้เขามีความสุข ซึ่งหมายถึงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ตั้งแต่ทุกคนๆ ที่เราเกี่ยวข้อง ขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์หรือต่อสังคมทั้งหมดทั่วทั้งโลกว่า เมตตานี้เป็นคุณธรรมพื้นฐานประการแรกที่ต้องมี ซึ่งใช้ในยามปกติ คือ เมื่อคนอื่นเขาอยู่กัน เป็นปกติ เราก็มิเมตตาปรารถนาดี คิดหาทางสร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้เขาเรื่อยไป

๒. ในสถานการณ์ที่เขาตกต่ำเดือดร้อนเราก็มิกรุณา คือ ความพลอยรู้สึกไหวตามความทุกข์ ความเดือดร้อน หรือปัญหาของเขา และต้องการช่วยเหลือปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อนนั้น กรุณานี้ต่างไปจากเมตตา คือเมตตาใช้ในยามปกติ แต่เมื่อเขาตก ต่ำลงไปกลายเป็นเดือดร้อนเป็นทุกข์ เราก็มิกรุณา ใฝ่ใจช่วยบำบัดทุกข์ให้

๓. ในสถานการณ์ที่เขาขยับสูงขึ้นไปในความดีงาม สุขุขความสำเร็จ เราก็มิ มุทิตา หมายความว่า เมื่อเขาเปลี่ยนไปในทางขึ้นสูง ได้ดีมีสุข ทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ประสบความสำเร็จเราก็มิย้ายไปเป็นมุทิตา คือพลอยยินดีด้วย ช่วยส่งเสริมสนับสนุนทั้งในวงการงานตลอดจนการเป็นผู้นำทั่วไปนั้น เรื่องที่สำคัญมากก็คือ เมื่อคนมีปัญหา มีทุกข์เดือดร้อน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย หรือยากไร้ ขาดแคลน ก็ต้องมีกรุณาที่จะเอาใจใส่แก้ปัญหา เมื่อมีคนประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งดีงาม ทำให้อะไรต่ออะไรพัฒนาก้าวหน้าขึ้นไป ก็ต้องมีมุทิตาช่วยส่งเสริมสนับสนุนแต่ในยามปกติก็ต้องไม่ปล่อย ปล่อยละเลย ต้องเอาใจใส่ต่อการที่จะให้เขาอยู่ดีมีสุข เช่น มีสุขภาพดี อยู่ในวิถีทางของความสุขความ เจริญ และการพัฒนาสืบต่อไป คือ ต้องมีเมตตาปรารถนาดี

ถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้จะทำให้กิจการงาน และประโยชน์สุขที่จะมุ่งหมายพร้อมที่จะสำเร็จผลหนึ่งก็จะเกิดขึ้นในตัวผู้นำ คือ “ปิโย” แปลว่า “ผู้เป็นที่รัก” กล่าวคือผู้ร่วมงานหรือผู้ร่วมไปด้วยกัน หรือจะเรียกผู้ตามก็แล้วแต่ก็จะมีความรัก มีความรู้สึกสนิทสนม สบายใจต่อผู้นำนั้น ๆ เสริมความรู้สึก

อยาก่วมไปด้วยให้หนักแน่นมากขึ้น ทั้งร่วมใจและร่วมมืออย่างไรก็ตาม ปิโย เท่านั้นไม่พอ ปิโยนั้นได้มาจากเมตตา กรุณา มุทิตา แต่ยังคงมีอีกข้อหนึ่ง คือ อุเบกขา

๔. ในสถานการณ์ที่เราทำผิดหลักหรือละเมิดธรรม เราก็มียุเบกขา หมายความว่า เมื่อใดเขาทำอะไรไม่ถูกต้อง โดยละเมิดธรรม คือ ละเมิดต่อหลักการ หรือละเมิดต่อความถูกต้อง จะทำให้เสียหลัก เสียกฎเกณฑ์ เสียความเป็นธรรม เสียความชอบธรรม ทำลายกติกา เป็นต้น ผู้นำจะต้องอยู่ในหลักที่เรียกว่า อุเบกขา อุเบกขาก็คือรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้างหยุดการขวนขวายไม่ให้เกินขอบเขตไปจนกลายเป็นเสียธรรม คือการปฏิบัติต่อคน หรือ ช่วยเหลือคน จะต้องไม่ทำให้เสียความเป็นธรรม ไม่ให้เป็นการทำลายหลักการ ไม่ให้เป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์กติกาคือชอบธรรม^{๒๔}

๒.๒.๔ บทบาทของวัดในด้านงานสาธารณสงเคราะห์

วัดกับบ้าน หรือพระสงฆ์กับชาวบ้านนั้น ไม่ว่าจะครั้งสมัยพุทธกาล หรือสมัยปัจจุบันย่อมต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันหลักเป็นสถาบันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่มีความผูกพันเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน กับชุมชนชาวบ้านมาเป็นระยะเวลายาวนานนับตั้งแต่เริ่มครั้งแรกของการมีวัดเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีพระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการผู้ชำนาญการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่สำคัญของคณะสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบท บรรพชาพระสงฆ์และ สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีพระมหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเป็นกลางคือ ได้มองรูปแบบการพัฒนาและบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนออกเป็น ๒ ทาง

๑. บทบาทหลักหรือบทบาทโดยตรงของพระสงฆ์ คือ การเป็นผู้นำชุมชนในทางจิตใจ เสริมศีลธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องให้กับชุมชน เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง เป็นรากฐานความเจริญ ความสุขของสังคม

๒. บทบาทรอง ในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็นและควรเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน อาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นลู่ทางในการพัฒนาด้านวัตถุที่เหมาะสม อาจจะเป็นผู้ประสานการรวมตัวของชาวบ้านในการพัฒนา และ อาจใช้วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่ม เป็นต้น และการพัฒนารูปแบบและบทบาทความสำคัญของวัดและ พระสงฆ์กับสังคม ไว้ดังนี้

๑. เป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมารับใช้พระ รับการอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาต่างๆ ตามที่มีสอนในแต่สมัยนั้น ๆ รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของเยาวชน

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๔.

๒. เป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่และศึกษาเล่าเรียนด้วย ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ขัดสนมาอาศัยวัด

๓. เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายพวกยารักษาผู้เจ็บป่วย

๔. เป็นที่พักคนเดินทาง

๕. เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม

๖. เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้าน

๗. เป็นที่ไกลเกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตและความทุกข์ต่างๆ

๘. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมของชาติ เสมือนพิพิธภัณฑ์

๙. เป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บของไว้ ซึ่งชาวบ้าน จะได้ขอยืมไปใช้เมื่อคนมีงานต่างๆ

๑๐. เป็นศูนย์กลางการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกัน บอกแจ้งกิจกรรมต่างๆ

๑๑. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะต่าง ๆ

งานสังคมสงเคราะห์ควรมีหลักการใหญ่ๆ ว่าสงเคราะห์เพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ คือทำให้เขารู้และสามารถช่วยตนเองได้ จะเป็นการสงเคราะห์ที่มีผลยืนยาวและมีผลจริง จะสงเคราะห์ตะพึดมีแต่ทำให้คนอ่อนแอ สงเคราะห์ด้วยวัตถุมากไป ก็ทำให้โง่งม จะต้องสงเคราะห์ให้เขาฉลาดขึ้น ให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ชีวิตเป็นอย่างไร เกิดมาทำไม จะต้องทำอะไร จะต้องทำให้เขาตั้งหน้าช่วยตนเองก่อน การสงเคราะห์ไม่จำเป็นต้องเป็นการให้การช่วยเหลืออะไรเสมอไป สิ่งใดเป็นการกระทำให้ดีขึ้นก็เป็นการสงเคราะห์ทั้งนั้น แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่ใช่ที่พอใจแก่ผู้ถูกสงเคราะห์ก็ตาม มันก็ยังเป็นการสงเคราะห์อยู่นั่นเอง ในทางพระพุทธศาสนา แม้พระพุทธเจ้าเอง พระองค์ก็ทรงสงเคราะห์ภิกษุด้วยการชี้โทษ ตักเตือนในเรื่องต่างๆ และการที่มิว่าสงเคราะห์อย่างถูกอกถูกใจเสมอไป มันอาจจะเป็นการทำลายสังคมขึ้นมาได้ ดังนั้นการสังคมสงเคราะห์ ควรสงเคราะห์สิ่งต่อไปนี้

๑. ควรสงเคราะห์ฝ่ายจิตใจให้มีสติปัญญา รู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

๒. ควรสงเคราะห์ทางด้านศีลธรรม

๓. ควรสงเคราะห์ให้มนุษย์มีความสว่างทางวิญญาณ

๔. ควรสงเคราะห์ให้กินอยู่แต่พอดี

๕. ควรสงเคราะห์ในการให้ธรรมมากกว่าให้วัตถุ

๖. ควรสงเคราะห์ให้เขามีความเข้มแข็ง

อย่างไรก็ตามนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ ได้ให้ทัศนะว่า บทบาทหน้าที่ของวัดในพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นสถานที่ศึกษาสำหรับประชาชน

๒. เป็นสถานสงเคราะห์

๓. เป็นสถานที่สัปปายะ คือเป็นที่สบายกายสบายใจ

๔. เป็นสถานที่ตุ้จพิพิธภัณฑสถาน

๕. เป็นสถานที่ประพิธีกรรมทางศาสนา

๖. เป็นสถานที่จัดงานเทศกาลและแสดงมหรสพต่างๆ

๗. เป็นศูนย์กลางการบริการหรืองานปกครอง เช่น การเรียกประชุมเพื่อแจ้งกิจการหรือข่าวสาร

๘. เป็นสถานสวัสดิการ สงเคราะห์แก่คนยากจนและคนที่ไร้ที่พึ่งพิง

๙. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม

๑๐. เป็นสถานที่แสดงความสามัคคี

๑๑. เป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของเครื่องใช้ส่วนรวม

๑๒. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและเป็นที่ให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้าน

๑๓. เป็นฌาปนสถาน

๑๔. เป็นสถานดำเนินกิจการทางการเมือง

๑๕. เป็นตลาดนัดและตลาดโต้รุ่ง

บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ต่อสังคมไทย มีดังนี้

๑. การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ในพิธีทำบุญเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การทำบุญอายุ เป็นต้น

๒. การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาต่างท้องถิ่นที่มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมือง การให้ที่พักอาศัยแก่บุคคลที่มารักษาไข้ เช่น อุบาสก อุบาสิกา คนชราและ ทูพพลภาพ การให้ที่ดินหรือให้เช่าที่ดินในราคาถูกแก่ประชาชนที่ขาดเงินปลูกบ้านพักอาศัย

๓. การดูโชคชะตาราศี การประพรมน้ำพระพุทธมนต์ การให้ฤกษ์ยาม แม้บางกิจการ หรือที่พระภิกษุบางรูป ดำเนินการอยู่จะเป็นที่ติเตียน แต่ก็มีคนจำนวนมากไม่น้อยที่เลื่อมใส ศรัทธา

๔. การให้ทางราชการหรือมีส่วนร่วมใช้สถานที่ของวัด เช่น ศาลาการเปรียญ ลานวัด บริเวณวัด ประชุมราษฎร เป็นหน่วยเลือกตั้ง ทำกิจการบริการหรือสงเคราะห์ประชาชนด้านต่างๆ จัดงานรื่นเริง จัดงานหารายได้เพื่อสาธารณกุศล ตลอดจนการใช้ที่ดินของวัดสร้างสาธารณสถานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน สถานพยาบาล ห้องสมุด หรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

๕. การช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การให้คำปรึกษาในหน้าที่การงานการก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่น

๖. การให้ที่พักพิงแก่ประชาชนผู้ประสบสาธารณภัยและภัยธรรมชาติ การรวบรวมสิ่งของ ตลอดจนเงินทองจากผู้บริจาคไปให้แก่ผู้ประสบภัยต่างถิ่น

นอกจากนั้น หน้าที่หลักของพระภิกษุสงฆ์คือ การศึกษาประพฤติปฏิบัติธรรม ส่วนหน้าที่ที่มีต่อสังคมก็นับว่ามีอยู่หลายประการ กล่าวคือ นอกจากจะมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ของวัดแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่ประชาชนเพื่อนำไปประพฤติ ปฏิบัติตามและอยู่ในศีลธรรมอันงาม ยิ่งไปกว่านี้ พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการประกอบ พิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้านอีกด้วย พระภิกษุสงฆ์ผู้มีความรู้สูงกว่าชาวบ้านจะเป็นผู้จัดการศึกษา และเป็นครู เด็กผู้ชายจะถูกส่งไปเป็นศิษย์วัด หรือสามเณร เพื่อเรียนการอ่าน การเขียน และเรียนวิชา เลข คณิตอย่างง่าย ๆ รวมทั้งรับการอบรมทางศีลธรรม และหลักธรรมของศาสนา ทำให้เด็กผู้ชายส่วนมากอ่านออกเขียนได้และมีความรู้ในด้านจริยธรรมของสังคม อนึ่งมีนักวิชาการมองการพัฒนา และบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องออกไปพัฒนา โดยเฉพาะทางด้านศีลธรรม เพราะถ้าสังคมขาดศีลธรรมแล้ว การพัฒนาประเทศไทยไม่ว่าจะพัฒนาไป

ในการทำงานโดยอ้อมจะบกพร่องไม่สมบูรณ์และยิ่งจะพัฒนาไปในเป้าหมายที่ผิด โดยอาจจะเน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าความเจริญในทางปัญญา

แนวคิดของพุทธทาสภิกขุ ซึ่งไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการพัฒนาและ บทบาทในการพัฒนา ด้านวัตถุของพระสงฆ์ โดยให้เหตุผลว่าพระสงฆ์ไม่ควรให้ความร่วมมือเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาอะไรของประชาชนโดยตรง แต่ควรเข้าไปมีบทบาทให้ประชาชนมีความเจริญก้าวหน้า ปลอดภัยทางวิญญาณและ พระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ประคับประคองจิตวิญญาณไม่ให้ เกิดความทุกข์ ความร้อน ความงัว และความหลงใหลในการประกอบกิจการงานของตน

อย่างไรก็ตาม มีแนวคิดไปในทำนองเดียวกัน คือ ปัจจุบันพระสงฆ์ได้เปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาและบทบาทจากพุทธเจตนาเดิมคือ สงเคราะห์ชาวโลกกลับกลายมาเป็นไม่เข้าใจและไม่สนใจ ความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่เข้าใจเรื่องของคนจน จึงต้องมีความจำเป็นอย่างหนึ่งที่ทางสถาบันสงฆ์ ควร กระตุ้นให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมชนบทให้มากขึ้น

ถึงกระนั้นนักวิชาการ ได้สรุปถึงวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ไว้ดังนี้

๑. การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย เป็นวิธีการปฏิบัติงานรายบุคคล เดิมการทำงานนี้มีแต่ จุดมุ่งหมายอยู่ที่การช่วยเหลือบุคคลแต่ละรายโดยตรง ต่อมาได้มีการขยายขอบเขตการทำงานที่ ครอบคลุมกลุ่มบุคคลและครอบครัวด้วย

๒. การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน เป็นวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความเชื่อที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การให้ความช่วยเหลือโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จึงเป็นการทำให้ บุคคลได้รับการปรับปรุงและ เปลี่ยนแปลง พัฒนาศักยภาพ ด้วยกิจกรรมและอิทธิพลกลุ่ม

๓. การจัดระเบียบชุมชน หรือการสังคมสงเคราะห์ชุมชน เป็นการปฏิบัติงานในระดับ ชุมชน เนื่องจากบุคคล ครอบครัว กลุ่ม มีความเชื่อมโยงกับชุมชนจนแยกไม่ออก มีปัญหาหลายด้าน หลายประการเป็นสิ่งที่ต้องมีการดำเนินการจัดการในระดับชุมชนจึงจะสัมฤทธิ์ผล ซึ่งการจัดระเบียบ ชุมชนเป็นกระบวนการระหว่างกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่พยายามทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาสังคม ที่เกิดในชุมชนร่วมกัน และชุมชนได้ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ที่มีผลกระทบทุกขั้วของชุมชนส่วนรวม

๔. การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถ่ายเททรัพยากรชุมชนไปสู่ โปรแกรมการให้บริการต่างๆ ภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มุ่งให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

๕. การวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อให้การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์มีหลักเกณฑ์และมีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยนักสังคมสงเคราะห์ควรจะเกี่ยวข้องกับกรวิจัยใน ๓ ลักษณะ คือ

๕.๑ เป็นผู้ใช้งานวิจัย

๕.๒ เป็นผู้เผยแพร่งานวิจัย

๕.๓ เป็นผู้ร่วมสร้างงานวิจัย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการดำเนินงานเป็นศูนย์อบรมเด็ก เล็กก่อนเกณฑ์ในวัด สถาบันสงฆ์นับเป็นสถาบันหนึ่งทางสังคมที่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ โดยที่คนในสังคมเห็นว่า พระสงฆ์จะสามารถดำเนินการในเรื่องนี้ได้โดยไม่เป็นการขัดกับหลักธรรม วินัย เป็นการช่วยเหลือสังคมให้ประชาชนเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อพระสงฆ์ อีกทั้งเป็นการจรโลง พระพุทธศาสนาด้วย ดังนั้น พระสงฆ์จึงเข้ามามีส่วนและบทบาทในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อน

เกณฑ์ในวัด โดยการจัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดขึ้นอย่างเปิดเผย โดยอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนและท้องถิ่นเป็นหลัก

นอกจากนี้นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สรุปทัศนะไว้ว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ ตัวแปรอิสระจำนวน ๔ ตัวแปร โดยที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผล ในการให้บริการนี้แก่ประชาชน คือ ตัวแปรด้านการจัดองค์กร ด้านความชัดเจนของแผนงานและโครงการ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล และมีตัวแปรอิสระจำนวน ๓ ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลในความพึงพอใจ จากการให้บริการประชาชนคือ ตัวแปรด้าน ปัจจัยนำเข้า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่าและสิ่งสำคัญภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ใน ยุคโลกาภิวัตน์ ต้องมีภาวะผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรม ผู้นำจะต้องยึดหลัก “ธรรม” เช่น พรหมวิหาร ๔ ธรรมาธิปไตย พละ ๔ และสัปปุริสธรรม ๗ เป็นต้น เป็นคุณธรรมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างได้บรรลุผลสำเร็จที่วางไว้และนำพาหมู่คณะและสังคมไปสู่ ความสงบสุขและมั่นคงตลอดไป รูปแบบผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากการประยุกต์ ของภาวะผู้นำตามแนวคิดตะวันตกและหลักพุทธธรรม ย่อมประกอบด้วยหลักการ ๓ ประการ คือ หลักการครองตน ครองคน และครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำเกิดการพัฒนาตน พัฒนา พัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพและสมบูรณ์แบบ

ประกอบกับการสังคมสงเคราะห์นั้นมียากฐานมาจากความรู้สึกรังเกี้ยวไยที่คนในสังคมมีต่อเพื่อนมนุษย์อีกกลุ่มซึ่งเดือดร้อนและช่วยตนเองไม่ได้ การสังคมสงเคราะห์จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนา รวมถึงการจัดบริการสังคมประเภทต่างๆ ให้แก่บุคคล กลุ่ม และชุมชน ที่ประสบกับปัญหาความเดือดร้อนจนไม่สามารถช่วยตนเองได้ ให้มีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาของตนและสังคมได้ ส่วนสังคมสงเคราะห์เป็นการทำงานที่ยังผลให้สังคมรวมกันเป็นหนึ่งเดียว

อาจกล่าวได้ว่า การสังคมสงเคราะห์ เป็นศาสตร์และศิลป์ในการป้องกันแก้ไข ฟื้นฟูและพัฒนามนุษย์กลุ่ม ชุมชน ทั้งที่ประสบและไม่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ให้สามารถช่วยตนเองและสังคมได้ ยังเป็นการจัดบริการเพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถภายในของแต่ละบุคคล ทำให้เขาทั้งหลายสามารถทำหน้าที่ของตนเองในสังคม (Social Functioning) ได้อย่าง เหมาะสมอีกทั้งยังรู้จักใช้ศิลป์ที่จะนำศาสตร์ต่างๆ มาใช้อย่างผสมผสานกลมกลืนในการช่วยเหลือ ผู้รับบริการทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน นอกจากนี้การสังคมสงเคราะห์ยังมีความเป็นศิลป์ใน การใช้ทรัพยากรตลอดจนความคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อจะให้เกิดผลดีแก่การให้บริการ ช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อน และทำให้เกิดการตอบสนองความต้องการของบุคคล กลุ่ม ชุมชน และนักสังคมสงเคราะห์ สามารถใช้วิธีการตามหลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะให้ผู้รับบริการหรือ กลุ่มเป้าหมายสามารถช่วยตนเองได้

การประชุม ณ สำนักงานสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก เมื่อปี ๑๙๖๙ ซึ่งเป็น การประชุมระหว่างประเทศระดับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบงานด้านสังคมสงเคราะห์ ได้มีการบัญญัติ คำว่า “การสังคมสงเคราะห์” (Social Welfare) ว่าเป็นการสังคมสงเคราะห์ที่มีหน้าที่และ บทบาทอยู่ในกระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศ โดยที่ประชุมมีความเห็นว่า จุดประสงค์ของการ พัฒนาประเทศในทุกประเทศ ได้แก่ การมุ่งให้เกิดโอกาสแก่แต่ละบุคคลจะได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ ในฐานะเป็นพลเมืองผู้ที่มีคุณภาพ และการศึกษาดีมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศใน

ทุกประเทศ ไม่ว่าหน้าที่และโครงการของสังคมสงเคราะห์จะถูกตีความอย่างไรก็ตาม งานสังคมสงเคราะห์ก็ยังคงจัดว่าเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับจุดประสงค์ของการพัฒนา

นักวิชาการอีกท่านได้สรุปทัศนะไว้ว่า ความคาดหวังของพระภิกษุต่อบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลสงฆ์ งานที่พระภิกษุสงฆ์มีความคาดหวังน้อยที่สุดคือ งานครอบครัวบำบัด ซึ่งจากการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลสงฆ์พบปัญหาผู้ป่วยถูกทอดทิ้งเป็นจำนวนมาก มีสาเหตุจากปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัว ดังนั้น การที่ให้ความรู้ในเรื่องความสำคัญ ของ งานครอบครัวบำบัดจะทำให้พระภิกษุสงฆ์มีความเข้าใจและความคาดหวังต่องานครอบครัวบำบัดมากขึ้น

บทบาทของพระสงฆ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในวัด ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในวัด ในการให้บริหารที่ควรจัดให้เพิ่มขึ้นคือ ควรจัดเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ควรจัดให้ภิกษุ/สามเณร/บุคคลภายในวัดคอยดูแล ควรจัดให้มีกองทุน ในการช่วยเหลือด้านสวัสดิการและการศึกษา รวมถึงสุขภาพอนามัยด้วย และควรให้ มีการสนับสนุน การศึกษาโดยมีการจัดหาอุปกรณ์ทางการศึกษา รวมถึงที่อ่านหนังสือหรือห้องสมุดไว้ในวัด นอกจากนั้นควรจัดให้มีการสนับสนุนการสร้างงานให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงการแนะนำงานหา งานให้และทำให้กับเด็กและเยาวชนได้มีรายได้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

การสังเคราะห์งานวิจัยงานสังคมศาสตร์ ในกระบวนการยุติธรรมอาญา ปัญหาสำคัญ ประการหนึ่งคือผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนน้อยมากถ้าเทียบกับผู้รับบริการในบางครั้ง ผู้บริหารเองให้นักวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะไปปฏิบัติงานที่ไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญเฉพาะนั้น ซึ่ง เป็นที่น่าเสียดายยิ่ง แต่อย่างไรก็ดีผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งมีกระบวนการได้ทำ หน้าที่ปฏิบัติงานได้เต็มที่ มีเพียงปัจจัยบางอย่างหรืออุปสรรคที่ไม่สามารถควบคุมได้เข้ามาเท่านั้น^{๒๕}

ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาได้ให้ทัศนะว่า หน้าที่ทางสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ เกิดจากองค์ประกอบ ๓ ประการดังนี้

- ๑) การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์เริ่มต้องเกี่ยวข้องกับคฤหัสถ์ในเรื่องปัจจัย ๔
- ๒) สภาพและเหตุการณ์ในสังคม เรียกร้องต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
- ๓) คุณธรรม เมตตาธรรม กรุณาธรรม ของพระสงฆ์ที่ต้องช่วยเหลือผู้อื่น ๆ ให้พ้นทุกข์

ในขณะที่เดียวกันได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ทางสังคมสงเคราะห์ที่ทำได้ดีที่สุดคือ บทบาททางด้านการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาจิตใจประชาชน การสงเคราะห์ทางจิต และการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

๑) บทบาทด้านการศึกษา วัดให้สถานที่ที่เป็นโรงเรียนและอาคารเรียน พระเป็น ผู้สอน และอบรมเยาวชนให้รู้หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม อนุเคราะห์การ จัดตั้ง โรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุนด้วยทุนการศึกษาและมีอุปกรณ์การ เรียน

^{๒๕} วรพรรณ กระจ่างทอง “การสังเคราะห์งานวิจัยงานสังคมศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมอาญา” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

๒) บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์ในอดีตและปัจจุบันให้การรักษาพยาบาล แก่ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางโรคหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระ

๓) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ยังให้ธรรมทางแก่ประชาชนทั้งทางจิตใจที่พัฒนาแล้วจะไม่ถ่วงวุ่นวาย เข้าใจความหมายของธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม นอกจากนี้ การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดสุขสงบทางจิตใจได้มาก

๔) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต ด้านนี้พระสงฆ์มีบทบาทและมีส่วนช่วย สุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ งานสงเคราะห์ ทางจิตใจ ได้มากที่สุด

๕) บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำด้านการ เสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่างๆ พระเป็นผู้นำชุมชน งาน พัฒนาต่างๆ ต้องอาศัยวัดและพระสงฆ์ วัดเป็นที่ของประชาชน เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณี ของชาวบ้าน พระภิกษุสามเณรในวัดมีหน้าที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการทำบุญบำเพ็ญกุศลทั้ง ที่บ้านและวัด

บทบาทของพระสงฆ์เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของพระสงฆ์ คือ การอบรมสั่งสอนชาวบ้าน ในทางที่ถูกที่ควร ชาวบ้านจะได้ให้การอุปการะปัจจัย ๔ แก่พระสงฆ์ ให้มีกำลังศึกษาปฏิบัติธรรมตาม แนวทางของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ก็ควรอนุเคราะห์ชาวบ้านเป็นการตอบแทน อาจเป็นเพราะว่า พระเป็นผู้นำทางด้านวัตถุและจิตใจ บทบาทของพระในอดีตนั้นนอกจากเตรียมตัวให้พร้อม เพื่อสอน คนอื่นแล้ว อาชีพของพระคือการศึกษานั้นเอง ที่เรียกว่าสิกขาอาชีพ หน้าที่ของพระผู้ให้การศึกษามี ดังนี้คือ

๑) ต้องให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้เรียน ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ และแนะแนว

๒) ต้องอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลนปัจจัย ๔

๓) ต้องช่วยรักษาพยาบาลผู้เรียนที่ได้รับความเจ็บป่วย จนทุเลาและหายขาด

๔) สงเคราะห์ด้วยหน้าที่การงาน และรับผิดชอบถึงขั้นฝากงาน หางานให้ทำ

๕) สงเคราะห์และปฏิบัติต่างผู้เรียนทุกคนด้วยความเมตตาเสมอกัน

อาจมองได้ว่า รูปแบบการพัฒนารูปแบบและบทบาทของพระสงฆ์ในทางตรงกันข้าม คือ มองว่าศาสนาควรมีหน้าที่ ๒ ประการคือ ผดุงไว้ซึ่งสังคมอันดีงามและจะต้องเป็นผู้นำในการเรียกร้อง และแสวงหาสังคมที่ดีงามกว่าในด้านพระสงฆ์จะต้องเข้าไปรับรู้กับสภาพความเป็นจริงของสังคมเพื่อ จะได้ เข้าไปแก้ปัญหาและพัฒนา เพราะถ้าพระสงฆ์ไม่สนใจหรือมุ่งโลกุตรธรรมอย่างเดียวแล้ว ก็ เท่ากับว่า พระสงฆ์ขาดเมตตาธรรม กรุณาธรรม และไม่เอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมทุกข์ ยิ่งพระสงฆ์ละทิ้ง ปัญหาของสังคมออกไปเท่าใด สังคมก็จะไม่มองเห็นความสำคัญของศาสนาเท่านั้น ประการสำคัญ ที่สุดควรจะมีการอบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้เข้าใจในสภาพสังคม เน้นหนักในทางความเป็นผู้นำและมีความรู้ในการพัฒนาสังคม จะเห็นได้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมไทยเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองว่า สังคมไทยในช่วง ๓ ทศวรรษที่ผ่านมา เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้พระสงฆ์ ถูกชักนำเข้าสู่กระบวนการการทำงานทางการเมือง ทั้งที่จะทำงานโดยอิสระและต้องทำงานร่วมกับ รัฐบาล พอสรุปได้ดังนี้

๑) ความเป็นผู้มีพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และ ชอบเสียสละ ดังนี้ เมื่อพระสงฆ์ได้ออกธุดงค์ไปในพื้นที่ต่างๆ หรือเมื่อได้ไปอบรมประชาชนตาม นโยบายพระธรรมทูตในหมู่บ้านต่างๆ ได้พบเห็นถึงปัญหาความทุกข์ยากต่างๆ ของประชาชนจึงปลุกเร้าพื้นฐานทางจิตใจและพยายามผลักดันทำให้เกิดการพัฒนาชนบทเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน

๒) จากประสบการณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ได้พบเห็นชุมชนอื่นดีกว่า ประชาชน ได้รับการพัฒนาจนมีสภาพการดำรงชีวิตที่สุขสบายมากกว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสภาพปัญหาและความทุกข์ยากของคนภายในชุมชนจึงต้องการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนให้ทัดเทียมเท่ากับชุมชนอื่นที่พัฒนาแล้ว

๓) เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นเพเป็นคนในหมู่บ้านหรือชุมชน นั้นเป็นผู้ที่เกิดและโตอยู่ในชุมชนนั้น จึงมีความรู้และเห็นสภาพปัญหา ความยากจนของประชาชนในชุมชนมาโดยตลอด การใช้ชีวิตอยู่ในเพศบรรพชิต ถึงแม้จะสามารถตัดขาดจากเรื่องทางโลกได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่มีทางที่จะตัดขาดได้โดยสิ้นเชิง จึงจะต้องเข้ามาพัฒนาชุมชน ซึ่งมองในอีกมุมมองหนึ่งก็คือ การช่วยเหลือพ่อแม่ ญาติพี่น้องของตนในทางอ้อม นั่นเอง

๔) การเล็งเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ถ้าหากชุมชนขาดแคลน มีความทุกข์ยาก หรือด้อยพัฒนาแล้ว วัดจะดำรงอย่างสวยงามหรือเจริญอยู่ได้อย่างไร เมื่อชาวบ้านไม่มีกิน พระสงฆ์จะมีฉันอย่างสมบูรณ์ได้อย่างไร ดังนั้น วัดหรือพระสงฆ์กับชาวบ้านจึงต้องร่วมพัฒนาไปควบคู่กัน บ้านพึ่งวัด และวัดพึ่งบ้าน เป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย เพราะฉะนั้น เมื่อพบเห็นหมู่บ้านไม่เจริญ ประชาชนทุกข์ยากมีความลำบาก พระสงฆ์และชาวบ้านจึงต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน

๕) เนื่องจากพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่เหมาะสมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้ อีกทั้งพระสงฆ์คือผู้ที่ชาวบ้านในชนบทให้ความเคารพนับถือมาก มีศักยภาพในการชักจูงชาวบ้านให้เข้าร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ได้ง่าย ดังนั้น พระสงฆ์จึงมีบทบาทในการช่วยแบ่งเบาภาระของชาวชนบทได้อย่างดี อีกทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีของพระสงฆ์ต่อชุมชน

กล่าวได้ว่า สถาบันสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต ตามที่ทัศนะของพระผู้นำวิชาการ การพัฒนาสถาบันสงฆ์และการประยุกต์หลักธรรม เพื่อให้ประโยชน์แก่อนุรักษ์สังคมไทยนั้น แต่สำหรับอนาคตยังต้องมีการปรับปรุงสถาบันสงฆ์ในประเด็นต่างๆ อีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาและการพัฒนาคน ส่วนใหญ่มองไม่เห็นปัญหาสำหรับการพัฒนา และการให้คำปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สำหรับผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ได้มีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้^{๒๖}

^{๒๖} สหัชยา ไทยานนท์, “การให้คำปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

๑) การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ กลุ่มชน (Social Group Work) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นตัวขับเคลื่อน

๒) การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Social Case Work) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ผู้ที่เข้ารับบริการฟื้นฟูใหม่ในเบื้องต้น จะนำไปสู่แนวทางขั้นตอนต่อไปของการฟื้นฟู

สรุปได้ว่า งานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและหลักการสำคัญคือการยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพราะการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนเอง โดยมีพระสงฆ์และวัดเป็นแกนนำขับเคลื่อน สนับสนุนส่งเสริมในสิ่งที่เหมาะสม โดยควรยึดหลักที่ว่าประชาชนในชุมชนมีความอยู่ดีกินดี มีความสามัคคี และสามารถแก้ไขปัญหาของสังคมในด้านต่างๆ ได้ตั้งนั้นงานสาธารณสุขสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เจริญยั่งยืน จึงต้องมีการบริหารจัดการและลงมือปฏิบัติอย่างรอบคอบระมัดระวังด้วยการคำนึงถึงประโยชน์อันสูงสุดของพระสงฆ์ วัด ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นเป็นที่ตั้งเสมอ

๒.๒.๕ การสาธารณสุขสงเคราะห์ด้านการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน

เมื่อพิจารณาคำสอนของพระพุทธเจ้าในภาพกว้างที่สุด สามารถกล่าวได้ว่าเป็นคำสอนที่มุ่งให้สัตว์โลกทั้งหลายพ้นทุกข์ ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งการสงเคราะห์/อนุเคราะห์ อันสูงสุดของพระองค์ ส่วนคำสอนที่ว่าด้วยการสงเคราะห์หรืออนุเคราะห์ทางสังคมเป็นกรณีเฉพาะปรากฏอยู่ตามที่ต่างๆ ในคัมภีร์พระไตรปิฎก มีทั้งเรื่องที่ทรงแสดงแก่ภิกษุสงฆ์ นักบวช และคฤหัสถ์ในที่ต่างกรรมต่าง วาระ อย่างไรก็ตามกรอบความคิดหลักที่สามารถประยุกต์ได้กับงานสังคมสงเคราะห์ในปัจจุบันจะนำและเริ่มจากคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่าด้วยการอนุเคราะห์ชาวโลก การทำเพื่อประโยชน์สุขและการเอื้อเพื่อเกื้อกูลแก่มหาชน คำสอนที่มีใจความตรงกันในเรื่องนี้ปรากฏในพระไตรปิฎกหลายที่ ตัวอย่างเช่น เมื่อครั้งที่ตรัสแต่พระอรหันต์ที่ออกไปประกาศพระศาสนา มีใจความว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์...”^{๒๗}

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ทั้งพระไตรปิฎกและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา ที่เป็นเครื่องช่วยในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า คำสอนในพระพุทธศาสนามีหลายข้อที่กล่าวถึงเรื่องนี้ งานสาธารณสุขสงเคราะห์อันเป็นคุณธรรมสำคัญของการให้บริการ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือผู้อื่น และหลักการอยู่ร่วมกันโดยทั่วไปต้องมีความเคารพ ความสามัคคี ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งในเรื่องนี้จะมีพระมหาเถระ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการผู้ชำนาญการหลายท่านได้ให้หลักการและอธิบายไว้ดังนี้

ราชสังคหวัตถุ คือ การทำนุบำรุงทวยราษฎร์ให้ประชาชาติดำรงอยู่ในเอกภาพและสามัคคีด้วยหลักธรรมที่เรียกว่า ราชสังคหวัตถุ มี ๔ ประการคือ

^{๒๗} วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๑

๑) สัสสมณะ คือ ฉลาดบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร รู้จักส่งเสริมการเกษตรกรรมที่ให้อุดมสมบูรณ์ โดยเข้าไปศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการของราษฎร เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมและดำเนินการสงเคราะห์หรือช่วยเหลือให้ผลต่อไป

๒) ปุริสมณะ คือ ฉลาดบำรุงข้าราชการ ให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมคนดีมีคุณธรรมและความสามารถ จัดสวัสดิการที่ดีให้

๓) สัมมาปาสะ คือ ผูกประสานปวงประชา คือ ฉลาดในการแก้ปัญหาสังคม รู้จักผูกน้ำใจประชาชนด้วยการส่งเสริมอาชีพ เช่น การจัดกองทุนให้กู้ยืม โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำเป็นต้น เพื่อจะนำไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งในด้านอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม เป็นต้น

๔) วาชเปยยะ คือ ความมีวาจาอันดูดีมีน้ำใจ รู้จักพูดจาปราศรัยยกย่องเชิดชู ชี้แจงแนะนำ รู้จักถามทุกข์สุขของราษฎรทุกชั้น แม้ปราศรัยก็ไพเราะน่าฟัง ทั้งประกอบด้วยเหตุผล มีประโยชน์เป็นทางแห่งความสามัคคี ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน^{๒๘}

สิงคาลกสูตร มีใจความตอนหนึ่งกล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ต่อการสงเคราะห์ประชาชน ไว้ดังนี้คือ พระสงฆ์สอนประชาชน ให้เว้นจากการกระทำความชั่ว แนะนำให้ทำความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันดีงาม สอนในสิ่งที่ยังไม่ได้สดับเล่าเรียนให้ได้สดับเล่าเรียน ชี้แจงให้เข้าใจในสิ่งที่ได้เล่าเรียน และบอกทางสวรรค์ เป็นต้น^{๒๙}

สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันจารีตประเพณีที่มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จากอดีตจนถึง ปัจจุบันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำสังคม ซึ่งแม้บทบาทในด้านการเป็นผู้นำจะลดน้อยลงไปในปัจจุบันนี้ แต่บทบาทด้านการเป็นผู้นำทางศีลธรรมจรรยา พระสงฆ์ยังได้รับความเคารพนับถืออย่างสูง และเป็นสถาบันสังคมที่ขาดเสียไม่ได้ในชีวิตประจำวันของชาวชนบทส่วนใหญ่ ซึ่งนอกจากเป็นที่พึ่งทางใจแล้วยังเป็นสถานที่เอื้ออำนวยในด้านบริการสังคมอื่นๆ ยังเป็นกลไกของรัฐบาลเข้าไปช่วยให้บริการไม่ทั่วถึง เพื่อเป็นการสร้างบูรณาการภายในชุมชน ในเรื่องนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิทรงความรู้ นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้การอธิบายขยายความไว้ดังนี้

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ไว้ว่า

๑. เป็นสถานศึกษา สำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่และรับใช้พระสงฆ์ รับการฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในแต่ละยุคสมัย

๒. เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิต และ ศึกษาเล่าเรียนด้วย ตลอดจนคนยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ

๓. เป็นสถานพยาบาล ที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิปัญญาความรู้ของพระสงฆ์

๔. เป็นที่พักของคนเดินทาง

๕. เป็นสโมสร ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจหาความรู้เพิ่มเติม

๖. เป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและงานมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านในชุมชน

๗. เป็นที่ไกลเกลียดชังพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิต ครอบครั้ว และความทุกข์ต่าง ๆ

^{๒๘} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๓๕/๑๑๐.

^{๒๙} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๔/๒๐๘.

๘. เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติเปรียบเหมือนพิพิธภัณฑ์ ที่เก็บรวบรวมศิลปวัตถุที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น

๙. เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนจัดงานต่าง ๆ ขึ้นมา

๑๐. เป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียก ลูกบ้านมาประชุมกัน เพื่อแจ้งข่าวทางราชการต่าง ๆ

๑๑. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือบริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิต ของคนในชุมชนในระยะเวลาต่าง ๆ

คณะรูปแบบการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ จะมีทั้งที่เป็นทางการคือการร่วมมือกับหน่วยงานราชการบางหน่วยและทั้งที่ไม่เป็นทางการคือการไม่ยึด ตีตรูปแบบของราชการ คือแบบแผนดั้งเดิมของวัดแต่จะพัฒนาชุมชนไปตามสภาพแวดล้อมของ ชุมชนที่เป็นอยู่จริง จึงทำให้การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์นั้นมีความหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสรุป รูปแบบการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์สังเขปได้ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ เป็นการพัฒนาแบบ “ พระสงฆ์กับชาวบ้าน “ คือพระสงฆ์จะเข้าไป ร่วมกับชาวบ้านในการพัฒนาท้องถิ่น โดยไม่อาศัยกลไกของภาครัฐไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือข้าราชการอื่น ๆ

รูปแบบที่ ๒ เป็นการพัฒนาแบบ พระสงฆ์ ชาวบ้านและผู้ใหญ่บ้าน การพัฒนา ชุมชนรูปแบบนี้เกิดขึ้นจาก ๒ ลักษณะคือ ลักษณะแรกเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ผู้ใหญ่บ้านมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนจึงให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ลักษณะที่สองเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ผู้ใหญ่บ้านมีความคิดเห็นต่อต้านการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ เพราะตนเองต้องเสียผลประโยชน์ต่อเมื่อทำใจได้ว่า เหตุการณ์ภายในชุมชนย่อมเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดาหรือมีความเข้าใจว่าพระสงฆ์ในฐานะผู้นำชุมชนมากขึ้นก็จะอาสาเข้ามาช่วยเหลือ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ ๓ เป็นการพัฒนาแบบ พระสงฆ์ ชาวบ้าน และกำนัน การพัฒนารูปแบบนี้เกิดขึ้นในลักษณะที่ว่า ในระยะแรกเริ่มพระสงฆ์ได้ร่วมมือกับชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนโดยที่กำนันจะคอยดูอยู่ห่างๆ เพราะไม่แน่ใจว่างานพัฒนาจะสำเร็จหรือไม่ ต่อเมื่อพระสงฆ์กับชาวบ้านสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว กำนันจึงเข้าร่วมโครงการพัฒนากับ พระสงฆ์เพราะไม่เช่นนั้นกำนันที่ไม่ทำอะไรจะดูเหมือนถูกพระสงฆ์แย่งชิงบทบาทช่วยเหลือ ชุมชนนั้น ๆ

รูปแบบที่ ๔ เป็นการพัฒนาแบบ พระสงฆ์ ข้าราชการและชาวบ้าน รูปแบบของการพัฒนาชุมชนน้อยอย่างน้อยมี ๓ ลักษณะคือ

ลักษณะแรก เป็นการร่วมมือระหว่างพระสงฆ์ ครูใหญ่และชาวบ้าน

ลักษณะที่สอง เป็นการร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับ ข้าราชการฝ่ายปกครอง และ ชาวบ้าน ซึ่งพัฒนาชุมชนในลักษณะนี้จะให้งานพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างกว้างขวางเพราะจะได้รับความช่วยเหลือจากข้าราชการฝ่ายปกครองของอำเภอ จังหวัด

ลักษณะที่สาม เป็นการร่วมมือระหว่างพระสงฆ์ ข้าราชการที่นอกเหนือจากฝ่าย ปกครองและชาวบ้าน

การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นไว้ว่า การพัฒนาชุมชนในความหมายกว้างคือ การพัฒนาสังคม เพราะการพัฒนาที่แท้จริงนั้น จะต้องทำทั้งสังคมไม่ใช่ทำเฉพาะชุมชนใดชุมชนหนึ่ง และการพัฒนาที่แท้จริงหมายถึงการทำให้ชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องมีการพัฒนาทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อน หย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่างๆ ด้วยความต้องการทั้งหมดนี้ บางครั้งเรียกว่าเป็นการพัฒนาคุณธรรมของชีวิต เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพึงพอใจกับความสุขของ ประชาชนมากกว่าและได้แยกแยะความหมายของชุมชนออกเป็น ๒ ด้าน คือการพัฒนาชุมชนในความหมาย

ของงานและในความหมายของหลักและวิธีการท างานโดยได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

๑. การพัฒนาชุมชนในความหมายของ “งาน” ก็คือการกระทำให้เกิดสิ่งของต่าง ๆ หมายถึงการกระทำใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของทั้งที่สามารถมองเห็นจับต้องได้และที่สังเกตได้ เช่น การสร้างถนน ขุดบ่อน้ำ สร้างทำนบ เขื่อนฝาย สร้างโรงเรียน สถานือนามัย ไฟฟ้า ประปา ให้มีขึ้นในชุมชน ตลอดจนการพัฒนาจิตใจเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของคนในชุมชน จนสามารถรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรที่แน่นแฟ้น โดยไม่คำนึงว่าประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการหรือไม่

๒. การพัฒนาชุมชนในความหมายของ “หลักและวิธีการทำงาน” คือหมายถึงการที่ประชาชนต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสร้าง “งาน” หรือสิ่งของ ถาวรวัตถุและองค์ประกอบต่างๆ ของประชาชนขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องเป็นผู้คิดริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจะมีลักษณะเป็นงานที่มีความคิดริเริ่มของประชาชน กระทำโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งหัวใจของการพัฒนาชุมชนอยู่ที่การเสียสละยินยอมพร้อมใจกันของประชาชนใน การร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผิดชอบในผลงานที่เกิดจากการดำเนินโครงการพัฒนาด้านต่างๆ โดยมีได้มุ่งหวังคำตอบเป็นเงินทอง แต่หวังผลของงานที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในกิจกรรมนั้น ๆ เป็นสำคัญ^{๓๐}

สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ที่สำคัญ คือการยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพราะการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อ ประชาชนเอง โดยมีวัดเป็นแกนนำเป็นเครื่องสนับสนุนส่งเสริมในสิ่งที่เหมาะสม โดยควรยึดหลัก ที่ว่าประชาชนในชุมชนมีความอยู่ดีกินดี มีความสามัคคี และสามารถแก้ไขปัญหาของสังคมในด้านต่างๆ ได้ ดังนั้นการ

^{๓๐} พระครูชินวรานุวัตร (ค่ายวง), “บทบาทของวัดที่มีต่องานด้านสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮ่องน้อย จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๖๗.

พัฒนาชุมชนจึงต้องทำอย่างรอบคอบระมัดระวังด้วยการคำนึงถึง ประโยชน์ของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นเป็นที่ตั้ง

๒.๒.๖ ทฤษฎีเกี่ยวกับการสงเคราะห์

ทฤษฎีการสงเคราะห์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานการสงเคราะห์นั้น ได้มีนักทฤษฎีนำเสนอไว้หลากหลาย แต่สามารถสรุปได้โดยการแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ทฤษฎีสำหรับปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ เป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ที่มีจุดกำเนิดจากสาขาวิชาอื่น นอกวงการสังคมสงเคราะห์ และมีนักสังคมสงเคราะห์ได้นำมาใช้ในการทำงานสังคมสงเคราะห์ต่างๆ โดยใช้วิเคราะห์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์และสังคม สภาพปัญหา สถานการณ์ทางสังคมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีบทบาท เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ เป็นทฤษฎีที่มีจุดกำเนิดภายในแวดวงของการสังคมสงเคราะห์โดยตรง แม้ว่าจะมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีในกลุ่มแรกก็ตาม แต่ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ก็มีวิวัฒนาการในทางด้านเนื้อหาสาระและ แนวความคิดที่เป็นของนักสังคมสงเคราะห์โดยตรง ซึ่งทฤษฎีในกลุ่มนี้สามารถแยกเป็นรายย่อยได้ ดังนี้

๑) กลุ่มทฤษฎีให้แนวคิดในการปฏิบัติงาน เป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางได้แก่

๑.๑) ทฤษฎีระบบในงานสังคมสงเคราะห์ โดยต้นกำเนิดของทฤษฎีนี้เกิดจากนักชีวเคมี เมื่อประมาณ ค.ศ.๑๙๕๐ โดยมีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

๑.๑.๑) ระบบ คือ หน่วยที่ประกอบด้วยระบบย่อยอย่างน้อยสองระบบ โดยระบบย่อยต้องปฏิสัมพันธ์กัน

๑.๑.๒) สามารถแยกระบบออกเป็นระบบย่อยได้ แต่การพิจารณาระบบต้องพิจารณาถึงผลรวมของทั้งระบบ

๑.๑.๓) ระบบแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ระบบเปิด เป็นระบบที่สามารถมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารพลังงานหรือองค์ประกอบจากระบบอื่นได้ และระบบปิด ซึ่งก็จะมีลักษณะตรงข้ามกัน

๑.๑.๔) ระบบมีขอบเขต ซึ่งจะสามารถแยกออกได้อย่างเห็นได้ชัดเจน จากระบบอื่น โดยเฉพาะจากระบบสภาวะแวดล้อม

๑.๑.๕) ระบบเปิดจะมีรูปแบบของการแปลงรูป วัตถุดิบ ออกมาเป็นวัตถุ สำเร็จภายใต้ระบบสภาวะแวดล้อม

๑.๑.๖) โดยปกติทุกระบบจะพยายามรักษาคุณภาพของระบบเสมอ

๑.๑.๗) ทุกระบบการดำเนินไปสู่สภาพเสื่อมสลาย ซึ่งสภาพนี้เกิดขึ้นเมื่อโครงสร้างของระบบนั้นมีความไม่เป็นระเบียบ และเมื่อไม่มีการปรับปรุงบำรุงรักษาก็จะไปสู่สภาพเสื่อมสลาย แม้ระบบ พยายามจะรักษาคุณภาพเพียงใดแต่ก็มีข้อจำกัดและเหตุผลมากมายที่จะทำให้ระบบไปสู่สภาพเสื่อมสลาย

๑.๑.๘) ในธรรมชาติของระบบจะต้องมีการสะท้อนกลับ ซึ่งมีทั้งทาง บวกและลบ ดันเป็นการประเมินการแปลงรูป ว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเช่นไรจึงจะสามารถดำรงไว้ซึ่งคุณภาพ ของระบบได้นานที่สุด

๑.๒) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผน คือ กระบวนการปรับปรุงระบบให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอาจเป็นการปรับปรุงการพัฒนา หรือจากการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนก็ได้ กระบวนการดังกล่าวนี้ประกอบด้วย ๗ ขั้นตอน ได้แก่

๑.๒.๑) การพัฒนาความคิดจะเปลี่ยนแปลง นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่จะต้องชี้หรือกระตุ้นให้ผู้ให้บริการเกิดความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง

๑.๒.๒) สร้างความสัมพันธ์ที่จะต้องเป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลง นักสังคมสงเคราะห์จะต้องสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาชีพที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง

๑.๒.๓) การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้ต้องการเปลี่ยนแปลง นักสังคมสงเคราะห์จะต้องมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ หรือผู้ต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างละเอียดถูกต้อง และต้องใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ที่ตรงต่อ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใช้บริการ เป็นหลัก

๑.๒.๔) การตรวจสอบทางเลือกในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา และสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการ

๑.๒.๕) การดำเนินการตามทางเลือกที่มีกำหนด

๑.๒.๖) การสร้างความมั่นใจให้แก่กระบวนการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การดำเนินงานตามทางเลือกที่กำหนดได้รับผลที่พึงประสงค์

๑.๒.๗) การยุติกระบวนการเปลี่ยนแปลง

๒) กลุ่มทฤษฎีที่อธิบายกรรมวิธีในการทำงาน เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ใน ๓ วิธีการ ได้แก่

๒.๑) การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย มีทฤษฎีหลักที่ใช้ ๔ ทฤษฎี คือ

๒.๑.๑) ทฤษฎีจิตสังคม มีความเชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถทำความเข้าใจและพยากรณ์ ปรับเปลี่ยนได้ โดยศึกษาจากอดีตของเขา

๒.๑.๒) ทฤษฎีการหน้าที่ มีแนวคิดว่างานสังคมสงเคราะห์มีพื้นฐานความเชื่อถือว่าจุดศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลงได้แก่ผู้ใช้ บริการเอง

๒.๑.๓) ทฤษฎีการแก้ปัญหา มีแนวคิดว่าคุณคนทุกคนจะต้องมีการแก้ไข ปัญหาในชีวิตประจำวัน แต่การที่คนเราไม่สามารถเผชิญกับปัญหาได้นั้นเกิดจากความบกพร่อง ๓ ประการ คือ แรงจูงใจ สมรรถภาพ และโอกาส

๒.๑.๔) ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม มีความเชื่อพื้นฐานมาจากจิตวิทยาการ เรียนรู้ ในกลุ่มทฤษฎีการวางเงื่อนไข

๒.๒) การสร้างสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน มีทฤษฎีที่ใช้ ๓ ทฤษฎี คือ

๒.๒.๑) ทฤษฎีพัฒนาการ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดทางสังคมและปรัชญาทางสังคมร่วมสมัยที่ผสมผสานกัน

๒.๒.๒) ทฤษฎีการปะทะรังสรรค์ มีพื้นฐานจากความเชื่อว่า ผู้ใช้บริการมีความตระหนักเข้าใจตนเอง มีพลังในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้คนในกลุ่มสามารถสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

๒.๒.๓) ทฤษฎีการป้องกันและการฟื้นฟูสภาพ

นอกจากนี้ ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ ยังแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑) สังคมสงเคราะห์เฉพาะราย ประกอบด้วย

๑.๑) ทฤษฎีจิตสังคม เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของคนและการปรับ ตัว
ของคนที่บับสิ่งแวดล้อม

๑.๒) ทฤษฎีการทำหน้าที่ เน้นการทำหน้าที่ของหน่วยงานและการมองคุณค่าของ
มนุษย์

๑.๓) ทฤษฎีการแก้ไขปัญหา นำทัศนะแบบมนุษยนิยมมาผสมผสานกับเหตุผลในการ แก้
ไขปัญหา

๑.๔) ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม เป็นเทคนิคการทำงานที่ซับซ้อน

๒) การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน ประกอบด้วย

๒.๑) ทฤษฎีพัฒนาการ มุ่งสร้างบุคคลให้เข้มแข็งในการเผชิญปัญหา

๒.๒) ทฤษฎีการปะทะรังสรรค์ ทำให้สัมพันธ์ภาพของแต่ละส่วนส่งผลกระทบต่อถึงกัน

หมด

๒.๓) ทฤษฎีการป้องกันและฟื้นฟู เน้นการทำงานกับกลุ่มที่บำบัดรักษา

๓) การสังคมสงเคราะห์ชุมชน ประกอบด้วย

๓.๑) การพัฒนาชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นโดยที่คนเป็นทรัพยากร
ที่สำคัญที่สุด ซึ่งสามารถจัดปัญหาของตนได้

๓.๒) การวางแผนทางสังคม

๓.๓) การปฏิบัติทางสังคม เป็นการจัดระเบียบชุมชน^{๓๑}

หลักการสังคมสงเคราะห์นั้น ผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์จะต้องยึดหลัก ดังนี้

๑) หลักการเป็นตัวของตัวเอง หรือ หลักปัจเจกบุคคลหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนมีความ
แตกต่างกัน มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ต้องตระหนักและเข้าใจในหลักการที่ไม่นำเอาบุคคลหนึ่งหรือ
ตนเองไปเป็นเกณฑ์ตัดสินใจในการแก้ปัญหา

๒) หลักการยอมรับ หมายถึง การยอมรับในความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าศักดิ์ศรี ฯลฯ เป็น
การยอมรับสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงที่เป็นอยู่และไม่ลำเอียง

๓) หลักการไม่ประณาม หรือ ตำหนิติเตียนผู้ใช้บริการหมายถึง มีความเข้าใจเห็นใจยอมรับ
ผลของปัญหา ไม่ตำหนิติเตียน

๔) หลักการให้อิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองหมายถึง เป็นผู้คอยแนะนำชี้ช่องทางพร้อม
ให้กำลังใจ

๕) หลักการรักษาความลับคือ ต้องรักษาความลับ แต่ถ้าจะเป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์
ควรชี้แจงให้ได้รับความยินยอมเสียก่อน

^{๓๑} พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แยมชุ่ม), “การพัฒนาารูปแบบงานสาธารณสุขสงเคราะห์ตามกระบวนการ
ทัศนวิถึพุทธ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗). หน้าที่ ๒๔

๖) หลักการตระหนักในตนเองหมายถึง ต้องระลึกอยู่เสมอถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่ไม่แสดงกิริยาไม่เหมาะสม พยายามใช้ความรู้ความพยายามให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยสุจริต

๗) หลักการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ หมายถึง พยายามกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยดี และกระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์โดยใช้การเปลี่ยนแปลงยังมีแบบแผน ๗ ประการ

๑) พัฒนาความคิดจะเปลี่ยนแปลง ต้องชี้หรือกระตุ้นให้ผู้ขอรับการช่วยเหลือเกิดความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง

๒) สร้างความสัมพันธ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลง

๓) วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และความต้องการอย่างละเอียดและควรจะต้องมีข้อมูลข่าวสารของผู้รับความช่วยเหลือ หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างละเอียด ถูกต้องและใช้วิจารณ์ญาณในการวิเคราะห์ให้ตรง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ใช้บริการเป็นหลัก

๔) การตรวจสอบทางเลือกในการดำเนินงานเพื่อจะแก้ปัญหา และสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการ

๕) การดำเนินการตามทางเลือกที่กำหนด

๖) สร้างความมั่นใจให้แก่กระบวนการเปลี่ยนแปลง เมื่อการดำเนินงานตาม ทางเลือกที่กำหนดได้รับผลพึงประสงค์ จึงต้องพยายามทำให้สภาพดังกล่าวคงอยู่นานเท่าที่จะยังให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ขอรับการช่วยเหลือ แม้การช่วยเหลือจากงานสังคมสงเคราะห์จะพ้นหน้าทีไปแล้วก็ตาม ควรครอบคลุมถึงการขยายผลที่พึงจะประสงค์ออกไปยังระบบผู้ให้บริการอื่นๆ หรือสังคมวงกว้างต่อไป

๗) การยุติกระบวนการเปลี่ยนแปลง เมื่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงบรรลุเป้าหมาย หรือล้มเหลวเนื่องจากเหตุใดก็ตาม ต้องยุติกระบวนการเปลี่ยนแปลง แต่ควรคงความสัมพันธ์ที่ดีไว้ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละกรณี^{๓๒}

๒.๓ บริบทพื้นที่การทำวิจัย

วัดพระบาทน้ำพุ หรือวัดพระพุทธรูปประทานพร เป็นวัดไทยตั้งอยู่เชิงเขาน้ำพุ หมู่ที่ ๓ ตำบลเขาสามยอต อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีพระราชวิสุทธิประชาวิสุทธิประชาญาณ (อลงกตติกขปัญโญ) เป็นเจ้าอาวาส วัดแห่งนี้รู้จักกันดีว่ามี รอยพระพุทธรูป เป็นสถานรักษาฟักพื้นผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์ และเป็นที่ตั้งของมูลนิธิธรรมรักษ์

ข้อมูล วัดพระบาทน้ำพุมีสิ่งสำคัญในวัดได้แก่ รอยพระพุทธรูปถูกครอบอยู่ภายใต้มณฑปโดยอยู่ห่างจากอาคารสำนักงานมูลนิธิธรรมรักษ์ประมาณ ๑๕๐ เมตร โครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ที่ฟักพื้นและรักษาสำหรับผู้ป่วยโรคเอดส์ระยะสุดท้ายที่อาจจะกล่าวได้ว่ามีขนาดใหญ่ที่สุดใน

^{๓๒} ยูพา วงศ์ไชย, *ทฤษฎีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*, ครั้งที่พิมพ์ ๒, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงรุ่ง ๒๕๕๐), หน้า ๓๕.

โลก ในอุโบสถมีพระประธานขนาดพระเพลากว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร พร้อมด้วยพระอัครสาวก นอกจากนี้ในถ้ำบนเขาที่อยู่ในวัดภายในมีหลวงพ่อดำ ปางมารวิชัยสมัยอยุธยา และพระโพธิสัตว์ ๙ องค์ส่วนบนยอดภูเขาพระอุทัย โอนโม สร้างหลวงพ่อบาขาวขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๓

บทบาทในฐานะสถานพยาบาลผู้ป่วยโรคเอดส์

วัดแห่งนี้เริ่มต้นรับรักษาและฝึกฟื้นฟูผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ผู้ริเริ่มโครงการคือเจ้าอาวาส พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลกลต ติกขปณฺโญ) การดำเนินการเกี่ยวกับโรคเอดส์มีสองส่วน ส่วนแรกคือรับดูแลรักษาผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์ทั่วไปจากทั่วประเทศ ส่วนที่สองคือการรับอุปการะเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบโรคเอดส์จากบิดามารดา ทั้งสองส่วนอยู่ในการดูแลของวัดประมาณ ๒,๐๐๐ คน แบ่งเป็นเด็กประมาณ ๑,๓๐๐ คน ในแต่ละเดือนวัดจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๔ ล้านบาทบาท เป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของการค่าอาหาร ยารักษาโรค ค่าบริหารจัดการภายในวัด และค่าเผาศพ ส่วนที่เหลือใหญ่เป็นการรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ส่วนยาต้านไวรัสเอดส์และอาสาสมัครได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ

พระมหาเรืองเดช ถาวรธมฺโม, ดร. (ศรีประสม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี” เป็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อจะบริการชุมชนในวัด เป็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม เพื่อความเจริญด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่จะส่งผลให้ภารกิจหรือกิจกรรมของวัดบังเกิดผลสำเร็จ เนื่องจากเจ้าอาวาสสามารถสร้างวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนและ พัฒนาชุมชน คือ

๑) พระสงฆ์ชั้นปกครองของวัด ได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดีสร้างความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน เมื่อประชาชนเกิดความศรัทธา วัดจึงจะสามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ จนให้บังเกิดผลสำเร็จได้ในที่สุด

๒) มีการจัดระบบการบริหารงานในวัด โดยการวางระเบียบและมอบอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของวัดให้แก่รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ในวัด ตามความรู้ความสามารถรวมถึงการตัดสินใจ ได้ตามความเห็นเหมาะสมทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานต่างๆ ตามภารกิจของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๓) การสร้างคตินิยมประจำใจของเจ้าอาวาสแต่ละรูป เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ในการเตือนใจสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนรอบวัดให้ยึดถือปฏิบัติ

๔) วัดสืบทอดวิธีการระบบ และระเบียบปฏิบัติต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชนและประชาชน ให้คงมีอยู่เป็นวัฒนธรรมประเพณีคู่ กับวัดสืบไป

๕) วัดทำหน้าที่เป็นสื่อการในการโอนถ่ายระหว่างผู้ให้และผู้รับ เพื่อสร้างโอกาสผู้ด้อยโอกาสในด้านต่างๆ ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค และเกื้อกูลกันในสังคม

๖) การสร้าง สายสัมพันธ์ในระหว่างวัดกับชุมชน และวัดกับประชาชน เป็นการดึงชุมชน ประชาชนเข้าหาวัด แนะนำวัดสู่ชุมชนและประชาชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

๗) การสร้าง ความรู้สึกให้เกิดแก่ประชาชนว่า “วัดเป็นแหล่งชุมชน” โดยที่ประชาชนเข้ามา ร่วมใน “ศูนย์การเรียนรู้ ของวัด”^{๓๓}

สรุป วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยมีหน้าที่หลักในการให้บริการแก่ชุมชนด้าน การศึกษา และคุณธรรม ดังนั้นควรมีการส่งเสริมและพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งใน ด้านศาสนธรรม และความรู้นอกระบบอื่น ๆ ตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนา จิตใจและสร้างคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชน

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสาธารณสุขสงเคราะห์

จากการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ปรากฏว่ามี ผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน อันเป็นแนวทางที่สำคัญในการศึกษาซึ่งผู้ศึกษาวิจัย ได้คัดสรร ผลงานที่เกี่ยวข้องมานำเสนอ ดังนี้

ประทุม อังกูรโรหิต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงานสังคม สงเคราะห์”, ผลการศึกษาพบว่า^{๓๔}

๑. พระภิกษุสงฆ์ นักวิชาการและบุคคลทั่วไปสนับสนุนการทำงาน สังคมสงเคราะห์ของ สถาบันทางพระพุทธศาสนา เนื่องมาจากสอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และเป็นการ ทำเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งที่สวัสดิการ ของรัฐยังไม่ถึง

๒. วัดทั้งห้าวัด และเสถียรธรรมสถานมีจุดอ่อนจุดแข็งที่แตกต่างกัน แต่เผชิญปัญหา และ อุปสรรคที่คล้ายคลึงกัน เช่น ด้านเงินทุนและบุคลากร ขณะที่เสถียรธรรมสถานได้รับความ ร่วมมือ จากชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในระดับที่พึงพอใจ ชาวบ้านมักมี ทศนคติ ว่างานสังคมสงเคราะห์ที่วัดทั้งหลายทำมิใช่ “กิจของพระสงฆ์”

๓. การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพน่าจะเป็นการทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยการ สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับรัฐบาลและชุมชนรวมทั้งองค์กรเอกชน และใช้สื่อช่วยในการ เผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น ที่สำคัญคือการสร้างความสมดุลระหว่างการดำเนินงานสังคม สงเคราะห์กับ การเผยแผ่ธรรม นอกจากนั้นพระสงฆ์ต้องมีความระมัดระวังด้านความประพฤติให้อยู่ ในกรอบของ พระวินัยและจารีตประเพณีในขณะที่ปฏิบัติภารกิจให้การสงเคราะห์ประชาชน

^{๓๓} พระมหาเรืองเดช ถาวรธมโม (ศรีประสม), “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การ เรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรีจังหวัดจันทบุรี”, รายงานการวิจัย, (หน่วยวิทยุ บริการคณะสังคมศาสตร์วัดไผ่ล้อม (พระอารามหลวง), (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๓๔} ประทุม อังกูรโรหิต, “สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์”, วิทยานิพนธ์**ศษญั บัณชิต**, (ศูนย์พุทธศาสนศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ในภาพรวม งานวิจัยนี้ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการทำงานสังคมสงเคราะห์ของสถาบันทางพระพุทธศาสนาในสังคมพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท สามารถนำไปใช้เป็น ตัวอย่างสำหรับพระสงฆ์และวัดอื่นๆ ที่จะดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันได้

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมคณะสงฆ์และการบริหารพระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ”, จากการวิจัยพบว่า ในส่วนของวัดผลพบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง ประชาชนกับวัดในฐานะตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมที่แตกต่างกันจากท้องถิ่นที่มีความผูกพันกันน้อยที่สุดคือ ในชุมชนนครหลวงไปสู่ท้องที่ชนบทที่มีพลเมืองหนาแน่นน้อยมีวัดและพระสงฆ์ ในท้องที่น้อยแต่ประชาชนมีความต้องการและมีความผูกพันกับวัดมากที่สุดและพบว่าวัดในฐานะ ตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมไทยที่มีหน้าที่สงเคราะห์ประชาชนทางด้านจิตใจโดย

เป็น ผู้ดำเนินการรักษาความเรียบร้อยการศาสนศึกษาการศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์

ดำรงศักดิ์ จันทโททัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสังคมสงเคราะห์โดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์กับผู้ให้บริการ” จากผลการวิจัยพบว่า ระบบการให้บริการในด้านงานสังคมสงเคราะห์ภาครัฐ ยังคงดำเนินไปในแนวทางของอุดมการณ์และความเป็นวิชาชีพท่ามกลางกระแสหรืออิทธิพลของระบบ ตลาดและการแข่งขันเสรีที่มีผลกระทบต่อความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ขณะเดียวกันยังคงมีปัญหาที่ ผังอยู่ในระบบราชการที่กระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการ เช่น ความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจระหว่างผู้ให้กับผู้ให้บริการ ปัญหาที่จะเป็นรูปธรรมในเชิงการจัดการ ได้แก่ ปัญหาการบริหารงานบุคคล ปัญหาการขาดฐานข้อมูลของผู้ใช้บริการและการจัดการระบบสารสนเทศซึ่ง เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนหรือคัดเลือกผู้ให้บริการตลอดจนการนำส่งบริการที่ตรงตามความต้องการ เป็นต้น

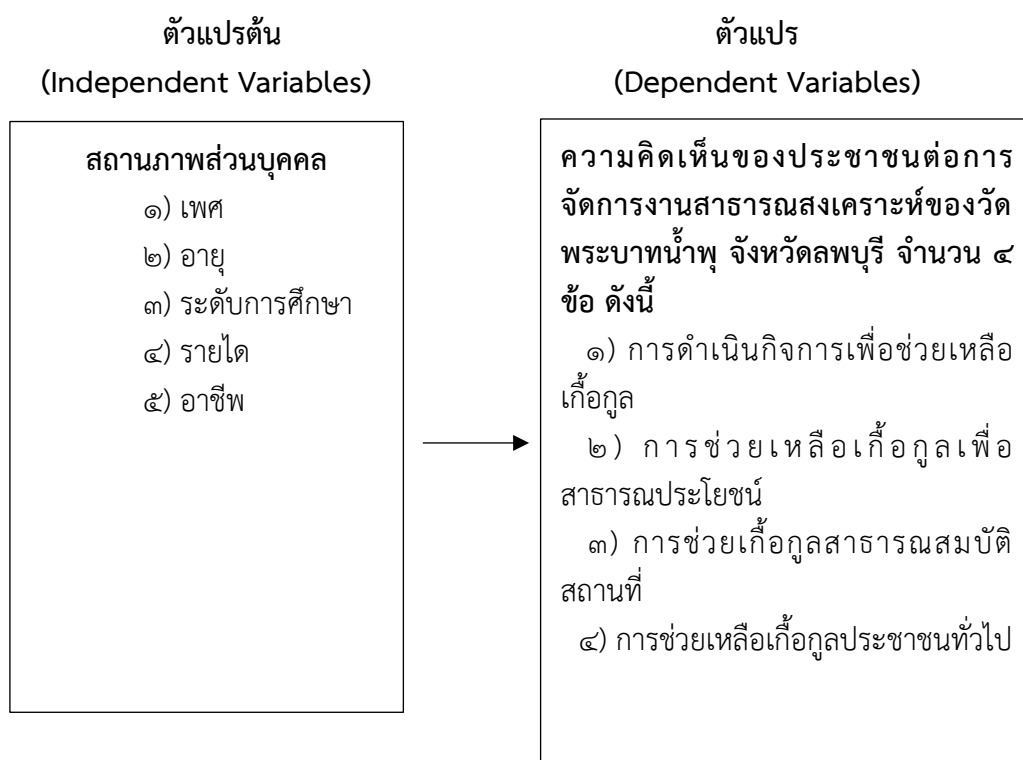
สรุปลักษณะที่ได้ว่า บทบาทหน้าที่สำคัญในดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในส่วนใหญ่นำเนินรอยตามบทบาทของพระพุทธเจ้า คือการพัฒนาศีลธรรมจริยธรรมและจิตวิญญาณ การสงเคราะห์ประชาชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เท่านั้นเพราะสังคมในสมัยนั้น ยังไม่มีความสลับซับซ้อนเหมือนในปัจจุบันนี้

๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัย เรื่องการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำนวน ๒ ด้าน คือ ๑) ด้านการจัดการ ๒) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ดังแผนภาพที่ ๒

แผนภาพที่ ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้กระบวนการการศึกษาหรือระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (InDepth.Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant) ได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

วิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม(Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In.depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๑ การสังเคราะห์ข้อมูลก่อนดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (InDepth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๗ ท่าน

ตอนที่ ๒ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับ เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ปลัดจังหวัดลพบุรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการบันทึกเทป ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลมีขั้นตอน

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยเรื่อง การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลจาก ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกำหนดจาก เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ปลัดจังหวัดลพบุรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชากรในวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีทั้งหมด ๓๙๘ รูปหรือคน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน^๑ ใช้สูตรของทาโรยามาเน (Taro Yamane) ในการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างชมรมผู้สูงอายุและประชากรทั่วไปที่มาบริจาคสิ่งของในวัดพระบาทน้ำพุที่วัดได้ให้การสงเคราะห์ในงานการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ ๐.๐๕

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{100,000}{1 + 100,000(0.05)^2}$$

$$= 398.41$$

กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน = 398 คน

	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
๑. ชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดลพบุรี	๒๐,๐๐๐	๘๐
๒. ประชากรทั่วไปที่มาบริจาคสิ่งของ	๘๐,๐๐๐	๓๑๘
รวม	๑๐๐,๐๐๐	๓๙๘

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรที่มาวัดพระบาทน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

^๑ ที่มา : ที่วัดพระบาทน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี, (๑๐ ต.ค. ๒๕๖๐).

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่องการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ทั้งนี้ในการวิจัยเชิงคุณภาพกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๗ ท่านประกอบด้วยผู้วิจัย

๑) พระเทพ เสนาบดี	เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี
๒) พระราชวิสุทธิประชาณาถ	เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ
๓) พระครูสุวัฒน์กิตติสาร	เจ้าคณะตำบลเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี
๔) นายสุปกิต โพธิ์ปภาพันธ์	ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี
๕) นายธนชัย ไม้ประดิษฐ์	ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ
๖) นายบุญเต็ม เรณูมาศ	ปลัดจังหวัดลพบุรี
๗) นางสาวสายใจ เลิศวิริยะประภา	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑ ลักษณะของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสงเคราะห์ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการ ตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- ๑) ศึกษาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จากเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้อง
- ๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- ๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- ๔) สร้างเครื่องมือ
- ๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- ๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- ๗) ปรับปรุงแก้ไข
- ๘) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของการศึกษาเรื่องการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ในจังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ และ ตอนที่ ๓ ในแต่ละข้อเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ทั้ง ๔ ข้อ คือ (๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ (๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ (๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นชนิดมาตราวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนซิส ลิเคิร์ต หรือเรียกว่ามาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likerttype)^๒

แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๕
ระดับมาก	ให้คะแนนเท่ากับ	๔
ระดับปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	๓
ระดับน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	๒
ระดับน้อยที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	๑

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์^๓ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย

๔.๕๐ - ๕.๐๐	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๕๐ - ๔.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับมาก
๒.๕๐ - ๓.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๕๐ - ๒.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ - ๑.๔๙	หมายถึง	การพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะได้โดยเสรี

๒) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ

๒) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ โดยแบบสอบถามเป็นประเภทคำถามปลายปิด และประเภทคำถามปลายเปิดซึ่งมีรายละเอียด ๓ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

^๒ สุจิตรา บุญรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๐.

^๓ ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๕๑.

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการจัดการ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๓) เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑) นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ได้กล่าวข้างต้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวน ภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ รูปหรือคน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทางด้านพระพุทธศาสนาและทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาผู้เชี่ยวชาญที่มีเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน ๕ รูปหรือคน เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้น

๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ

๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำมาคำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC.) ของแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องแบบ IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๖๐-๑.๐๐ ขึ้นไป จึงบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น

๖) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

๑. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ดร.กาญจนา คำจตุ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ดร.สุรียา รักษาเมือง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข และเสนอแนะมาปรับแก้ไข แล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน ๓๐ รูปหรือคน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของ “ครอนบาค”^๔ (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าดังนี้ คือ ๐.๘๒๑

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความงานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๒. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ ของหน่วยงานราชการ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อขอเก็บข้อมูลการวิจัยและ เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ปลัดจังหวัดลพบุรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี เพื่อการสัมภาษณ์ จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ชมรมผู้สูงอายุ ประชาชนทั่วไปที่มาบริจาคสิ่งของในวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำนวน ๓๔๘ รูปและคน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง พร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๒ - ๓๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ถึงเดือน เมษายน ๒๕๖๒ รวม ๖ เดือน

๔. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indetp Interview) เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ปลัดจังหวัดลพบุรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบล โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๗-๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ รวมใช้ ระยะเวลา ๓ สัปดาห์

๓.๔.๒ การสัมภาษณ์ (Interview)

^๔ บุญชม ศรีสะอาด, วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์, ๒๕๔๓),

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

๑) การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความวิจัยและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๒) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ผศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม ถึง เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ปลัดจังหวัดลพบุรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี ด้วยตนเอง

๓) การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ปลัดจังหวัดลพบุรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๕.๑ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และจาก แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับความคิดเห็นของชมรมผู้สูงอายุและประชากรทั่วไปที่มาปรึกษาสิ่งของต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพรรณนาความคิดเห็นในแนวทางและนโยบายการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล และสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของชมรมผู้สูงอายุและประชากรทั่วไปที่มาปรึกษาสิ่งของต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

๓.๕.๓ ความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness)

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ ที่สร้างไว้

๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาวิทยาลัย เพื่อขอความเห็นชอบและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) ได้ค่าระหว่าง ๐.๖๐-๑.๐๐ ขึ้นไปทุกข้อ

๓) หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) แก่ประชากรของตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)^๕

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๙๘๐

๔) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

๕) นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ให้คณะกรรมการควบคุมวิทยาลัยนพนธ์ตรวจสอบ

๖) นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาปรับแก้ไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ต่อไป

๓.๕.๔ นักวิจัย

ผู้วิจัยได้นำวิธีการนำเสนอและรายงานผลการวิจัยดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอโดยใช้ตารางประกอบด้วย ค่าความถี่ และร้อยละ

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับ: กรณีศึกษาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลมาตราส่วนประเมินค่า นำเสนอในรูปแบบของ ตารางประกอบค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓. ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด ในเรื่องความคิดเห็น ถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

๓.๕.๕. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ปลัดจังหวัดลพบุรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี รูป/คน วิเคราะห์เนื้อหาสาระในประเด็นสำคัญ แล้วนำเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียงวิทยาลัยนพนธ์ เพื่อที่จะเห็นถึง ปัญหาอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะในปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

^๕ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗) หน้า ๑๙๑.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๘ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการนำเสนอผล การศึกษาออกเป็น ๖ ขั้นตอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๔.๓ ผลวิจัยการเปรียบเทียบการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๙๘ คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ แสดงด้วยความถี่และร้อยละ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๙๘)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๗๒	๔๓.๒๒
หญิง	๒๒๖	๕๖.๗๘
รวม	๓๙๘	๑๐๐
๒. อายุ		
๒๐ - ๓๐ ปี	๙๒	๒๓.๑๒
๓๑ - ๔๐ ปี	๙๘	๒๔.๖๒
๔๑ - ๕๐ ปี	๙๗	๒๔.๓๗
๕๑ - ๖๐ ปี	๗๑	๑๗.๘๔
๖๐ ปีขึ้นไป	๔๐	๑๐.๐๕
รวม	๓๙๘	๑๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒๔๖	๖๑.๘๑
ปริญญาตรี	๑๒๘	๓๒.๑๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๔	๖.๐๓
รวม	๓๙๘	๑๐๐
๔. รายได้		
ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๘๙	๔๗.๔๙
๑๕,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท	๑๕๘	๓๙.๗๐
มากกว่า ๔๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๕๑	๑๒.๘๑
รวม	๓๙๘	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

(n = ๓๙๘)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๕. อาชีพ		
เกษตรกร	๙	๒.๒๖
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๕๙	๑๔.๘๒
บริษัทเอกชน	๑๑๒	๒๘.๑๔
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๗๖	๑๙.๐๙
รับจ้างทั่วไป	๖๙	๑๗.๓๔
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	๒๙	๗.๒๙
นักศึกษา	๑๕	๓.๗๗
อื่นๆ	๒๙	๗.๒๙
รวม	๓๙๘	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเรื่องการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกได้ ดังนี้

เพศ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีจำนวน ๒๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๘ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒๒

อายุ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี มีจำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๒ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี มีจำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓๗ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๒๐ - ๓๐ ปี มีจำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๒ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๕๑ - ๖๐ ปี มีจำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๔ และสุดท้ายคืออายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๕

ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๒๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๘๑ รองลงมาคือมีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๖ และสุดท้ายคือมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๓

รายได้ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๑๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๔๙ รองลงมาคือมีรายได้อยู่ระหว่าง ๑๕,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๗๐ และสุดท้ายคือมีรายได้ มากกว่า ๔๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป มีจำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๑

อาชีพ จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพบริษัทเอกชน มีจำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑๔ รองลงมาคืออาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๙ รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๔ รองลงมาคืออาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๒ รองลงมาคืออาชีพแม่บ้าน/

พ่อบ้าน มีจำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๙ รองลงมามีอาชีพอื่นๆ มีจำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๙ รองลงมามีอาชีพนักศึกษา มีจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๗ และสุดท้ายมีอาชีพเกษตรกร มีจำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๖

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมทั้ง ๔ ข้อ ได้แก่

- ๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล
  - ๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์
  - ๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่
  - ๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป
- มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม

(n = ๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	๔.๕๕	๐.๔๖๓	มากที่สุด
๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์	๔.๔๗	๐.๕๓๖	มาก
๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่	๔.๔๕	๐.๕๔๓	มาก
๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป	๔.๕๔	๐.๕๐๕	มากที่สุด
รวม	๔.๕๐	๐.๔๑๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๕$) รองลงมาเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๔$) รองลงมาเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๗$) และสุดท้ายการช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๕$)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงาน
สาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การดำเนินกิจการเพื่อ
ช่วยเหลือเกื้อกูล

(n=๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. มีการดำเนินกิจกรรมเทศนาที่ทำให้ ประชาชนเข้าใจ หลักธรรมและสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินวิถี ชีวิตปัจจุบัน	๔.๕๒	๐.๔๖๙	มากที่สุด
๒. วัดมีโครงการสร้างศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุด	๔.๕๒	๐.๗๑๙	มากที่สุด
๓. วัดมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการ ป้องกันยาเสพติดและโรคเอดส์แก่เด็กเยาวชนและ ประชาชนทั่วไป	๔.๔๗	๐.๖๕๗	มาก
๔. วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ และผู้ป่วยโรคเอดส์	๔.๗๕	๐.๔๗๖	มากที่สุด
๕. วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย ธรรมชาติอื่น ๆ	๔.๔๔	๐.๖๘๙	มาก
๖. วัดสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และประชาชน ทั่วไป	๔.๔๑	๐.๗๑๐	มาก
๗. วัดระดมทุนช่วยสร้างโรงพยาบาลสงฆ์ และประชาชนใน ชุมชน	๔.๕๐	๐.๖๗๖	มากที่สุด
๘. วัดระดมทุนช่วยสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กกำพร้าและเด็ก ยากจนทั่วไป	๔.๕๖	๐.๖๑๙	มากที่สุด
๙. วัดให้โอกาสและมอบทุนการศึกษาสงเคราะห์ แก่เด็ก นักเรียนที่ยากจนและเด็กกำพร้าที่ขาดแคลนทุนทรัพย์	๔.๕๘	๐.๖๒๐	มากที่สุด
๑๐. การดำเนินโครงการการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและ พัฒนา ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๔.๔๔	๐.๗๐๖	มาก
๑๑. วัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์	๔.๗๐	๐.๕๕๘	มากที่สุด
รวม	๔.๕๕	๐.๔๖๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประชาชนความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์
ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๔๖๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในข้อ
๔. วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ และผู้ป่วยโรคเอดส์
ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๗๕$, S.D. = ๐.๔๗๖)

รองลงมาข้อ ๑๑. วัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๗๐$, $S.D. = ๐.๕๕๘$) และน้อยที่สุดข้อ ๖. วัดสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๑$, $S.D. = ๐.๗๑๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์

(n=๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. วัดเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ	๔.๕๑	๐.๖๓๐	มากที่สุด
๒. วัดจัดกิจกรรมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป	๔.๔๕	๐.๖๕๙	มาก
๓. วัดอำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิ่งแข่งขันมินิมาราธอนในชุมชนจังหวัดลพบุรี ในวันสำคัญ	๔.๔๐	๐.๖๙๙	มาก
๔. วัดมีการส่งเสริมโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชนมาเรียนศึกษาที่วัด	๔.๔๓	๐.๖๙๔	มาก
๕. วัดส่งเสริมการให้ความรู้พัฒนาอาชีพ เกษตรกรพืชปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้แก่ประชาชน	๔.๔๑	๐.๗๒๕	มาก
๖. มีการจัดกิจกรรมการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการป้องกันเพศสัมพันธ์โรคเอดส์กับเด็กเยาวชนและประชาชน	๔.๖๐	๐.๕๘๕	มากที่สุด
๗. วัดจัดกิจกรรม วันพ่อ วันแม่ วันเข้าพรรษา ฯลฯ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามเอาไว้	๔.๔๗	๐.๖๙๗	มาก
รวม	๔.๔๗	๐.๕๓๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๗$, $S.D. = ๐.๕๓๖$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในข้อ ๖. มีการจัดกิจกรรมการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ ประชาชนในด้านการป้องกันเพศสัมพันธ์โรคเอดส์กับเด็กเยาวชนและประชาชน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๐$, $S.D. = ๐.๕๘๕$) รองลงมาข้อ ๑. วัดเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๑$, $S.D. = ๐.๖๓๐$) และน้อยที่สุดข้อ ๓. วัดอำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวังแข่งขันมินิมาราธอนในชุมชนจังหวัดลพบุรี ในวันสำคัญ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๐$, $S.D. = ๐.๖๙๙$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่

(n=๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. การดำเนินโครงการฝึกอบรม จัดตั้งศูนย์ให้บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรปลอดสารเคมีให้แก่ประชาชนและชุมชน	๔.๒๗	๐.๗๔๐	มาก
๒. การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้แก่ให้ประชาชน เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสพยาเสพติด ให้มีชีวิตดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้	๔.๖๑	๐.๕๙๖	มากที่สุด
๓. วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาส	๔.๔๗	๐.๖๘๓	มาก
๔. วัดสร้างศูนย์กลางเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม	๔.๕๓	๐.๖๔๑	มากที่สุด
๕. วัดสร้างศูนย์รวมของผู้เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๔.๕๕	๐.๗๐๐	มากที่สุด
๖. วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาเพื่อพัฒนาอาชีพทำงานเพื่อส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส	๔.๔๘	๐.๖๗๖	มากที่สุด
๗. อนุเคราะห์ประชาชน ในการให้ยืมสิ่งของ ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนอันเป็นประโยชน์	๔.๔๗	๐.๖๔๑	มาก
๘. วัดเป็นสถานที่ดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง	๔.๕๓	๐.๖๒๑	มากที่สุด
๙. วัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจรจัดเพิ่ม	๔.๑๘	๐.๙๒๐	มาก
๑๐. วัดสร้างอาคารพักรับรองผู้มาปฏิบัติธรรม	๔.๓๙	๐.๗๔๘	มาก
รวม	๔.๔๕	๐.๕๔๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือกึ่งกุลสาธารณสุขสมบัติสถานที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๕$, $S.D. = ๐.๕๔๓$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในข้อ ๒. การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้แก่ให้ประชาชน เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงวัย ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสพยาเสพติด ให้มีชีวิตดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๑$, $S.D. = ๐.๕๙๖$) รองลงมาข้อ ๕. วัดสร้างศูนย์รวมของผู้เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๕$, $S.D. = ๐.๗๐๐$) และน้อยที่สุดข้อ ๙. วัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจรจัดเพิ่ม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๑$, $S.D. = ๐.๕๙๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือกึ่งกุลประชาชนทั่วไป

(n=๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. วัดมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อพัฒนาคุณงามความดีแก่เด็กเยาวชน	๔.๔๔	๐.๗๒๘	มาก
๒. วัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต	๔.๗๑	๐.๕๒๘	มากที่สุด
๓. วัดส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนในชุมชนมาเรียนภาษาอังกฤษในวัดจากครูต่างชาติ	๔.๔๑	๐.๗๒๐	มาก
๔. วัดสนับสนุนทุนการศึกษาและที่พักพิงแก่ เด็กที่ยากจนเรียนดี	๔.๔๗	๐.๖๕๗	มาก
๕. วัดเป็นสถานที่รับอนุเคราะห์คนชราไร้ญาติมาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต	๔.๕๐	๐.๖๙๕	มากที่สุด
๖. วัดสร้างอาชีพทางการเกษตร และแปรรูป หัตถกรรม แก่เด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ ผู้ป่วยเอดส์ และคนทั่วไป	๔.๔๘	๐.๗๑๒	มาก
๗. การดำเนินโครงการรับเด็กกำพร้าและเด็กติดโรคเอดส์มาอนุเคราะห์	๔.๖๗	๐.๕๕๐	มากที่สุด
๘. การดำเนินโครงการ โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล ข่าวสารด้านรับบริจาคข้าวสารและอาหารแห้ง	๔.๖๑	๐.๕๖๐	มากที่สุด
รวม	๔.๕๔	๐.๕๐๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๔$, $S.D. = ๐.๕๐๔$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในข้อ ๒. วัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิตประชาชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๗๑$, $S.D. = ๐.๕๒๘$) รองลงมาข้อ ๗. การดำเนินโครงการรับเด็กกำพร้าและเด็กติดโรคเอดส์มาอนุเคราะห์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๗$, $S.D. = ๐.๕๕๐$) และน้อยที่สุดข้อ ๓. วัดส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนในชุมชนมาเรียนภาษาอังกฤษในวัดจากครูต่างชาติ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๑$, $S.D. = ๐.๗๒๐$) ตามลำดับ

ซึ่งสังเกตได้จาก ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ ด้านการประเมินผลและการควบคุม อยู่ในระดับมากที่สุดและรองลงมาทุกข้อ

๔.๓ ผลการวิจัยเปรียบเทียบการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ประชาชน โดยแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การทดสอบค่าที (t – test) และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามสภาพเพศ

(n = ๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	เพศชาย (๑๗๒ คน)		เพศหญิง (๒๒๖ คน)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	๔.๕๗	๐.๕๑๘	๔.๕๓	๐.๕๙๖	.๗๕๑	๐.๐๕๐
๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์	๔.๕๖	๐.๕๒๓	๔.๕๘	๐.๕๕๘	-.๓๖๘	๐.๕๙๑
๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่	๔.๕๓	๐.๕๒๑	๔.๕๖	๐.๕๖๐	-.๕๑๐	๐.๕๙๒
๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป	๔.๕๓	๐.๕๘๙	๔.๕๔	๐.๕๑๗	-.๓๓๒	๐.๓๘๒
รวม	๔.๕๙	๐.๕๔๓	๔.๕๐	๐.๕๙๒	-.๑๕๖	๐.๒๖๒

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t – test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกันในทุกด้านซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๘ วิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณ
สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามสภาพอายุ

(n = ๓๙๘)

การจัดการงานสา ธารณสงเคราะห์ของวัด พระบาทน้ำพุ จังหวัด ลพบุรี	แหล่งความ แปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
๑) การดำเนินกิจ การ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๔๑	๔	๐.๑๖๐	๐.๗๔๓	๐.๕๖๓
	ภายในกลุ่ม	๘๔.๖๙๑	๓๙๓	๐.๑๖๐		
	รวม	๘๕.๓๓๒	๓๙๗			
๒) การช่วยเหลือ เกื้อกูลเพื่อ สาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๙๒	๔	๐.๒๔๘	๐.๘๖๐	๐.๔๘๘
	ภายในกลุ่ม	๑๑๓.๓๐๘	๓๙๓	๐.๒๘๘		
	รวม	๑๑๔.๓๐๐	๓๙๗			
๓) การช่วยเหลือกุศลสา ธารณสมบัติสถานที่	ระหว่างกลุ่ม	๑.๘๓๗	๓๙๓	๐.๔๕๙	๑.๕๖๕	๐.๑๘๓
	ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๓๓๔	๓๙๗	๐.๒๘๓		
	รวม	๑๑๗.๑๗๑	๔			
๔) การช่วยเหลือ เกื้อกูลประชาชนทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๒๓	๔	๐.๒๐๖	๐.๘๐๖	๐.๕๒๒
	ภายในกลุ่ม	๑๐๐.๒๙๒	๓๙๓	๐.๒๕๕		
	รวม	๑๐๑.๑๑๕	๓๙๗			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๙๔๕	๔	๐.๒๓๖	๑.๐๖	๐.๓๗๔
	ภายในกลุ่ม	๘๗.๒๔๖	๓๙๓	๐.๒๒๒		
	รวม	๘๘.๑๙๑	๓๙๗			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการทดสอบค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนมีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงาน สาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๓๖	๒	๐.๕๑๘	๒.๔๒๘	๐.๐๙๐
	ภายในกลุ่ม	๘๔.๒๙๕	๓๙๕	๐.๒๑๓		
	รวม	๘๕.๓๓๒	๓๙๗			
๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๔๖	๒	๐.๖๒๓	๒.๑๗๗	๐.๑๑๕
	ภายในกลุ่ม	๑๑๓.๐๕๔	๓๙๕	๐.๒๘๖		
	รวม	๑๑๔.๓๐๐	๓๙๗			
๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๕๖	๒	๐.๕๒๘	๑.๗๙๗	๐.๑๖๗
	ภายในกลุ่ม	๑๑๖.๑๑๔	๓๙๕	๐.๒๙๔		
	รวม	๑๑๗.๑๗๑	๓๙๗			
๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๑๔	๒	๐.๒๕๗	๑.๐๐๙	๐.๓๖๕
	ภายในกลุ่ม	๑๐๐.๖๐๑	๓๙๕	๐.๒๕๕		
	รวม	๑๐๑.๑๑๕	๓๙๗			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๐.๗๖๒	๒	๐.๓๘๑	๑.๗๒๑	๐.๑๘๐
	ภายในกลุ่ม	๘๗.๔๒๙	๓๙๕	๐.๒๒๑		
	รวม	๘๘.๑๙๑	๓๙๗			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามรายได้

(n = ๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๕๘๕ ๘๔.๗๔๖ ๘๕.๓๓๒	๒ ๓๙๕ ๓๙๗	๐.๒๙๓ ๐.๒๑๕	๑.๓๖๓	๐.๒๕๗
๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๔๕๗ ๑๑๓.๘๔๓ ๑๑๔.๓๐๐	๒ ๓๙๕ ๓๙๗	๐.๒๒๙ ๐.๒๘๘	๐.๗๙๓	๐.๔๕๓
๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๗๘๙ ๑๑๖.๓๘๑ ๑๑๗.๑๗๑	๒ ๓๙๕ ๓๙๗	๐.๓๙๕ ๐.๒๙๕	๑.๓๓๙	๐.๒๖๓
๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๖๑๕ ๑๐๐.๕๐๐ ๑๐๑.๑๑๕	๒ ๓๙๕ ๓๙๗	๐.๓๐๗ ๐.๒๕๔	๑.๒๐๘	๐.๓๐๐
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	๐.๕๗๐ ๘๗.๖๒๑ ๘๘.๑๙๑	๒ ๓๙๕ ๓๙๗	๐.๒๘๕ ๐.๒๒๒	๑.๒๘๕	๐.๒๗๘

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๙๘)

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๗๙	๗	๐.๑๙๗	๐.๙๑๕	๐.๔๙๔
	ภายในกลุ่ม	๘๓.๙๕๓	๓๙๐	๐.๒๑๕		
	รวม	๘๕.๓๓๒	๓๙๗			
๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๗๔	๗	๐.๓๘๒	๑.๓๓๕	๐.๒๓๒
	ภายในกลุ่ม	๑๑๑.๖๒๖	๓๙๐	๐.๒๘๖		
	รวม	๑๑๔.๓๐๐	๓๙๗			
๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๗๑	๗	๐.๒๓๙	๐.๘๐๖	๐.๕๘๒
	ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๔๙๙	๓๙๐	๐.๒๙๖		
	รวม	๑๑๗.๑๗๑	๓๙๗			
๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๑๖	๗	๐.๓๓๑	๑.๓๐๖	๐.๒๔๖
	ภายในกลุ่ม	๙๘.๗๙๙	๓๙๐	๐.๒๕๓		
	รวม	๑๐๑.๑๑๕	๓๙๗			
โดยภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๗๗	๗	๐.๒๔๐	๐.๐๘๐	๐.๓๗๕
	ภายในกลุ่ม	๘๖.๕๑๔	๓๙๐	๐.๒๒๒		
	รวม	๘๘.๑๙๑	๓๙๗			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงาน
สาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัย
ส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t	F	sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	-.๑๕๘	-	๐.๘๗๖		✓
๒.	อายุ		๑.๐๖๔	๐.๓๗๔		✓
๓.	ระดับการศึกษา		๑.๗๒๑	๐.๑๘๐		✓
๔.	รายได้		๑.๒๘๕	๐.๒๗๘		✓
๕.	อาชีพ		๐.๐๘๐	๐.๓๗๕		✓

จากตารางที่ ๔.๑๒ สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงาน
สาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัด
พระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณ
สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ
วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ
วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	ที่	ข้อเสนอแนะ
๑	วัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์	๑	ถึงแม้วัดจะให้ความรู้จากภัยของโรคเอดส์ แต่การให้การศึกษาจากวัดเป็นฝ่ายเดียว นั้นไม่ได้ เพราะการให้ความรู้จะทั่วถึงได้ นั้น จะต้องมาจากภาครัฐบาลและเอกชน

ตารางที่ ๔.๑๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสุขสมมติสถานที่

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	ที่	ข้อเสนอแนะ
๑	การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ให้ประชาชน เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงวัย ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสพยาเสพติด ให้มีชีวิตดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้	๑	การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ยังขาดทรัพยากรมนุษย์ด้านพระภิกษุสงฆ์ ไปให้ความรู้โดยตรง
๒	วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาส	๒	การทำงานกับกลุ่ม เรียกว่า การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน ให้ความช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม ในสถาบัน หรือองค์การต่าง ๆ แต่ละคนให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นมีประสบการณ์ สมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาบุคลิกลักษณะ เพื่อการพัฒนาสังคม โดยใช้ปฏิบัติการโต้ตอบภายในกลุ่มเป็นเครื่องมือ

ตารางที่ ๔.๑๔ (ต่อ)

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	ที่	ข้อเสนอแนะ
๓	วัดสร้างศูนย์กลางเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม	๓	การเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ต้องจิตอาสาด้วยใจ แต่มีกลุ่มที่มาเอาประโยชน์ส่วนตัวกับทางวัด ทางวัดควรจัดระบบในสโตร์แบบมีมาตรฐานใช้คอมพิวเตอร์ในการทำสต็อก และตรวจสอบได้
๔	วัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจร	๔	จากผลการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามประชาชนให้ความสำคัญน้อยที่สุด ในการให้ความสำคัญ
๕	วัดสร้างอาคารพักรับรองผู้มาปฏิบัติธรรม	๕	ทางวัดควรมีการวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อจัดระเบียบสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม

ตารางที่ ๔.๑๕ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

ที่	ปัญหาและอุปสรรค	ที่	ข้อเสนอแนะ
๑	วัดมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อพัฒนาคุณงามความดีแก่เด็กเยาวชน	๑	ด้านการดำเนินกิจการ องค์การบริหารยังขาดการนำแผนด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เชิงกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อสร้างบุคลากรด้านพระภิกษุสงฆ์ให้มีจำนวนที่เกิดขึ้นมากและยั่งยืน
๒	วัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแลและพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต	๒	ถึงแม้วัดจะทำประโยชน์ให้กับสังคมมากมายจนมีชื่อเสียงที่ดี แต่ก็มีผลกระทบการรับดูแลผู้ป่วยเอดส์เป็นจำนวนมาก เป็นเรื่องละเอียดอ่อน โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนกลัวตาย ไม่อยากติดต่อโรคใด ๆ จึงมีผลกระทบต่อการสร้างบุคลากรในวัดพระบาทน้ำพุ จะหาบุคลากรที่มีใจเสียสละในงานสาธารณสงเคราะห์นั้นหายากมากกว่าวัดอื่น ๆ ต้องใช้แผน ๑ แผน ๒ และแผน ๓ ในการสร้างบุคลากร

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

การสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์จำนวน ๔ ข้อ ได้แก่

- ๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล
- ๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์
- ๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่
- ๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน ๗ ท่าน เป็นมีพระภิกษุสงฆ์และข้าราชการฝ่ายปกครองจังหวัดลพบุรี ดังต่อไปนี้

๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

๑. โดยภาพรวมงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดนั้นมีความสำคัญมากเพราะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือคน ช่วยเหลือสังคม และบทบาทของพระสงฆ์และวัดนั้นสามารถเข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดีมาก โดยเฉพาะด้านสาธารณสงเคราะห์ ทั้งพระสงฆ์และวัดทั่วประเทศก็ได้ให้การสงเคราะห์กันเป็นอย่างมากอย่างเช่น หลวงพ่อพระยอมเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความยากจน และการประกอบอาชีพ ให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กและเยาวชน ยิ่งวัดเราให้การสงเคราะห์ในด้านนี้มากยิ่งขึ้น นับว่าจะเป็นที่น่าเชิดชูหน้าตาของวัดและพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับผู้ที่ทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ จะต้องเป็นผู้มีจิตใจที่เมตตา ไม่รังเกียจความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ยังต้องเป็นผู้มีความรู้และต้องเสียสละ มีความมานะขยันอดทนต่ออุปสรรค ปัจจุบันนี้ทางการเงินวัดไม่ต้องพึ่งพาอาศัยทางหน่วยราชการ หรือองค์กรใด ๆ เพราะการไปพึ่งหน่วยงานต่าง ๆ จะมีปัญหามาก ต้องทำรายงานได้มากก็น้อยนิดแค่ ๑ ใน ๑๐ ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด วัดพระบาทน้ำพุปัจจุบันนี้สามารถยืนได้ด้วยตนเองแล้ว ไม่ต้องไปพึ่งใครหรือไปต้องไปเป็นบุญคุณกับใคร ทางวัดสามารถยืนบนขาตัวเองได้ และช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือคน ช่วยเหลือสังคม^๑

๒. โดยภาพรวมงานด้านสาธารณสงเคราะห์ถือว่าเป็นงานหลักงานหนึ่งของคณะสงฆ์ช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือคน ช่วยเหลือสังคม แต่ว่าคนยังเข้าใจไม่ถูกต้อง เช่น การแสดงธรรม การช่วยเหลือทางด้านจิตใจ พระสงฆ์ถือว่าเป็นหน้าที่หลักที่จะต้องช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะด้านจิตวิญญาณพระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่แนะนำชี้ทางถูกชี้ทางผิดให้กับญาติโยมผู้ยังขาดปัญญาหรือว่ามีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมยังน้อยอยู่บทบาทของวัดและของพระสงฆ์ในด้านนี้ยังมีน้อย^๒

^๑ สัมภาษณ์ พระราชวิสุทธิประชาณาล (อลงกต), เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๒ สัมภาษณ์ พระเทพเสนาบดี (ประเทือง อาภาธโร ป.ธ. ๔), เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี เจ้าอาวาสวัดกวีธรรม ราชวรวิหาร, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

๓. โดยภาพรวมสิ่งที่วัดพระบาทน้ำพุ ดำเนินการให้กับชุมชน จังหวัดลพบุรี และจังหวัดอื่น ๆ มากมาย เช่น ให้การช่วยเหลือผู้ยากไร้ในชุมชน ฤกษ์ชัยพ อาหารสารอาหารแห้ง และช่วยคณะสงฆ์เรื่อยมา เป็นต้น^๓

๔. โดยภาพรวมวัดพระบาทน้ำพุ ได้ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมเรื่องการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้สำเร็จตามที่วางไว้ตามกรอบภารกิจของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การปกครอง ๒) การศาสนศึกษา ๓) การเผยแผ่ ๔) การสาธารณูปการ ๕) การศึกษาสงเคราะห์ และ ๖) การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งวัดพระบาทน้ำพุ ได้ดำเนินการตามแนวทางการสาธารณสงเคราะห์^๔

๕. โดยภาพรวมวัดพระบาทน้ำพุเป็นองค์กรหนึ่งไม่ว่าจะเป็นมูลนิธิ ได้แบ่งเบาภาระให้ส่วนราชการมาก สิ่งที่วัดจะทำโครงการต่าง ๆ ต้องระมัดระวังงบประมาณ เพราะวัดไม่มีงบประมาณของตัวเอง สิ่งได้รับมาจากการที่มีผู้บริจาคและให้การสนับสนุนอย่างจำกัด ภาครัฐก็ไม่ได้ให้การสนับสนุนมากมาย สิ่งที่คนมาอยู่มากล้วนแต่มีค่าใช้จ่ายมาก สิ่งที่วัดจะดำเนินการต้องคำนึงถึงการหาเงินของวัด วัดมีความชำนาญเฉพาะทางและข้อจำกัดของวัด^๕

๖. โดยภาพรวมทางวัดมีโครงสร้างการบริหารที่มีรูปแบบและยุทธวิธี ทางวัดมีแบบแผนการปรับวิธีการต่าง ๆ ให้เข้ากับความเป็นจริงแต่ละยุคแต่ละสมัยของช่วงเวลา ทางวัดมีแผนการปรับเปลี่ยนตลอดเวลายุทธวิธีในใช้กระบวนการดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์และ การรับน้ำใจจากประชาชนทั่วไปที่มาบริจาคสิ่งของ กิจกรรมที่ทางวัดทำอยู่แบ่งการบริหารออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนแรกคือวัด วัดมีความสำคัญมากเป็นรากฐานทางพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนมั่นคง วัดให้การช่วยเหลือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่ให้ผู้ป่วยหรือผู้ป่วยต่างศาสนามาอยู่และใช้บริการทางวัด

ส่วนสอง ตั้งมูลนิธิเพื่อเอื้อเพื่อให้เด็กที่ติดเชื้อโรค HIV เด็กกำพร้าที่ด้อยโอกาสและ ผู้ใหญ่ติดเชื้อ HIV ผู้ที่ใหญด้วยโอกาส และสุดท้ายคนชราไร้ญาติ ยังไปถึงในอนาคตข้างหน้าอีก ๒ ปี เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ๑๔ คน เป็นปัญหาทางสังคมที่ พระราชวิสุทธิประชานาถ (หลวงพ่ออลงกต) คิดไว้ก่อนหน้าแล้ว ด้วยการยึดหลักธรรม เมตตาธรรมคำจูลอก อยากให้คนพ้นทุกข์ กรุณา อยากให้คนอื่นมีความสุข ด้วยหลักธรรม พรหมวิหาร ๔ โดยมีวัตถุประสงค์ตั้งมูลนิธินี้ขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ วัดแห่งนี้เริ่มต้นรับรักษาและฝึกฟื้นฟูผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์ขึ้น ส่วนใหญ่ผู้ที่มาวัดอยู่ในระยะสุดท้ายแทบทั้งนั้น เนื่องจากการวิวัฒนาการด้านยาและการบริบาลยังเข้าไม่ถึง หลวงพ่อดูแลด้านจิตใจในช่วงแรก โดยอาศัยมูลนิธิดำเนินการ ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการดูแลผู้ป่วย ในช่วงนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือน้ำพระทัยของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ทรงเมตตาตามอบเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เป็นเบื้องต้นเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนมูลนิธิธรรมรักษ์ มูลนิธิกับวัดแยกกันไม่ออก มูลนิธิอยู่ต้องมี

^๓ สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์กิตติสาร (จรัญ สารีโท), เจ้าคณะตำบลเขาสามยอด เจ้าอาวาสวัดสระมะเกลือ จังหวัดลพบุรี, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๔ สัมภาษณ์ นายสุปกิต โพธิ์ปภาพันธ์, ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ นายบุญเติม เรณูมาศ, ปลัดจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

โครงสร้างการบริหารมีประธานมูลนิธิ รองประธาน เลขานุการ ไวยาวัจกรและตำแหน่งต่าง ๆ ในโครงสร้าง^๖

๗. โดยภาพรวมวัดพระบาทน้ำพุเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัดอื่น ๆ ทางวัดรับสิ่งของ บริจาคมาช่วยหมดไม่มีการเก็บของไว้ ช่วยเหลือทุกคนที่มีความเดือดร้อน ถ้าเปรียบเทียบกับวัดอื่น ๆ เวลาเมื่อเหตุมีภัยวัดในละแวกนี้ไม่ช่วยเหลืออะไรเลย

ส่วนโครงการศูนย์บำบัดยาเสพติด ๆ ที่วัดพระบาทน้ำพุที่จะดำเนินการอยู่ ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีสำหรับชุมชนเป็นทางเลือกอีกส่วนหนึ่งสำหรับชุมชนร่วมกันทำกับวัด ทางวัดได้ดำเนินการนำหลักทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อม ซึ่งบางครั้งเด็กวัยรุ่นนเกเร ถ้าได้คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนานั้น ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีสำหรับคนที่หลงทางไป^๗

สรุปได้ว่า การดำเนินกิจการงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ นั้น มีโครงสร้างการบริหารที่มีรูปแบบและยุทธวิธี ทางวัดมีแบบแผนการปรับวิธีการต่าง ๆ ให้เข้ากับความเป็นจริงแต่ละยุค มีโครงสร้างการบริหารที่มีรูปแบบและยุทธวิธี เช่น การประชาสัมพันธ์ออกสื่อสารทางทีวีช่อง ๙ โครงการใจฟ้า ออกสื่อทางหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เดินสายที่ต่าง ๆ รับบริจาค เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย มีการจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ เงินเข้ามูลนิธิ ปัจจุบันนี้ทางการเงินวัดไม่ต้องพึ่งพาอาศัยภาครัฐ หรือองค์กรใด ๆ ยืนได้ด้วยตัวเองสามารถช่วยเหลือคนทุกข์ยากและได้แบ่งเบาภาระให้ส่วนราชการมาก ได้ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคมเรื่องการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน วัดพระบาทน้ำพุเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัดอื่น ๆ ควรมาศึกษางานด้านสาธารณสงเคราะห์ในการทำประโยชน์ให้กับสังคม สิ่งที่จะทำโครงการต่าง ๆ ต้องระมัดระวังงบประมาณ เพราะวัดไม่มีงบประมาณของตัวเอง สิ่งได้รับมาจากการที่มีผู้บริจาคและให้การสนับสนุนอย่างจำกัด

๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์

๑. งานสาธารณสงเคราะห์ถือว่าเป็นงานหลักงานหนึ่งของคณะสงฆ์ เช่นการแสดงธรรม การช่วยเหลือทางด้านจิตใจ พระจะทำโดยไม่เลือกชนชั้น เวลาเกิดเหตุการณ์คับขันต้องอาศัยการช่วยเหลือระหว่างชุมชนกับวัด นอกจากช่วยเหลือทางด้านที่อยู่อาศัย อาหารสิ่งของแล้วยังไม่พอ ที่นี้กลุ่มคนที่ช่วยเหลือ ด้านจิตใจก็คือพระ เช่น อย่างผู้ป่วยโรคเอดส์ทางวัดรับมาดูแล เด็กกำพร้าและเด็กที่ติดโรคเอดส์ คนชราไร้ญาติ ผู้ยากไร้ทุกที่นำสิ่งของอาหารแห้งเครื่องอุปโภคที่จำเป็นกับชีวิตประจำวันไปแจกอย่างเช่น ถูยั้งชีพ ส่งปันโต อื่น ๆ เป็นต้น^๘

๒. ในสังคมไทยวัดที่มีนโยบายในเชิงสังคมสงเคราะห์มีน้อยมากพระเถระผู้ใหญ่ควรเข้ามา มีบทบาทชี้แนวทางให้พระผู้น้อยน่านโยบายไปปฏิบัติ^๙

^๖ สัมภาษณ์ นายธนชัย ไม้ประดิษฐ์, ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ นางสาวสายใจ เลิศวิริยะประภา, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ พระราชวิสุทธิประชนาถ (อลงกต), เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^๙ สัมภาษณ์ พระเทพเสนาบดี (ประเทือง อาภากรโร ป.ธ. ๔), เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี เจ้าอาวาสวัดกวีศรีราม ราชนววิหาร, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

๓. วัดพระบาทน้ำพุทำประโยชน์ให้ต่อชุมชนและที่อื่น ๆ มาตลอด ทางวัดสระมะเกลือ ที่ท่านดูแล้วอยู่นั้นได้รับมอบหมายจาก พระราชวิสุทธิประชานาถ (หลวงพ่อลงกต) มี ๒ โครงการคือ โครงการป็นน้ำใจ โครงการส่งปันโต ส่งปันโตถึงบ้านทุกวัน วันละ ๑๕๐ แถว อาหารนำไปได้ ๒ มื้อ พร้อมน้ำดื่มวันละ ๓๐๐ ขวด คนระดับฐานะปานกลาง เขาไม่ส่งสนใจสิ่งนี้ แต่คนระดับล่าง เขารอคอยความหวังจากพระ^{๑๐}

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชน/ส่วนราชการ ได้แก่วัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และส่วนราชการ^{๑๑}

๕. วัดพระบาทน้ำพุเป็นองค์กรหนึ่งได้แบ่งเบาภาระให้ส่วนราชการมาก ด้านการช่วยเหลือ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส คนชราไร้ส่วนนี้ทางวัดได้ช่วยเหลือภาครัฐได้มาก บางสถานที่หน่วยงานราชการได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากวัดพระบาทน้ำพุอย่างเช่น รถติดป้ายว่าได้รับการสนับสนุนจากวัดพระบาทน้ำพุ ยังมีงบประมาณอุดหนุนในการสร้างในการซ่อมได้รับความเมตตาจากท่าน สิ่งนี้ภาครัฐก็ได้ชาวบ้านก็ได้และเป็นโยชน์ต่อชุมชนและภาครัฐ สุดท้ายนี้ส่งผลด้านการบริการต่อชุมชน^{๑๒}

๖. กลุ่มเป้าหมายแรกคือ ชมรมผู้สูงอายุในลพบุรี มีความขาดแคลน ๑,๘๐๐ ครอบครัว โดยพระราชวิสุทธิประชานาถ (หลวงพ่อลงกต) มีแนวคิดที่ต้องมอบถุงยังชีพ เครื่องนุ่งห่ม ทุกเดือน มีการประชุมเพื่อทราบความเดือดร้อนของคนในชุมชน ยังให้อาการไว้ใช้สอยเป็นชมรมผู้สูงอายุ สร้างโรงพยาบาลไว้ ๔๐๐ เตียง อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี ใกล้จะเสร็จแล้ว สร้างโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๓ ซื่อที่ดินไว้จำนวนมาก ในอำเภอนองม่วง และมอบให้กรมธนารักษ์ อยู่ในความดูแลระหว่างพระราชวิสุทธิประชานาถ (หลวงพ่อลงกต) และรัฐบาล มีการสร้างบ้านเรือนให้ประชาชนที่เจออุทกภัย วาตภัยในพื้นที่นั้น^{๑๓}

๗. ในภาพรวมที่ทำงานกับวัดพระบาทน้ำพุได้ช่วยเหลือชุมชนมากมายเหลือเกินจนให้เยอะมากเกินไป โดยท่านเมตตามากมาย ถ้ามีวัดที่ดีแบบนี้เป็นตัวอย่างที่ดี อยากให้วัดทุกตำบลเป็นแบบวัดพระบาทน้ำพุ จะช่วยคุณภาพชีวิตในชุมชนดีขึ้น อย่างคนที่ไม่ทำบุญที่วัด วัดกับมาเกื้อกูลคนยากจน อยากให้วัดพระบาทน้ำพุเป็นต้นแบบ ทุกหนึ่งตำบลมีวัดแบบนี้^{๑๔}

สรุปได้ว่า ด้านการดำเนินงานของวัดพระบาทน้ำพุที่ทำประโยชน์ให้กับคนที่ด้อยโอกาส โดยที่สังคมไม่เหลียวแลกับชีวิตของเขาว่าจะเป็นอย่างไร พระจึงเป็นที่พึ่งของพวกเขาเหล่านี้ ที่รอความหวังจากภาครัฐจะช่วยเหลือได้ แต่ก็ผิดหวังจากภาครัฐอย่างสิ้นเชิง วัดต่าง ๆ ในเชิงสังคม

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์กิตติสาร (จรัญ สาริโท), เจ้าคณะตำบลเขาสามยอด เจ้าอาวาสวัดสระมะเกลือ จังหวัดลพบุรี, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายสุภิต โปธิ์ภานุพันธ์, ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายบุญเติม เรณูมาศ, ปลัดจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายธนชัย ไม้ประดิษฐ์, ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางสาวสายใจ เลิศวิริยะประภา, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

สงเคราะห์มีน้อยมากพระเถระผู้ใหญ่ควรเข้ามามีบทบาทชี้แนวทางให้พระผู้น้อยนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อเป็นการเชิดชูพระพุทธศาสนา

๓) การช่วยเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่

๑. แผนการสร้างบุคลากรมี ๓ แบบ กลุ่มที่ ๑) สร้างศูนย์อาสาสมัครปัจจุบันนี้มีอยู่ ๑๐๐ กว่า คน มีการอบรมคนกลุ่มนี้ ส่วนมากจะเป็นชาวบ้านที่ทำประโยชน์ให้กับชุมชนอยู่แล้ว สามารถเรียกมาได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ส่วนอาสาสมัครชาวต่างประเทศไม่สามารถควบคุมได้ กลุ่มที่ ๒) เป็นพวกอยู่ประจำ กลุ่มที่ ๓) สร้างบุคลากรให้มีความรู้ทางธรรมและทางโลก ปลุกฝังทางจิตใจ โดยหลวงพ่อดลลงตเป็นผู้นำสามเณรไปทำประโยชน์ให้สังคมด้วยตนเอง เช่น ไปเช็ดตัวให้กับผู้ป่วย ป้อนข้าว ป้อนน้ำให้ผู้ป่วยในชุมชนผู้ยากไร้เป็นการปลุกฝังทางจิตใจให้สัมผัสกับสิ่งเหล่านี้ โดยเป็นประโยชน์ต่องานสาธารณสงเคราะห์ให้กับสังคมและจังหวัดลพบุรี พระภิกษุสงฆ์และสามเณร เด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส คือ สร้างศูนย์การศึกษาทางธรรมและทางโลก เป็นเหมือนสถานบันหลักเหมือนอย่างมหาวิทยาลัยของประเทศ เนื่องจากทางวัดมีแนวทางปลุกฝังทางจิตใจ สามเณรพวกนี้เวลาโตขึ้นจะเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ ทั้งทางโลกด้วยทั้งการให้การสงเคราะห์ที่ดี ส่วนทางพระสงฆ์จะมาดูแลทางจิตวิญญาณผู้ที่กำลังเจ็บป่วยให้กำลังใจเข้าอย่างไร ให้ธรรมเข้าอย่างไร เวลาที่เขา กำลังใกล้ตายอย่างสงบ ในอนาคตจะได้เป็นพระรุ่นใหม่ขึ้นมาเป็นพระนักสังคมสงเคราะห์ทางวัด ทางวัดจะมีการคัดเลือกกว่าพระสงฆ์ที่มีความรู้และทักษะที่ต่างกันว่าคนไหนเหมาะสมกับอะไร บุคลากรอีกส่วนที่วางแผนโครงการระยะยาวไว้ ผลิตแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักสาธารณสุข ให้คัดเลือกเด็กอย่างเช่น ในโรงเรียนที่ทางวัดดูแลอยู่นั้น คัดเลือกเด็กที่เรียนเก่ง เด็กพวกนี้มีเป้าหมายว่าจะเรียนแพทย์พยาบาล ส่วนเด็กหัวไม่ตีให้เป็นนักกายภาพบำบัดให้ผู้ป่วย โตขึ้นไปจะเป็นคนที่ดีทำประโยชน์ให้กับสังคม โครงการนี้ทำมาหลายปีแล้ว ในปัจจุบันนี้ทางวัดได้สร้างศูนย์ศึกษาสมุนไพรรและโรงพยาบาลมีเป้าหมายจะให้ในโครงการนี้เรียนฟรีและชาวบ้านด้วย การสร้างบุคลากรด้านสงเคราะห์นั้นหายากมาก มากี่ฉาบฉวยชั่วคราววันสองวันก็ไป งานนี้ต้องการคนที่ทุ่มเทและเสียสละ งานสาธารณสงเคราะห์นี้เป็นงานที่ทำงานหนักมากคนถึงไม่อยากเขาทำกัน โดยบริบทในสังคมปัจจุบันนี้คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น^{๑๕}

๒. วัดพระบาทน้ำพุมีชื่อเสียงระดับโลก แต่การบริหารยังไม่สามารถไปถึงระดับโลกได้ สร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมไม่ได้ใช้งาน การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ต้องคำนึงถึงการบริหารด้านทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปด้วยกัน ต้องใช้ทรัพยากรให้มีคุณภาพ ที่จะดำเนินงานไปสู่ชุมชน การดำเนินงานควรสร้างสถานที่ที่ไม่กระจายไปทั่ว ควรคำนึงถึงความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์คือหัวใจของการทำงานที่จะให้บรรลุผลและให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน^{๑๖}

๓. ทางวัดพระบาทน้ำพุมีคนมาบริจาคสิ่งของมาก แต่ข้างในองค์กรมีจุดรั่ว เรื่องสิ่งของที่บริจาคมาที่วัดพระบาทน้ำพุ คนภายในนำสิ่งของออกไป ปัญหานี้ต้องได้รับการแก้ไข^{๑๗}

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระราชวิสุทธิประชาภาด (อลงกต), เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระเทพเสนาบดี (ประเทือง อาภาโร ป.ธ. ๔), เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี เจ้าอาวาสวัดกวีธรรม ราชนววิหาร, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์กิตติสาร (จรัญ สาริโท), เจ้าคณะตำบลเขาสามยอด เจ้าอาวาสวัดสระมะเกลือ จังหวัดลพบุรี, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

๔. การมีส่วนร่วมหรือสนับสนุน ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนเพื่อการกุศล การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน การให้ความร่วมมือสนับสนุนกับคณะสงฆ์และทางราชการ

การสร้างเครือข่าย/แนวร่วม/อาสาสมัคร/จิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ วัดสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านสาธารณสุขกับองค์กรต่าง ๆ วัดส่งเสริม/สนับสนุน ให้จิตอาสา เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดจัดให้มีอาสาสมัคร/แนวร่วมในการสอดส่อง ดูแล และพิทักษ์พระพุทธศาสนา^{๙๘}

๕. ด้านการช่วยเหลือ แม้แต่การตั้งโรงพยาบาลดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ในพื้นที่ของวัดก็ดี แม้แต่ผู้ถูกทอดทิ้งหรือเด็กกำพร้า ส่วนหนึ่งภาครัฐดูแลก็มีหน้าที่อยู่แล้ว แต่มีปัญหาด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการดูแล ในส่วนนี้ทางวัดได้ช่วยเหลือภาครัฐได้มาก แม้แต่สถานที่วัดที่หนองม่วงของวัดพระบาทน้ำพุได้ให้สถานที่หน่วยงานราชการไปใช้ในการประชุม สิ่งหนึ่งทุกวันนี้ทางวัดพระบาทน้ำพุเป็นที่ยอมรับในสังคม การที่มีผู้มาบริจาคมาโดยการไม่ต้องเอ่ยปากด้วยซ้ำไป

โครงการศูนย์บำบัดยาเสพติดถือว่าดี ถือว่าเป็นปัญหาของทุกรัฐบาล ถือว่าเป็นวาระของชาติของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานไหนทำแล้วจะถือว่าสัมฤทธิ์ผลไม่ เพราะเราทุกคนต้องช่วยกัน แม้แต่ประชาชนต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาให้ ในปัจจุบันทุกงานก็ทำงานกันหนักทั้งนั้นในเรื่องปัญหาเสพติด ทางวัดพระบาทน้ำพุจะดำริดำเนินการจะมีดังนี้ ๑) ต้องมีการคัดกรองบุคคลเหล่านี้ที่เข้ามาบำบัด ต้องให้ผู้ใหญ่บ้านมารับรองว่าเลิกแน่ ๆ เพื่อป้องกันคนหมู่มากสูมหักกันที่เข้ามาวัดกลายเป็นแหล่งค้ายาเสพติดเสียเอง จะทำให้วัดเดือดร้อน ๒) เรื่องความปลอดภัย ยาเสพติดเข้ามาจะตามด้วยอาชญากรรม เรื่องเล็กเล็กขโมยน้อยตาม ๓) สภาพจิตหลอน พวกที่เสพยาจะมีอาการผิดปกติจะต้องมีเฉพาะทางมีชำนาญทางนี้ ต้องติดต่อหน่วยราชการในการร่วมมือ ให้สังเกตวาระหว่างผู้ป่วยโรคเอดส์กับผู้เสพยาเสพติดมีความแตกต่างกัน ผู้ป่วยโรคเอดส์ไม่มีที่ไปต้องพึ่งอาศัยวัดเป็นที่อยู่ สำหรับผู้เสพยาเสพติดมีที่ไปกลับไปอยู่บ้านได้ แต่ก็ยังอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม จึงมีโอกาสไปเสพยาเสพติดอีก ทางออกของปัญหานี้ ผู้เสพยาเสพติดต้องออกจากสภาพแวดล้อมเดิม^{๙๙}

๖. พระเดชพระคุณพระราชวิสุทธิประชาณาถ (หลวงพ่อลงกต) ให้ใช้เสนาะภายในวัดหรือให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด เช่น เป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปมาศึกษาเรื่องโรคเอดส์ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้เป็นที่ประชุมทางราชการ เป็นที่ประชุมเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ประชาชน ให้มาร่วมรับก็จากราชการ หรือจัดกิจกรรมให้กลุ่มด้อยโอกาสทางสังคม ให้ได้รับการฝึกฝนทางเกษตรกรพืชปลอดสารภัย พัฒนาตามศักยภาพ เช่นการช่วยเหลือเด็กโรคเอดส์ เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน นอกนี้เจ้าอาวาสแบ่งที่ที่วัดให้จัดตั้งสถานที่ศึกษา โรงพยาบาลสงฆ์ โรงพยาบาลโรคเอดส์ บ้านพักผู้ป่วยโรคเอดส์ บ้านพักคนชราไร้ญาติ บ้านพักเด็กกำพร้าเด็กติดโรคเอดส์ สถานที่อนามัย ห้องสมุด สถานที่

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายสุภิต โทธิ์ภภาพันท์, ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายบุญเติม เรณูมาศ, ปลัดจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

ศึกษาเกษตรกรปลูกพืชปลอดสารพิษ สร้างศูนย์ปลูกพืชสมุนไพร ตลอดถึงกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ^{๒๐}

๗. ส่วนปัญหาของผู้ป่วยโรคเอดส์ ทางวัดพระบาทน้ำพุได้มีการจัดโซนสวนของผู้ป่วยโรคเอดส์ ทางวัดได้มีการจัดการการบริหารที่ดีทั้งยารักษาผู้ป่วยโรคเอดส์และมีการรักษาสภาพจิตที่ดี มีการร่วมกิจกรรมและร่วมงานกันในวัดระหว่างผู้ป่วยกับชุมชน ถือว่าเป็นเรื่องปกติ จึงไม่ปัญหาใด ๆ ระหว่างชุมชนกับวัด^{๒๑}

สรุปได้ว่า ด้านการดำเนินงานสาธารณสมบัติสถานที่ วัดพระบาทน้ำพุได้ใช้สอยทุกส่วนให้เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อคนทุกวัยและภาคีรัฐที่มาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แสดงถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการสร้างสถานที่ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมหาชน มีแบบแผนและเป้าหมาย เพื่อให้องค์กรเติบโตและยั่งยืน มีคุณค่าในความเป็นมนุษย์ ทำประโยชน์เสียสละให้กับมวลมหาชน ดังทำนองของพระพุทธองค์

๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

๑. โครงการที่วัดทำอยู่นั้นไม่ใช่จะช่วยเหลือคนในวัดเท่านั้น แต่ยังช่วยคนที่ป่วยในชุมชน และส่งคนไปส่งปันโตอาหารถึงบ้านคนมีฐานะยากจน ไม่สามารถช่วยตนเองได้ใน จังหวัดลพบุรี และโดยมอบถุงยังชีพถึงบ้านผู้ป่วยในชุมชนต่าง ๆ ทุกเดือน มาขอโรงศพ หรือขอสิ่งของต่าง ๆ ก็นำไปแจกให้ วัดก็ดำเนินการแจกสิ่งของอาหารแห้งไปที่จังหวัดอื่นด้วย นำเสียดายที่วัดอื่น ๆ ในกรุงเทพฯที่มีสิ่งของมากมาย แต่ไม่นำไปแจกสิ่งของให้กับผู้ทุกข์ยาก การบริหารด้านสังคมนำเสียดายของเหล่านั้นที่ไม่ทำประโยชน์ให้ เช่น สังฆทานมีมากมาย^{๒๒}

๒. พระจะสงเคราะห์เด็กสามารถสงเคราะห์ได้เยอะมาก เพราะว่าพระที่อยู่อาศัยก็ ฟรี และเชื่อว่าแต่ละวัดสามารถเจียดที่อยู่อาศัยให้ได้อาหารก็ได้ เครื่องนุ่งห่มกับการเรียนก็ไม่เท่าไร เรื่องอาหารกับเรื่องที่อยู่ค่อนข้างจะจ่ายสูงกว่าถ้าจะช่วยกันทำ ให้มากกว่านี้และช่วยกันดูแลให้เป็นเหมือนสมัยโบราณ คือเอาเด็กมาไว้วัด แล้ววัดก็ให้การสนับสนุนทั้งศีลธรรมจรรยา การศึกษา ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมาก^{๒๓}

๓. พระราชวิสุทธิประชาณาถ (หลวงพ่ออลงกต) มอบหมายให้ทางวัดสระมะเกลือ นำสิ่งของอาหารแห้ง และถุงยังชีพและสิ่งของอื่น ๆ หรือเตียงผู้ป่วยไปแจกจ่ายทุกที่ ทุกจังหวัด เป็นเวลาถึง ๒ ปีกว่าแล้ว สิ่งที่ได้รับได้ประโยชน์มากคือ ผู้ที่มีรายได้ต่ำ และผู้ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ผู้ป่วยนอนติดเตียง ผู้เฒ่าคนแก่ที่อยู่ตามลำพังยากจน และทางวัดพระบาทน้ำพุช่วยคณะสงฆ์อยู่เรื่อยที่ต่าง ๆ ทางวัดสระมะเกลือมีการสกรีนคัดเลือกคนที่มีฐานะยากจน โดยให้หน่วยงาน อสม และอนามัย ส่งรายชื่อ ทางวัดสระมะเกลือลงพื้นที่ไปหาด้วยตนเองและทำเอกสารส่งให้หลวงพ่อลงกตดูจากการ

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายธนชัย ไม้ประดิษฐ์, ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาวสายใจ เลิศวิริยะประภา, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระราชวิสุทธิประชาณาถ (อลงกต), เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระเทพเสนาบดี (ประเทือง อภาภโร ป.ธ. ๔), เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี เจ้าอาวาสวัดกวีธรรมราชวรวิหาร, ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

ดำเนินการคัดเลือกผู้มีฐานะยากจน มีผู้ป่วยนอนติดเตียงรายหนึ่ง มียศร้อยเอก ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ อยู่ในสภาพที่ลำบากมาก เห็นพระสงฆ์ไปบริจาคสิ่งของด้วยตนเองถึงการนำตาไหล^{๒๔}

๔. การให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ได้แก่ การสงเคราะห์เด็กกำพร้า ผู้ยากไร้ คนชราไร้ญาติ และการดำเนินการด้านสงเคราะห์สงเคราะห์อื่น ๆ^{๒๕}

๕. ทุกวันนี้วัดพระบาทน้ำพุเป็นที่พึ่งของกลุ่มบุคคล เช่นคนป่วยโรคเอดส์และของเด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส เพราะมาอยู่ที่วัดดีกว่าไปอยู่สถานที่ของภาครัฐจัดให้ คนเหล่านี้ทยอยเข้ามาที่วัด คนเหล่านี้เข้ามาอยู่ต้องใช้งบประมาณมาก และเป็นภาระให้กับวัด วัดต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อคนเหล่านี้ว่าจะไปขับไล่เขาก็ไม่ได้ และมีข้อจำกัดทางสถานที่ คนที่เข้ามาเพิ่มมากขึ้นตลอด วัดต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ สิ่งที่ต้องครุ่นมองวัดไม่ออกหรือ ยังไปเบียดเบียนวัดของผู้อื่นวัดสิ่งเหล่านี้ควรที่จะไปช่วยกันไม่ใช่ไปเอาภาระให้กับวัด^{๒๖}

๖. สิ่งที่พระราชวิสุทธิประชาณ (หลวงพ่ออลงกต) ให้การช่วยเหลือคนทั่วไป มีการแจ้งมาที่วัดและมีหน่วยงานประสานรับเรื่องมา เช่น จังหวัดนี้หนาวแล้วนะ ท่านจะจัดส่งสิ่งของต่าง ๆ ที่ไปใช้ในความต้องการที่แจ้งมาพร้อมข้าวสารอาหารแห้งไปด้วย ช่วยเหลือทุกที่ ที่มีความประสงค์แม้แต่ภาคใต้ สิ่งที่วัดพระบาทน้ำพุได้รับมาจากพี่น้องทั้งแผ่นดิน ไม่ใช่มากองไว้ที่วัดทีเดียว แต่สิ่งเหล่านั้นจะไปกระจายไปทุกที่ ให้กับผู้ยากไร้

ศูนย์บำบัดยาเสพติดไม่ควรจะทำ วัดนี้จะเป็นเรื่องในการพัฒนาต่าง ๆ เรื่องการสงเคราะห์ดีกว่า เพราะว่าควรจะเป็นภาครัฐจะดีกว่า เขามีความชำนาญและมีหน่วยงานต่าง ๆ เฉพาะด้าน ผู้เสพยาเสพติดมีนิสัยเดิมไม่เปลี่ยนเอานิสัยเดิมใช้ เช่น ไปเสพยาและมั่วสุมกัน ตามมาด้วยการสร้างอาชญากรรม ลักเล็กขโมยน้อย ไม่ใช่ทุกคนที่จะเป็นแบบนี้ เรื่องนี้น่าจะให้วัดถ้ากระบอกทำ พระอาจารย์วิเชียร กิตติวิญญู ทำดีกว่า เพราะมีความชำนาญด้านนี้มานาน และได้รับรางวัลแมกไซไซมาแล้ว

การดำเนินกิจการของวัดพระบาทน้ำพุ ต้องมีขอบเขตบางที่เราไร้พรหมแดน กลุ่มเป้าหมายชัดเจนคือ ใครบ้างอย่างกิจกรรมที่ทำอยู่เช่น ปีนโตตามบ้าน ความยั่งยืนจะยืนขนาดไหนบุคลากรของเรามีพร้อมและมีความต่อเนื่องหรือไม่ จะคิดโครงการใดโครงการหนึ่ง ต้องวางแผน มีเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์ ระยะเวลา^{๒๗}

๗. วัดพระบาทน้ำพุช่วยทุกเรื่อง แม้แต่ผู้พิการหลวงพ่อลงกตให้หน่วยงาน อ บ ต ดำเนินการหาและคัดเลือกบุคคลที่มีฐานะยากจนไม่สามารถหารายได้ได้ จึงคัดเลือกมาสร้างอาชีพ เพื่อให้เขามีคุณค่าต่อชีวิตและจิตใจที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไป ดำเนินการหาตลาดให้แก่ผู้พิการ^{๒๘}

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒน์กิตติสาร (จรัญ สาริโท), เจ้าคณะตำบลเขาสามยอต เจ้าอาวาสวัดสระมะเกลือ จังหวัดลพบุรี, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายสุภกิต โปธิ์ภานุพันธ์, ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายบุญเติม เรณูมาศ, ปลัดจังหวัดลพบุรี, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายธนชัย ไม้ประดิษฐ์, โวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางสาวสายใจ เลิศวิริยะประภา, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

สรุปได้ว่า ด้านการดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนทั่วไป มีแบบแผนงานมีการประสานในการดำเนินงาน โดยมอบหมายผู้รับผิดชอบ มีหน่วยงานชุมชนและองค์กรอื่น ๆ มีผู้แจ้งความประสงค์ต้องการอะไร ดำเนินการแจกสิ่งของอาหารแห้งหรืออื่น ๆ ทุกจังหวัดที่แจ้งมาที่วัด มีการทำเอกสารถ่ายรูป มีตัวตนมีชื่อที่อยู่ เป็นผู้ยากไร้จริง ช่วยสร้างอาชีพให้กับผู้พิการที่มีฐานะยากจน หาดลาดให้เสร็จ สิ่งวัดพระบาทน้ำพุทำไมจะไม่จะทำแต่วัดของตัวเองเท่านั้น แต่แก้อกุลประชาชนไปทั่ว ไม่เหมือนบางวัดที่มีทรัพย์สินเป็น ๑,๐๐๐ ล้านบาท เก็บไว้ไม่ทำประโยชน์อะไรให้กับสังคมและพระพุทธศาสนา

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัย การดำเนินการขององค์กร แต่ละแห่งย่อมมีอุปสรรคและปัญหา ข้อดี ข้อเสีย ต่างกันไป ดังแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ ข้อดี ดังนี้

๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การดำเนินกิจการวัดพระบาทน้ำพุมีการแปลผลออกมาอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงผู้บริหารวัดมีผู้ให้การศรัทธามากที่สุด เป็นที่น่าเชิดชูหน้าตาของวัดและพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินกิจการเป็นแบบอย่างที่ดี นำศึกษาการบริหารขององค์กรวิธีการต่าง ๆ เช่น การแก้ไขปัญหาของผู้บริหารวัดพระบาทน้ำพุ จากอดีตที่ชาวบ้านรังเกียจผู้ป่วยโรคเอดส์ และขับไล่เจ้าอาวาสให้ย้ายวัด แจ้งความถึงผู้ว่าให้มาดำเนินการ แต่ปัจจุบันนี้กลับพลิกสถานการณ์กลายเป็นความศรัทธาสูงทั้งในชุมชนจังหวัดลพบุรี และประชาชนทั่วไปที่มาบริจาคเงินและสิ่งของ ปัจจุบันนี้ทางการเงินวัดไม่ต้องพึ่งพาอาศัยทางหน่วยราชการ หรือองค์กรใด ๆ เพราะการไปพึ่งหน่วยงานต่าง ๆ จะมีปัญหามาก ต้องทำรายงานได้มากก็น้อยนิดแค่ ๑ ใน ๑๐ ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด วัดพระบาทน้ำพุปัจจุบันนี้สามารถยืนได้ด้วยตนเองแล้ว ไม่ต้องไปพึ่งใครหรือต้องไปเป็นบุญคุณกับใคร ทางวัดสามารถยืนบนขาตัวเองได้ และช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือคน ช่วยเหลือสังคม .ส่งเสริมการประสานเนื่องการสื่อสารได้รวดเร็ว เช่น อินเทอร์เน็ตของบริจาคมากันทั่วทิศ การใช้สื่อทุกแบบ ทีวี ข่าว วิทยุ เป็นต้น การดำเนินกิจการยังขาดพระภิกษุที่มีความรู้ ด้านการสร้างทรัพยากรมนุษย์นั้น ต้องมีแบบแผน โดยใช้บุคลากรที่มีความรู้รับผิดชอบการสร้างพระภิกษุสงฆ์และสามเณร แผนที่ ๑ รับผิดชอบทำให้ฟรี สามเณรสร้างกลุ่มที่วัดพระบาทน้ำพุอนุเคราะห์อยู่ อยู่ประจำวัดพระบาทน้ำพุ เกิดปัญหาผู้บวชมีความรู้สึกกับผู้ป่วยโรคเอดส์ แผนที่ ๒ รับผิดชอบทำให้ฟรี นำบรรพชาที่บวชใหม่ไปประจำวัดธรรมรักษ์ สาขา ๒ ย้ายผู้ป่วยโรคเอดส์ที่มีจำนวนน้อยมาอยู่ที่วัดพระบาทน้ำพุ แผนที่ ๓ รับผิดชอบทำให้ฟรี สามเณรสร้างกลุ่มที่วัดพระบาทน้ำพุอนุเคราะห์อยู่ อยู่ประจำที่พุทธสถานสุวรรณภูมิลพบุรี ที่จะสร้างมหาวิทยาลัย การดำเนินกิจการยังขาดการวิจัย บางโครงการประสบความล้มเหลว .กิจการส่วนใหญ่พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ป่วยและมีอายุมาก ขาดความกระตือรือร้น มีพระที่มีความรู้น้อยมาก

๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ สิ่งที่ดำเนินการเห็นถึงความทุกข์ยากของสัตว์โลกทั้งหลาย จึงเมตตาช่วยเหลือ กลุ่มเด็กกำพร้าเด็กติดโรคเอดส์ คนชราไร้ญาติ ผู้ป่วยในชุมชน ถูยงชีพ ส่งปันโตผู้ยากไร้ ผู้ที่เกิดอุทกภัย วาตภัย เป็นต้น มีบทบาทหน้าที่เป็นแกนนำระหว่างวันกับชุมชน ช่วยแก้ปัญหาในชุมชน มีการประชุมทุกเดือนถามถึงความเดือดร้อนของคนในชุมชน มีบทบาทหน้าที่ในการบำบัดทางจิตใจให้ผู้ป่วยโรคเอดส์ และในชุมชน วัดพระบาทน้ำพุเป็นองค์กรหนึ่งได้แบ่งเบาภาระให้ส่วนราชการมาก ด้านการช่วยเหลือ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส คนชราไร้ส่วนนี้ วัดพระบาทน้ำพุ ดำเนินงานที่สาธารณประโยชน์มากในการสร้างสถานที่เพื่อคนไปศึกษากลับไม่เป็นไปตามแผน เช่น โครงการทำยาสมุนไพร เพื่อจะทำยาให้ชาวบ้าน ผลการดำเนินงานหากคนมาศึกษาไม่ได้ เพราะคนปัจจุบันนี้ไม่ชอบอะไรที่ไม่ทันสมัย อาจารย์ก็หายาก ขาดการวิจัยความต้องการของคนทั่วไป

๓) การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ ผู้บริหารได้ใช้สอยทุกส่วนให้เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อคนทุกข์ยากและภาครัฐ เช่น สร้างโรงพยาบาลในวัด โรงเรียน บ้านพักให้ผู้ป่วยโรคเอดส์ บ้านพักเด็กกำพร้า บ้านพักคนชราไร้ญาติ เป็นต้น ให้ใช้เสนาะภายในวัด หรือให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด เช่น เป็นสถานที่ที่ประชาชนทั่วไปมาศึกษาเรื่องโรคเอดส์ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียน

ผู้สูงอายุ ใช้เป็นที่ประชุมทางราชการ เป็นที่ประชุมเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ประชาชน เป็นต้น สร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมจัดว่าใหญ่กลับกลายเป็นที่เก็บของไป เพราะการดำเนินงานขาดบุคลากรผู้นำด้านปฏิบัติธรรม ต้องประสานงานหาบุคลากรเสริม แบ่งเป็น ฝ่าย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายธุรการ สตรีที่มีผู้มาบริจาคสิ่งของมาก แต่ระบบความปลอดภัยไม่มีการตรวจสอบแบบมีคุณภาพ จัดการวางระบบที่ทันสมัย ใช้คอมพิวเตอร์วางระบบเป็นโค้ดที่สลับซับซ้อนที่บริจาคปัญหาของบริจาคจะหายไปยากมากขึ้น ทางวัดพระบาทน้ำพุจะดำริดำเนินการจะมีดังนี้ ๑) ต้องมีการคัดกรองบุคคลเหล่านี้ที่เข้ามาบิณฑบาต ต้องให้ผู้ใหญ่บ้านมารับรองว่าเล็กแน่ ๆ เพื่อป้องกันคนหนุ่มมากสูมหั่วกันที่เข้ามาวัดกลายเป็นแหล่งค้ายาเสพติดเสียเอง จะทำให้วัดเดือดร้อน ๒) เรื่องความปลอดภัย ยาเสพติดเข้ามาจะตามด้วยอาชญากรรม เรื่องเล็กเล็กขโมยน้อยตาม ๓) สภาพจิตหลอน พวกที่เสพยามากจะมีอาการผิดปกติ จะต้องมีเฉพาะทางมีชำนาญทางนี้ ต้องติดต่อหน่วยราชการในการร่วมมือ ให้สังเกตวาระระหว่างผู้ป่วยโรคเอดส์กับผู้เสพยาเสพติดมีความแตกต่างกัน ผู้ป่วยโรคเอดส์ไม่มีที่ไปต้องพึ่งอาศัยวัดเป็นที่อยู่ สำหรับผู้เสพยาเสพติดมีที่ไป กลับไปอยู่บ้านได้ แต่ก็ยังอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม จึงมีโอกาสไปเสพยาเสพติดอีก ทางออกของปัญหานี้ ผู้เสพยาเสพติดต้องออกจากสภาพแวดล้อมเดิม

๔) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ผู้บริหารกำหนดเป็นแผน แต่ละโครงการ เช่น โครงการใจฟ้า ช่วยผู้ป่วยเอดส์ โครงการปันน้ำใจ ถวายสังฆทาน โครงการส่งปันโต ส่งปันโตถึงบ้านทุกวัน เป็นต้น มีการแบบสายงานทำแต่หน่วยงาน เช่น ผู้พิทักษ์หลวงพ่อลงกตให้หน่วยงาน อ บ ต รับผิดชอบ ทางวัดสละมะเกลือได้รับมอบหมาย ถวายสังฆทาน ส่งปันโต สิ่งของไปแจกผู้เดือดร้อนจังหวัดอื่น ๆ เป็นต้น มีการพัฒนาทางความรู้สร้างอาชีพทางการเกษตรปลอดสาร ทัศนกรรม สมุนไพร อื่น ๆ ทุกวันนี้วัดพระบาทน้ำพุเป็นที่พึ่งของกลุ่มบุคคลทั่วไป คนป่วยโรคเอดส์และของเด็กกำพร้า เด็กด้อยโอกาส เพราะมาอยู่ที่วัดดีกว่าไปอยู่สถานที่ของภาครัฐจัดให้ วัดต้องรับภาระมาก ตามด้วยค่าใช้จ่ายมาก การบริหารรุ่นใหม่ต้องศึกษารูปแบบการบริหารจากหลวงพ่อลงกตให้มาก เพราะการหาเงินเลี้ยงคนจำนวนมากไม่ใช่ง่าย จะไปขับไล่เขาก็ไม่ได้ ต้องใช้กลยุทธ์มากไม่เหมือนวัดทั่วไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตาราง ขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๘ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวน ทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different: LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีจำนวน ๒๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๘ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒๒ มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๒ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓๗ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๓๐ ปี จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๒ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๕ และสุดท้ายมีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๕ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๘๑ รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๖ และสุดท้ายมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๓ มีรายได้ ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๔๙ รองลงมา มีรายได้ ๑๕,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๗๐ และสุดท้ายมีรายได้ มากกว่า ๔๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๑ มีอาชีพบริษัทเอกชน จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑๔ รองลงมา มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๙ รองลงมา มีอาชีพ จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๔ รองลงมา มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๒ รองลงมา มีอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๙ รองลงมา มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๙ และสุดท้ายมีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๖

๕.๑.๒ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ = ๔.๕๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลอยู่ในระดับมากที่สุด

๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดมี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลอยู่ในระดับมากที่สุด

๓) การช่วยเหลือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากมี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ = ๔.๔๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นการช่วยเหลือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่อยู่ในระดับมาก

๔) การช่วยเหลือกุศลประชาชนทั่วไป การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดมี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ = ๔.๕๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นการช่วยเหลือกุศลประชาชนทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุด

๕.๑.๓ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือกุศล

๑. มีการดำเนินกิจกรรมเทศนาที่ทำให้ ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบัน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๒$, $S.D. = ๐.๔๖๙$)

๒. วัดมีโครงการสร้างศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุด ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๒$, $S.D. = ๐.๗๑๙$)

๓. วัดมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการป้องกันยาเสพติดและโรคเอดส์ แก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๗$, $S.D. = ๐.๖๕๗$)

๔. วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ และผู้ป่วยโรคเอดส์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๗๕$, $S.D. = ๐.๔๗๖$)

๕. วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติอื่น ๆ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๔$, $S.D. = ๐.๖๘๙$)

๖. วัดสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๑$, $S.D. = ๐.๗๑๐$)

๗. วัดระดมทุนช่วยสร้างโรงพยาบาลสงฆ์ และประชาชนในชุมชน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๐$, $S.D. = ๐.๖๗๖$)

๘. วัดระดมทุนช่วยสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กกำพร้าและเด็กยากจนทั่วไป ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๖$, $S.D. = ๐.๖๑๙$)

๙. วัดให้โอกาสและมอบทุนการศึกษาสงเคราะห์ แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและเด็กกำพร้าที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๘$, $S.D. = ๐.๖๒๐$)

๑๐. การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนา ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๔$, $S.D. = ๐.๗๐๖$)

๑๑. วัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๘$, S.D. = ๐.๕๕๘)

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์

๑. วัดเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๑$, S.D. = ๐.๖๓๐)

๒. วัดจัดกิจกรรมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๕$, S.D. = ๐.๖๕๙)

๓. วัดอำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิ่งแข่งขันมินิมาราธอนในชุมชนจังหวัดลพบุรี ในวันสำคัญ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D. = ๐.๖๙๙)

๔. วัดมีการส่งเสริมโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชนมาเรียนศึกษาที่วัด ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๓$, S.D. = ๐.๖๙๔)

๕. วัดส่งเสริมการให้ความรู้พัฒนาอาชีพ เกษตรกรพืชปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้แก่ประชาชน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๑$, S.D. = ๐.๗๒๕)

๖. มีการจัดกิจกรรมการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ ประชาชนในด้านการป้องกันเพศสัมพันธ์โรคเอดส์กับเด็กเยาวชนและประชาชน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๐$, S.D. = ๐.๕๘๕)

๗. วัดจัดกิจกรรม วันพ่อ วันแม่ วันเข้าพรรษา ฯลฯ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามเอาไว้ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๗$, S.D. = ๐.๖๙๗)

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่

๑. วัดเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๒๗$, S.D. = ๐.๗๔๐)

๒. การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ให้ประชาชน เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงวัย ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสพยาเสพติด ให้มีชีวิตที่ดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๑$, S.D. = ๐.๕๙๖)

๓. วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาส ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๗$, S.D. = ๐.๖๘๓)

๔. วัดสร้างศูนย์กลางเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๖๔๑)

๕. วัดสร้างศูนย์รวมของผู้เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๕$, $S.D. = ๐.๗๐๐$)

๖. วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาเพื่อพัฒนาอาชีพทำงานเพื่อส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๘$, $S.D. = ๐.๖๗๖$)

๗. อนุเคราะห์ประชาชน ในการให้ยืมสิ่งของ ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนอันเป็นประโยชน์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๗$, $S.D. = ๐.๖๔๑$)

๘. วัดเป็นสถานที่ดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๓$, $S.D. = ๐.๖๒๑$)

๙. วัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจรจัดเพิ่ม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๑๘$, $S.D. = ๐.๙๒๐$)

๑๐. วัดสร้างอาคารพักรับรองผู้มาปฏิบัติธรรม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๙$, $S.D. = ๐.๗๔๘$)

๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

๑. วัดมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อพัฒนาคุณงามความดีแก่เด็กเยาวชน ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๔$, $S.D. = ๐.๗๒๘$)

๒. วัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๗๑$, $S.D. = ๐.๕๒๘$)

๓. วัดส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนในชุมชนมาเรียนภาษาอังกฤษในวัดจากครูต่างชาติ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๑$, $S.D. = ๐.๗๒๐$)

๔. วัดสนับสนุนทุนการศึกษาและที่พักพิงแก่ เด็กที่ยากจนเรียนดี ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๗$, $S.D. = ๐.๖๕๗$)

๕. วัดเป็นสถานที่รับอนุเคราะห์คนชราไร้ญาติมาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๕๐$, $S.D. = ๐.๖๙๕$)

๖. วัดสร้างอาชีพทางการเกษตร และแปรรูป หัตถกรรม แก่เด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ ผู้ป่วยเอดส์ และคนทั่วไป ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๔๘$, $S.D. = ๐.๗๑๒$)

๗. การดำเนินโครงการรับเด็กกำพร้าและเด็กติดโรคเอดส์มาอนุเคราะห์ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๗$, $S.D. = ๐.๕๕๐$)

๘. การดำเนินโครงการ โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารด้านรับบริจาคข่าวสารและอาหารแห้ง ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๔.๖๑$, $S.D. = ๐.๕๖๐$)

สรุป ซึ่งสังเกตได้จาก ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ ด้านการประเมินผลและการควบคุม อยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมาทุกข้อ

๕.๑.๔ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ” โดยจำแนกตามปัจจัยประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดง รายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๕ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าปัญหา อุปสรรค และนำไปสู่ข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ดังนี้

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล วัดมีโครงการสร้างศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุด และวัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ และผู้ป่วยโรคเอดส์ และได้สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป และการดำเนินโครงการการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและพัฒนา ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์

การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ วัดจัดกิจกรรมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป และวัดส่งเสริมการให้ความรู้พัฒนาอาชีพเกษตรกรพืชปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้แก่ประชาชน และมีการจัดกิจกรรมการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ ประชาชนในด้านการป้องกันเพศสัมพันธ์โรคเอดส์กับเด็กเยาวชนและประชาชน

ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสุขสมมติฐานที่ การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้แก่ให้ประชาชน เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงวัย ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสพยาเสพติด ให้มีชีวิตดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ และวัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาส และวัดสร้างศูนย์กลางเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม และวัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจร และวัดสร้างอาคารพักรับรองผู้มาปฏิบัติธรรม

การช่วยเหลือแก่กุลประชาชนทั่วไป วัดมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อพัฒนาคุณงามความดีแก่เด็กเยาวชน และวัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ถึงแม้วัดจะให้ความรู้จากภัยของโรคเอดส์ แต่การให้การศึกษาจากวัดเป็นฝ่ายเดียวนั้นไม่ได้ เพราะการให้ความรู้จะทั่วถึงได้นั้น จะต้องมาจากภาครัฐบาลและเอกชน

การช่วยเหลือกุลสาธารณสุขสมมติสถานที การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ยังขาดทรัพยากรมนุษย์ด้านพระภิกษุสงฆ์ ไปให้ความรู้ โดยตรง และการทำงานกับกลุ่มเรียกว่า การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน ให้ความช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม ในสถาบัน หรือองค์กรต่าง ๆ แต่ละคนให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นมีประสบการณ์ สมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาบุคลิกลักษณะ เพื่อการพัฒนาสังคม โดยใช้ปฏิริยาโต้ตอบภายในกลุ่มเป็นเครื่องมือ และการเป็นนักสังคมสงเคราะห์ ต้องจิตอาสาด้วยใจ แต่มีกลุ่มที่มาเอาประโยชน์ส่วนตัวกับทางวัด ทางวัดควรจัดระบบในสตรีแบบมีมาตรฐานใช้คอมพิวเตอร์ในการทำสต็อก และตรวจสอบได้ และจากผลการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามประชาชนให้ความสำคัญน้อยที่สุด ในการให้ความสำคัญ และทางวัดควรมีการวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อจัดระเบียบสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม

ด้านการช่วยเหลือแก่กุลประชาชนทั่วไป ด้านการดำเนินกิจการ องค์การบริหารยังขาดการนำแผนด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เชิงกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อสร้างบุคลากรด้านพระภิกษุสงฆ์ให้มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นมากและยั่งยืน และถึงแม้วัดจะทำประโยชน์ให้กับสังคมมากมายจนมีชื่อเสียงที่ดี แต่ก็มีผลกระทบการรับดูแลผู้ป่วยเอดส์เป็นจำนวนมากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน โดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนกลัวตาย ไม่อยากติดต่โรคใด ๆ จึงมีผลลการที่จะสร้างบุคลากรในวัดพระบาทน้ำพุ จะหาบุคลากรที่มีใจเสียสละในงานสาธารณสุขสงเคราะห์นั้นหายากมากกว่าวัดอื่น ๆ ต้องใช้แผน ๑ แผน ๒ และแผน ๓ ในการสร้างบุคลากร

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ จะกล่าวถึงการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมทั้ง ๔ ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการวิจัย รายงานสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

๕.๒.๑ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล จากผลการศึกษาพบว่าการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ และผู้ป่วยโรคเอดส์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา วัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา วัดให้โอกาสและมอบทุนการศึกษาสงเคราะห์ แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและเด็กกำพร้าที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดระดมทุนช่วยสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กกำพร้าและเด็กยากจนทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้มีการดำเนินกิจกรรมเทศนาที่ทำให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดมีโครงการสร้างศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดระดมทุนช่วยสร้างโรงพยาบาลสงฆ์ และประชาชนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการป้องกันยาเสพติดและโรคเอดส์แก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมาการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนา ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก สุดท้ายนี้วัดสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ประทุม อังกูโรหิต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์” , ผลการศึกษาพบว่า

๑. พระภิกษุสงฆ์ นักวิชาการและบุคคลทั่วไปสนับสนุนการทำงาน สังคมสงเคราะห์ของสถาบันทางพระพุทธศาสนา เนื่องมาจากสอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และเป็นการทำเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งที่สวัสดิการ ของรัฐยังไม่ถึง

๒. วัดทั้งห้าวัด และเสถียรธรรมสถานมีจุดอ่อนจุดแข็งที่แตกต่างกัน แต่เผชิญปัญหา และอุปสรรคที่คล้ายคลึงกัน เช่น ด้านเงินทุนและบุคลากร ขณะที่เสถียรธรรมสถานได้รับความ ร่วมมือจากชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในระดับที่พึงพอใจ ชาวบ้านมักมี ทัศนคติว่างานสังคมสงเคราะห์ที่วัดทั้งหลายที่ทำมิใช่ “กิจของพระสงฆ์”

๓. การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพน่าจะเป็นการทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับรัฐบาลและชุมชนรวมทั้งองค์กรเอกชน และใช้สื่อช่วยในการเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น ที่สำคัญคือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานสังคมสงเคราะห์กับ การเผยแผ่ธรรม นอกจากนั้นพระสงฆ์ต้องมีความระมัดระวังด้านความประพฤติให้อยู่ในกรอบของ พระวินัยและจารีตประเพณีในขณะที่ปฏิบัติภารกิจให้การสงเคราะห์ประชาชน

ในภาพรวม งานวิจัยนี้ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการทำงานสังคมสงเคราะห์ ของสถาบันทางพระพุทธศาสนาในสังคมพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท สามารถนำไปใช้เป็น ตัวอย่าง สำหรับพระสงฆ์และวัดอื่นๆ ที่จะดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันได้^๑

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูปริยัติกิจจาภิวัฒน์, บทบาทหน้าที่ของวัดทั้งในด้านการ จัดการเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดการสาธารณะสมบัติ การจัดการงานสาธารณะประโยชน์ การ สงเคราะห์ และ การช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้ง ๔ งานหลัก ดังกล่าวนี มีความสำคัญต่อการทำหน้าที่และ การแสดงบทบาทของวัดที่ควรดำเนิน ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ชุมชน และประชาชน ให้มีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน มีความเอื้ออาทร ด้วยน้ำใจ มิตรไมตรีและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อย่างมีภราดรภาพ องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดขึ้น การจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือการกำหนดวัตถุประสงค์การ จัดการงานทั้ง ๔ ด้านที่ชัดเจน การมุ่งหวังผลลัพธ์ หรือผลสำเร็จที่ชัดเจนตลอดจน การมีระบบบริหาร การจัดการที่ดี ตั้งแต่มีการวางแผนนั้น การจัดโครงสร้างของงาน การมีบุคลากรที่มีความเหมาะสม ทั้ง เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพที่มีระบบการดำเนินงานที่ดีและมีการควบคุมการดำเนินงานอยู่อย่าง ต่อเนื่องด้วยกระบวนการที่ชัดเจน และ แนวคิดการจัดการที่เหมาะสม จากลักษณะตัวแบบการจัดการงาน สงเคราะห์ที่หลากหลายแนวทางตามทฤษฎีการจัดการงานสาธารณะสงเคราะห์สังคม^๒

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระสมุห์จรัญ จารุธมโม (จารุเจริญวงศ์) สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับ หลักการบริหารวัดด้านสาธารณสงเคราะห์ สมัยใหม่ ดังนี้

๑) การสร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิด ทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วย และไปยังผู้ที่อยู่ ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย เพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบ แบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัด จะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่าง สูงสุด

๒) จัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสม เป็นไปตาม เป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ว่า โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ในการสร้าง ความสำเร็จให้แก่การบริหารวัดของท่าน

๓) จัดระบบงาน ได้แก่ การรักการบริหารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัด ให้เป็นไปอย่างมีระบบ และเป็นระเบียบเพื่อจะไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ

๔) จัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

๕) บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือผู้ อยู่อาศัยในวัดนั้น ๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานและความรู้ความสามารถ เป็นสิ่งที่ควร

^๑ ประทุม อังกูโรหิต, “สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์”, *วิทยานิพนธ์ดุขุภี บัณฑิต*, (ศูนย์พุทธศาสนศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๒ พระครูปริยัติกิจจาภิวัฒน์, บทคัดย่อ, *ภาวะผู้นำกับการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณะ สงเคราะห์ของวัด*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://๒๐๒.๒๘.๑๐๙.๖๖/journalfiles/mcu_๕๘_๒_๐๘.pdf [๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

ตระหนัก อย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานของท่านจะสำเร็จหรือไม่ ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้น จึงควรเลือกใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน

๖) เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

๗) กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบ ต้อง เหมาะสมกับ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ว่ากล่าวมาแล้ว^๓

๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ จากผลการศึกษาพบว่า การจัดการงาน สาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายละเอียดพบว่า มีการจัดกิจกรรมการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ ประชาชนในด้านการ ป้องกันเพศสัมพันธ์โรคเอดส์กับเด็กเยาวชนและประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดเป็นแกน นำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดจัดกิจกรรม วันพ่อ วันแม่ วันเข้าพรรษา ฯลฯ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม เอาไว้ อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดจัดกิจกรรมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดมีการส่งเสริมโรงเรียนผู้สูงอายุ ในชุมชนมาเรียนศึกษาที่วัด อยู่ในระดับมาก รองลงมา วัดส่งเสริมการให้ความรู้พัฒนาอาชีพ เกษตรกรพืชปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้แก่ประชาชน อยู่ในระดับมาก สุดท้ายนี้วัดอำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวังแข่งขันมินิมาราธอนใน ชุมชนจังหวัดลพบุรี ในวันสำคัญ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Phramaha Danai Upawattano and Amnaj Buasiri, จากศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณะสงเคราะห์ของ พระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และท่านผู้เป็นนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ สรุป ได้ว่า การจัดการบริหารสาธารณะสงเคราะห์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้วย มีการวางนโยบาย วิธีการที่รัดกุม มิได้หมายถึงการออกไปเผยแพร่ศาสนา เพียงอย่างเดียว หมายถึงการจัดองค์การ การบริหารพระพุทธศาสนาด้วย ที่เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จพร้อมกันไปในตัว เป็นการบริหาร สาธารณะสงเคราะห์เพื่อมวลมนุษยทั้งโลก ในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงส่งสาวกไปประกาศ พระศาสนาก็ดี หรือแม้แต่หลังพุทธกาลยุคพระเจ้าอโศกมหาราชส่งสมณทูตไปประกาศ ศาสนาทั้ง ๔ สายก็ตาม ไม่ได้มีเป้าหมายการเผยแพร่ศาสนาอย่างเดียว แต่ให้ไปเพื่อเข้าถึงประชาชนและ นำ หลักหลักธรรมไปแนะนำชี้แจงให้เข้าใจ และเข้าช่วยเหลือทำสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ สงเคราะห์ อนุเคราะห์แก่ประชาชนที่เดือดร้อนด้วย มีรูปแบบการจัดการบริหารในด้านต่างๆให้ดีขึ้น อันจะทำให้ การประสานความร่วมมือในระหว่างกันเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน^๔

^๓ พระสมุห์จรรย์ จารุณโม (จารุเจริญวงษ์), “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ ของ พระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๔๓.

^๔ Phramaha Danai Upawattano and Amnaj Buasiri, (2015) *The Model of the Organization Management for Peace: A Case Study of Wat Panyanantaram Khlongluang District, Pathumthani Province*. Journal of MCU Peace Studies,3 (1), 23-36.

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูชินวรานุวัตร (ค่ายวง), การพัฒนาแบบ พระสงฆ์ชาวบ้าน และกำนัน การพัฒนารูปแบบนี้ เกิดขึ้นในลักษณะที่ว่า ในระยะแรกเริ่มพระสงฆ์ได้ร่วมมือกับชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนโดยที่กำนันจะคอยอยู่ห่างๆ เพราะไม่แน่ใจว่างานพัฒนาจะสำเร็จหรือไม่ ต่อเมื่อพระสงฆ์กับชาวบ้านสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว กำนันจึงเข้าร่วมโครงการพัฒนากับ พระสงฆ์เพราะไม่เช่นนั้น กำนันที่ไม่ทำอะไรจะดูเหมือนถูกพระสงฆ์แย่งชิงบทบาทช่วยเหลือ ชุมชนนั้น ๆ^๕

๓) การช่วยเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ จากผลการศึกษาพบว่าการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ให้ประชาชน เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงวัย ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสพยาเสพติด ให้มีชีวิตดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดสร้างศูนย์รวมของผู้เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดสร้างศูนย์กลางเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดเป็นสถานที่ดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาเพื่อพัฒนาอาชีพทำงานเพื่อส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาส อยู่ในระดับมาก รองลงมาอนุเคราะห์ประชาชน ในการให้ยืมสิ่งของ ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนอันเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดสร้างอาคารพักรับรองผู้มาปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และสุดท้ายวัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจรจัดเพิ่ม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺญ) ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารวัดด้านงานสาธารณสงเคราะห์ ว่าจะต้องปฏิบัติให้ได้ตามหลัก สะอาด สว่าง และสงบ ดังนี้

๑) สะอาด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรกรกรุงรัง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เกิดศรัทธาปสาทะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน

๒) สว่าง หมายถึง การจัดการวัดที่ดูโปร่ง สบายตาม ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อนเน้น ความเรียบง่ายและประโยชน์ให้สอยสูงสุด

๓) สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ^๖

^๕ พระครูชินวรานุวัตร (ค่ายวง), “บทบาทของวัดที่มีต่องานด้านสาธารณสงเคราะห์ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านฆ้องน้อย จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๖๗.

^๖ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, วัดพัฒนา ๕๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๖-๒๗.

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สาธารณสงเคราะห์หมายถึง การดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของ หน่วยงาน บุคคลหรือคณะบุคคล เว้นแต่การนั้นจะอยู่ในขอบข่ายแห่งการสงเคราะห์หรือ การช่วยเหลือเกื้อกูลอุดหนุนจุนเจือกิจการของรัฐหรือของเอกชนที่ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ต่อ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่ซึ่งจะเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไปและการเกื้อกูลทำประโยชน์ร่วมกันทั้งให้คำแนะนำสอนความคิดและวัตถุ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ถือว่าการให้ธรรมเป็นทานย่อมชนะการให้ทานทั้งปวง ฉะนั้นการสอนหนังสือก็ถือการแนะนำที่เกี่ยวกับความรู้ที่ดีจัดเป็นสาธารณประโยชน์ทั้งนั้นการสาธารณสงเคราะห์^๗

๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป จากผลการศึกษาพบว่าการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า วัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาการดำเนินโครงการรับเด็กกำพร้าและเด็กติดโรคเอดส์มาอนุเคราะห์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาการดำเนินโครงการ โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล ข่าวสารด้านรับบริจาคข้าวสารและอาหารแห้ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดเป็นสถานที่รับอนุเคราะห์คนชราไร้ญาติมาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาวัดสร้างอาชีพทางการเกษตร และแปรรูป หัตถกรรม แกะเด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ ผู้ป่วยเอดส์ และคนทั่วไป อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดสนับสนุนทุนการศึกษาและที่พักพิงแก่ เด็กที่ยากจนเรียนดี อยู่ในระดับมาก รองลงมาวัดมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่เด็กเยาวชน อยู่ในระดับมาก และสุดท้ายนี้วัดส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนในชุมชนมาเรียนภาษาอังกฤษในวัดจากครูต่างชาติ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุริยนต์ น้อยสงวน, จากการศึกษาวิเคราะห์ได้ว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์แก่ประชาชน มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกัน คือ วัดและคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางแห่งการบริหาร/เป็นศูนย์ รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัดและสถาบันพระพุทธศาสนาในการทำหน้าที่สำคัญ ของงานสาธารณสงเคราะห์ มีการดำเนินงานบริหารจัดการในกิจการที่ดำเนินการหรือจัดทำโครงการขึ้นมาเอง ในลักษณะที่จะทำเป็นกิจการประจำหรือชั่วคราว เช่น กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิ การตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือคนยากจนหรือช่วยเหลือคนพิการประสบภัยพิบัติ การกำหนดเขตอภัยทานหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น เพื่อให้ผลประโยชน์แก่คนในชุมชน มีการสร้างศูนย์พัฒนาอาชีพและ ศูนย์พัฒนาอนุรักษ์ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น จัดตั้งศูนย์สาธิตการเกษตรแบบยั่งยืน ตลอดจนจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ส่งเสริมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น ฯลฯ วัดและคณะสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือ และการร่วมมือกันในงานสาธารณสงเคราะห์ให้เกิดความสามัคคีความ เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการควบคุมทางสังคมในระดับประเทศ เพราะพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทุกชั้นในสังคม ตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลง

^๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บทที่ ๓ หลักการสังคมสงเคราะห์ตามแนวพุทธ MCU, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.elearning.mcu.ac.th [๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑].

มาจนถึงประชาชนทั่วไป ปัจจัยที่เชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคมคือ ความบริสุทธิ์ ความเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ ความเป็นผู้นำทางสติปัญญาอันนำไปสู่การพัฒนาจิตใจแก่ประชาชนที่ยั่งยืนตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความคล้ายคลึงกัน คือ วัดและคณะสงฆ์ยึดแนวทางการดำเนินการให้วัดเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิต และทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย และภัยอื่นๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่า ถึงคราวมีทุกข์ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท เพราะวัดและคณะสงฆ์จึงมีบทบาทภาระหน้าที่สำคัญมากในการพัฒนาความสมดุล แนวทางในการเข้าไปแบบให้เปล่า เช่น การช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย การประสบอุบัติเหตุ การประสบภัยธรรมชาติ การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ คนผู้ด้อยโอกาส และการสงเคราะห์โดยประการอื่นๆ ทั้งในยามปกติและตามโอกาสที่มาถึง เป็นต้น^๔

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี จากข้อค้นพบจากการวิจัย ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นทางเลือกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเช่น ภาครัฐ เอกชน คณะสงฆ์ เพื่อการดำเนินงานประสบความสำเร็จด้วยดี เป็นที่น่าเชิดชูหน้าตาของวัดและพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินกิจการที่ดี ต้องมีการวิจัยในการดำเนินงาน และประเมินผล มีการพัฒนาองค์กรอยู่ตลอด

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยนำหลักพระธรรมมาใช้ เห็นถึงความทุกข์ยากของสัตว์โลกทั้งหลาย จึงเมตตาด้วยหลักพรหมวิหาร ๔ ช่วยเหลือให้เขาเหล่านั้นได้พ้นทุกข์เวทนา วัดต่าง ๆ สามารถจะทำประโยชน์ให้กับชุมชนได้หลายรูปแบบ ถ้ามีการศึกษาอย่างจริงจัง คณะสงฆ์ให้ความสำคัญกับนโยบายในเชิงสังคมสงเคราะห์ พระเถระผู้ใหญ่ควรเข้ามามีบทบาทชี้แนวทางให้พระผู้น้อยนำนโยบายไปปฏิบัติ

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ อยู่ที่การบริหารของวัดต้องมีการจัดส่วนต่าง ๆ ได้ใช้สอยทุกส่วนให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อคนทุกข์ยากและภาครัฐ การอำนวยความสะดวกในการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ ประชาชนทั่วไปที่มาสถานที่นั้นเกิดความประทับใจ สิ่งที่วัดดำเนินการอยู่เป็นภาพลักษณ์ขององค์กร

^๔ สุริยนต์ น้อยสงวน, รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.tcl-thaljo.org> [๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑], หน้า ๓๙๓.

๔. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ผู้บริหารต้องกำหนดเป็นแผน แต่ละโครงการ มีแบบแผนการช่วยเหลือ มีหน่วยประสานงานภาครัฐองค์การบริหารส่วนตำบลและอาสาสมัครและอื่น ๆ เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรนำผลของการศึกษาวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ในสถานที่วัดของตนเองและที่อื่น ๆ เช่น วัดสวนแก้วของพระราชธรรมนิเทศ (หลวงพ่อยอด กลยาโณ) โดยการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานที่ของตน จะเป็นการนำไปต่อยอดพัฒนางานสาธารณสุขการสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๒. ควรนำปัญหาที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังมีปัญหาคือ โดยให้ทุก ๆ ที่มีส่วนทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองหรือฝ่ายผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงในงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ให้มีส่วนร่วมมือกัน ในการแก้ไขปัญหาของสังคม ทำสังคมและชีวิตของคนเหล่านี้ดีขึ้น

๓. ควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์และบูรณาการ ร่วมมือกันและพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์คณะสงฆ์ ให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์ แต่ยังมียึดพระธรรมวินัยอันดีงามเป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตน ให้มีมั่นคงเจริญรุ่งเรืองคู่ชาติไทยต่อไป

๔. ในฐานะพระสงฆ์ต้องศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ควรพัฒนาตนเป็นผู้นำทั้ง พระสงฆ์ด้วยกันเองหรือเป็นพระนักพัฒนาให้กับชุมชนตนเองและเป็นผู้ที่มีความเสียสละแก่ชุมชนและคนทั่วไป เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับวัดต่าง ๆ

๕. ควรสร้างทรัพยากรมนุษย์และสร้างผู้นำแบบพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำในชุมชน ในลักษณะการทำงานจิตอาสาสมัคร ในการไปพัฒนาชุมชน ทำประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน ที่จะนำพากิจกรรมและการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้นั้น เป็นผู้สร้างและให้กับคนทุกวัยทุกหมู่ที่จะทำตามกำลังตนเองได้ สร้างจิตอาสาสมัครทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ทั้งมีการฝึกอบรมคนรุ่นใหม่ตลอดเวลา

๖. การสร้างทรัพยากรมนุษย์นั้น ต้องคำนึงถึงความรู้และประสบการณ์ ต้องมีการส่งเสริมกับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม สนับสนุนในเรื่องการเงินและสวัสดิการ สร้างแรงจูงใจ สร้างจิตสำนึก มีการอบรมทางทักษะ และประเมินผล

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของที่อื่น ๆ ด้วยเพื่อการพัฒนาองค์กร ทั้งการศึกษาทางมหาวิทยาลัยในการพัฒนาทางความรู้และทักษะ

๒. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพในการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการงานสาธารณสุขสงเคราะห์

๓. ควรทำการศึกษาเรื่องการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ให้องค์กรเข้มแข็ง

๔. ควรศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์ในการวางแผนเป้าหมายระยะยาว ระยะสั้น ในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ ในการทำงานสาธารณสุขสงเคราะห์อย่างยั่งยืนขององค์กร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

จุมพล หนิมพานิช. การบริหารจัดการภาครัฐใหม่: หลักการ แนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑.

ธีรรุฒิ บุญยโสภณ และ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. พื้นฐานการบริหารงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า, ๒๕๕๔.

บุญชม ศรีสะอาด. วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น. ๒๕๔๓.

ปราชญา กล้าผจญ. การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, ๒๕๕๐.

พระราชรัตนมณี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ). การจัดสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ของวัด, ๒๕๕๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑

พิชณู ผ่องศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์, ๒๕๕๐.

ยุพา วงศ์ไชย. ทฤษฎีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. ครั้งที่พิมพ์ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงรุ่ง, ๒๕๕๐.

วันชัย มีชาติ. พฤติกรรมการบริหารองค์การสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

วิเชียร วิทโยดม. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ธนัชการพิมพ์ จำกัด. ๒๕๕๕.

สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๕๖.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูนพับลิชชิ่ง จำกัด,
๒๕๔๗.

สุพานี สฤกษ์วานิช. **การบริหารเชิงกลยุทธ์: แนวคิดและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมยศ นาวิการ. การบริหารเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.
สุรพล สุยะพรหม และคณะ. ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. วัดพัฒนา ๕๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

วิรัช สงวนวงค์วาน. การจัดการและพฤติกรรมองค์การ. แปลจากเรื่อง Management. พิมพ์ครั้งที่
ที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๕๙.

(๒) บทความ:

ชาติชาย คงเพ็ชรดิษฐ์. ชีระวัฒน์ จันทิก. “การบริหารเปลี่ยนแปลง: บทบาทภาวะผู้นำและการสื่อสาร
ในองค์การ”. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม-เมษายน
๒๕๕๙): ๘๙๖.

พระสุวรรณเมธาภรณ์. ผศ. “ทฤษฎีการบริหาร”. บทความทางวิชา. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราช วิทยาลัย ๒๕๕๗) : ๓๖๒.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

บุปผา พิกุลแก้ว. “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารใน
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ประทุม อังกูโรหิต. “สถาบันทางพระพุทธศาสนาที่งานสังคมสงเคราะห์”. วิทยานิพนธ์ดุขฎี
บัณฑิต. ศูนย์พุทธศาสนศึกษา: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระครูชินวราวุฒ (ค่ายวง). “บทบาทของวัดที่มีต่อทางด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ : กรณีศึกษา
ชุมชนบ้านฮ่องน้อย จังหวัดราชบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แยมชุ่ม). “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสุขสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์
วิถีพุทธ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗

พระมหาสหัส ตำคุ้ม. “การพัฒนารูปแบบการบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มี
ประสิทธิผล”. วิทยานิพนธ์ดุขฎฐบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. วิทยาลัย
บัณฑิตศึกษาด้านการจัดการมหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหาไชยณรงค์ ภัททมนี (เสริมแก้ว). “บทบาทด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางบาล จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.**

พระสมุห์จรัญ จารุณโม (จารุเจริญวงศ์). “บทบาทการปฏิบัติศาสนกิจด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.**

วรพรรณ กระจ่างทอง. “การสังเคราะห์งานวิจัยงานสังคมศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมอาญา”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.**

สหัสยา ไทยานนท์. “การให้คำปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.**

(๔) เว็บไซต์ :

คนอง ว่างฝายแก้ว. **การบริหารตามแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: GotoKnow<https://www.gotoknow.org> [๑๑ พฤษภาคม ๒๐๑๘].

พระครูปุรัตถกิจจาภวิวัฒน์. **ภาวะผู้นำกับการจัดการประสิทธิภาพงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัด.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://journalfiles/mcu๕๘_๒_๐๘.pdf [๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

พระมหา ธรรมรัตน์ อริยธมโม ยศขุน. **พระมหา ธรรมรัตน์ อริยธมโม ยศขุน.กระบวนการบริหารจัดการ.(Management Process) - ธรรมรัตน์ - GotoKnow.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/๕๓๐๗๐๖>. [๑๔ ตุลาคม. ๒๕๖๑].

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์ MCU.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.elearning.mcu.ac.th. [๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

อนันต์ มุ่งวัฒนา. **Process Management - QA PSU.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.qa.psu.ac.th/edpex/tool1/process.pptx> [๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๑].

bovisualize. **ทฤษฎี กระบวนการบริหาร POSDCoRB.** | bovisual. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://bovisualize.wordpress.com>. [๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๑].

JIRADA NAKRIT. **หน้าที่ในการจัดการและกระบวนการการบริหาร.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://jiradabbc.wordpress.com>. [๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑].

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **บทที่ ๓ หลักการสังคมนาเคราะห์ตามแนวพุทธ MCU.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.Elearning.mcu.ac.th. [๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑]

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุรียนต์ น้อยสงวน. **รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสุขของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.tcl-thaljo.org> [๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๑]

(๕) รายงานวิจัย :

พระมหาเรืองเดช ถาวรธมโม (ศรีประสม). “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรีจังหวัดจันทบุรี”. **รายงานการวิจัย.** (สถาบันวิจัยพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

บทที่ ๒ ทบทวนเอกสาร/วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง. **Research.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.researchsystem.siam.edu/images/coop/general_management/๒๕๕๙/_ch๒.pdf. [๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๑].

(๖) สนนากลุ่ม :

สัมภาษณ์ ฌนชัย ไม้ประดิษฐ์. ไวยาวัจกรวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี. ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

_____ บุญเต็ม เรณูมาศ. ปลัดจังหวัดลพบุรี. ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒.

_____ พระครูสุวัฒน์กิตติสาร (จรัญ สารีโท). เจ้าคณะตำบลเขาสามยอต เจ้าอาวาสวัดสระมะเกลือจังหวัดลพบุรี. ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

_____ พระเทพเสนาบดี (ประเทือง อภาจรโร ป.ธ. ๔). เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี เจ้าอาวาสวัดกวีศรราม ราชวรวิหาร. ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒.

_____ พระราชวิสุทธิประชาณถ (อลงกต). เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ. ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

_____ สมศักดิ์ สุทธิพงศ์เกียรติ. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี. ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒.

_____สุปกิต โพธิ์ปภาพันธ์. ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี. ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ :

Book:

Binchai. P. & Kinawong. N. **Leadership development model based** on the completerange of Leadership of school administrators in basic education. Faculty inEducation University. in Thai; 2004.

Phra Dhammakosajan Prayoon Dhammacitto. **Buddhist Administration.** (Bangkok:Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2006.

Phramaha Danai Upawattano and Amnaj Buasiri. The Model of the Organization Management for Peace: A Case Study of Wat Panyanantaram Khlongluang District. Pathumthani Province. **Journal of MCU Peace Studies.** 3 (1), (2015): 23-36.

Srisirirung. S. and Bunchua. K.. “Buddhism and Science: An Analytic. Appreciativeand Applicative Study”. **Journal of Graduate Studies Review.** 13 (2), (2017): 71-83.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผศ.ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ดร. สุรียา รักษาเมือง	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ผศ.ดร. ยุทธนา ปราณีต	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร. กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ ภาครัฐศาสตร์ คณะสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กงพ.ร.บ.ศ.โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๔๘๐๐๐ ภายใน (๘๕๐๓)

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/ว ๒๒๐

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เดิมนักดิ์ ทองอินทร์

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน นามสกุล วาณิชวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดสพบุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๒๕๖๑/๑๕
ณ.น.ศ. ๒๕๖๑
๑๙ เม.ย. ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปค.โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑ ๒๒๐

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน นามสกุล วานิชวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

S. J. C.

(ผศ. ดร. ๑เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

๒๓๐ พ.ศ. ๖๑

ผู้ประสานงาน: พระวรภพ คุณสมปนโน

โทรศัพท์: ๐๘๘-๕๘๖๖-๕๐๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กงท.รปศ.โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๕๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๑๐

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.สุรียา รักษาเมือง

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน นามสกุล วานิชวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ดร.สุรียา รักษาเมือง

๑๓/๑๑/๒๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กท.รปค.โทร/แพทซ์ ๐๓๕-๒๔๕๖๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๒๒๒๐

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ยุพนา ปราณีต

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน นามสกุล วาณิชวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจแล้ว

๑๒ พ.ย. ๖๑

ผู้ประสานงาน: พระวรภพ คุณสมปนโน
โทรศัพท์: ๐๘๘-๕๖๒๖-๕๐๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ.โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘๖๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

วันที่ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปโน นามสกุล วานิชวัฒน์ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อ.ป.ลาสน์ นกวิทย์เมธอน

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย
เรื่อง การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
ของ พระวรภาพ คุณสมปโน (วานิชวัฒน์)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย

เรื่อง กระบวนการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ของ พระวรภพ คุณสมปโน (วานิชวัฒน์)

*****

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
(๑) ด้านการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล								
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

พระปลัดระพีพงษ์ พุทธิสารโร

พระปลัดระพีพงษ์ พุทธิสารโร คร.

21, 5-9, 2561

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล							
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล					
๑๐	การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนและพัฒนา ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	วัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
(๒) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์													
๑	วัดเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	วัดจัดกิจกรรมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	วัดอำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิ่งแข่งขันมินิมาราธอนในชุมชนจังหวัดลพบุรี ในวันสำคัญ					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	วัดมีการส่งเสริมโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชนมาเรียนศึกษาที่วัดวัด					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	วัดส่งเสริมการให้ความรู้พัฒนาอาชีพ เกษตรกร พืชปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้แก่ประชาชน					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	มีการจัดกิจกรรมการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ ประชาชนในด้านการป้องกันเพศสัมพันธ์โรคเอดส์กับเด็กเยาวชนและประชาชน					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	วัดจัดกิจกรรม วันพ่อ วันแม่ วันเข้าพรรษา ฯลฯ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามเอาไว้					๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

พระปลัดระพีพร ห
พระปลัดระพีพร หุทธิสารโร คร
๒๑, ๘.๑, ๒๕๖

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล			
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล	
(๓) ด้านการช่วยเหลืออุตสาหกรรมสมบัติสถานที่									
๑	การดำเนินโครงการฝึกอบรม จัดตั้งศูนย์ให้บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรปลอดสารเคมีให้แก่ประชาชนและชุมชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้แก่ให้ประชาชน เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสียหายเสพติด ให้มีชีวิตดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อมีส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	วัดสร้างศูนย์กลางเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	วัดสร้างศูนย์รวมของผู้เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	อนุเคราะห์ประชาชน ในการให้ยืมสิ่งของ ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนอันเป็นประโยชน์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	วัดเป็นสถานที่ดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเพื่อสร้าง เครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	วัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจรจัดเพิ่ม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	วัดสร้างอาคารพักรับรองผู้มาปฏิบัติธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

พระปลัดระพี นพคุณวิมล
พระปลัดระพี นพคุณวิมล
21/8/2561

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					สรุปและแปลผล			
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล	
(๔) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป									
๑	วัดมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อพัฒนาคุณงามความดีแก่เด็กเยาวชน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	วัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	วัดส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนในชุมชนมาเรียนภาษาอังกฤษในวัดจากครูต่างชาติ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	วัดสนับสนุนทุนการศึกษาและที่พักพิงแก่ เด็กที่ยากจนเรียนดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	วัดเป็นสถานที่รับอนุเคราะห์คนชราไร้ญาติมาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	วัดสร้างอาชีพทางการเกษตร และแปรรูปหัตถกรรม แก่เด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ ผู้ป่วยเอดส์ และคนทั่วไป	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	การดำเนินโครงการรับเด็กกำพร้าและเด็กติดโรคเอดส์มาอนุเคราะห์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	การดำเนินโครงการ โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล ข่าวสารด้านรับบริจาคข้าวสารและอาหารแห้ง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

พระปลัดระพีพร พุทธิสาร
 พระปลัดระพีพร พุทธิสาร คร.
 ๒๑, ๘-๑, ๒๕๖๑

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๐๙๕

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติขอเช่าที่ดินเพื่อการศึกษา
นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชวิสุทธิประชาณ เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
สิ่งทีส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธสิริโสภา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ หมายพระกรุณาให้
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ
จังหวัดลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระเดช
พระคุณ จึงขออนุมัติขอเช่าที่ดินจากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับ
ความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๔๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอร้งน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
นมัสการ พระครูสุวัฒน์กิตติสาร เจ้าคณะตำบลเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน รัหส์ประจำตัว นิสิต ๒๐๐๑๒๐๕๐๗๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการอิทธิพลของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในการปกครองของพระคุณท่าน
จึงขอความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทาง
วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ภาคผนวก ง

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

เรื่อง กระบวนการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
ชื่อ พระวรภพ คุณสมปโน (วานิชวัฒน์)

Case Processing Summary

		N	%
	Valid	30	100.0
Cases	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.921	36

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b1	158.50	165.431	.290	.921
b2	158.67	159.816	.445	.920
b3	158.57	164.530	.338	.921
b4	158.67	160.230	.450	.920
b5	158.63	159.482	.520	.919
b6	158.50	162.672	.474	.919
b7	158.53	162.120	.502	.919
b8	158.60	157.834	.610	.917
b9	158.47	161.499	.566	.918
b10	158.47	161.430	.516	.919
b11	158.43	160.323	.550	.918
c1	158.40	167.972	.199	.921
c2	158.47	169.844	.016	.923
c3	158.50	163.776	.451	.919
c4	158.50	164.534	.394	.920
c5	158.63	163.413	.402	.920

c6	158.50	166.948	.190	.922
c7	158.60	162.662	.314	.922
d1	158.87	161.913	.432	.920
d2	158.67	161.471	.443	.919
d3	158.70	162.148	.479	.919
d4	158.80	159.959	.629	.917
d5	158.80	160.993	.513	.919
d6	158.90	159.817	.668	.917
d7	158.80	160.166	.563	.918
d8	158.73	161.926	.494	.919
d9	158.90	159.679	.494	.919
d10	158.77	162.461	.463	.919
e1	158.50	165.500	.323	.921
e2	158.63	159.895	.498	.919
e3	158.97	156.240	.537	.919
e4	158.97	155.482	.733	.916
e5	158.87	159.775	.484	.919
e6	158.83	155.868	.643	.917
e7	158.87	152.189	.695	.916
e8	158.80	155.752	.613	.917

Reliability Coefficients N of Cases = 30.0 N of Items = 30'0 Alpha = 0.921

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
และแบบสัมภาษณ์ เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชาวิสุทธิประชาณต เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า คุณสมปณโน รัชสประจําตัว นิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัด
ลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนําสกรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

รพ/ทศพร๑๙๖๒
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า คุณสมปณโน

ผู้ประสานงาน: พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า คุณสมปณโน
โทรศัพท์: ๐๘๘-๕๑๖๖๕๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๖

อาคารเรียนรวม เซนบ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำดวน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระเดชพระคุณพระเทพเสนาบดี เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน รหัสประจำตัวนิติ ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑
นิติหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัด
ลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณ
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระวรภพ คุณสมปนโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๕๘๒๒๕๐๔

ที่ ศบ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมีสการ พระครูสุวัฒน์กิตติสาร เจ้าคณะตำบลเขาสามยอก จังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน รหัสประจำตัวนิติ ๖๐๐๑๒๐๕๐๓๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัด
ลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมีสการมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพหล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายบุญเต็ม เรณูมาศ ปลัดจังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัด
ลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระวรภพ คุณสมปนโน
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๕๘๒๒๕๐๔

(นายบุญเต็ม เรณูมาศ)
ปลัดจังหวัดลพบุรี

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม ไขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวสายใจ เลิศวิริยะประภา นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปณฺโน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๗๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัด
ลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระวรภพ คุณสมปณฺโน
โทรติดตอ. ๐๘๘-๕๘๒๒๕๐๔

๒๕
ทว ๒๕๖๒

ที่ ศร ๒๑๐๕๒/ว ๐๙๖

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายธนชัย ไม้ประดิษฐ์ วิทยาวังกรวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรภพ ฉายา คุณสมปนนฺ รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๐๑๒๐๕๐๗๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัด
ลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระวรภพ คุณสมปนนฺ
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๘-๕๘๖๒๕๐๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๐๙๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุภกิต โพธิ์ปกาศพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุภาวดี นิสิต ๖๐๐๑๒๐๕๐๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัด
ลพบุรี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ทราบ

(นายสุภกิต โพธิ์ปกาศพันธ์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี

ภาคผนวก ฉ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

ชื่อเรื่องการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” โดยแบ่ง ออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัด พระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ ๔ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ ๕ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ (Open – Ended - Questionnaire) ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการงานสาธารณ สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ในครั้งนี้ จะใช้ในการค้นคว้าวิจัยตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงขอใครขอความร่วมมือในการตอบ แบบสอบถามนี้ทุกข้อตามความเป็นจริง ทั้งนี้คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และการ วิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการศึกษาภาพรวมไม่ได้ศึกษาเป็นรายเฉพาะบุคคล

พระวรภาพ คุณสมปนโน (วานิชวัฒน์)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๑ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่กำหนดให้หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

๒๐ - ๓๐ ปี

๓๑ - ๔๐ ปี

๔๑ - ๕๐ ปี

๕๑ - ๖๐ ปี

๖๐ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่า ม.๑

ม.๑ - ม.๓

ม.๔ - ม.๖

ปวช. - ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่า ป.ตรี โปรดระบุ.....

๔. รายได้

ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท

๑๕,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท

๓๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐ บาท

มากกว่า ๔๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

๕. อาชีพ

เกษตรกร

ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

บริษัทเอกชน

ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

รับจ้างทั่วไป

แม่บ้าน/พ่อบ้าน

นักศึกษา

อื่นๆ

สวนที่ ๒ แบบสอบถามการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ ๓) การช่วยเหลือสาธารณสมบัติสถานที่ ๔) การช่วยเหลือเกื้อกูล ประชาชนทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดกรอกเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุดแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละ ขอ ดังนี้

ระดับมากที่สุด

ให้คะแนนเท่ากับ ๕

ระดับมาก

ให้คะแนนเท่ากับ ๔

ระดับปานกลาง

ให้คะแนนเท่ากับ ๓

ระดับน้อย

ให้คะแนนเท่ากับ ๒

ระดับน้อยที่สุด

ให้คะแนนเท่ากับ ๑

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี		ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(๑) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล		๕	๔	๓	๒	๑
๑	มีการดำเนินกิจกรรมเทศนาที่ทำให้ ประชาชนเข้าใจหลักธรรมและสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตปัจจุบัน					
๒	วัดมีโครงการสร้างศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดที่ใหญ่ที่สุด					
๓	วัดมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการป้องกันยา เสพติดและโรคเอดส์แก่เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป					
๔	วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ และผู้ป่วยโรคเอดส์					
๕	วัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติอื่น ๆ					
๖	วัดสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป					
๗	วัดระดมทุนช่วยสร้างโรงพยาบาลสงฆ์ และประชาชนในชุมชน					
๘	วัดระดมทุนช่วยสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กกำพร้าและเด็กยากจนทั่วไป					
๙	วัดให้โอกาสและมอบทุนการศึกษาสงเคราะห์ แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและเด็กกำพร้าที่ขาดแคลนทุนทรัพย์					
๑๐	การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนา ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
๑๑	วัดเป็นศูนย์กลางสถานที่ศึกษาจากภัยของโรคเอดส์					

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี		ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(๒) การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์		๕	๔	๓	๒	๑
๑	วัดเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ให้ประชาชนและชุมชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ					
๒	วัดจัดกิจกรรมอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป					
๓	วัดอำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวิ่งแข่งขันมินิมาราธอนในชุมชนจังหวัดลพบุรี ในวันสำคัญ					
๔	วัดมีการส่งเสริมโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชนมาเรียนศึกษาที่วัด					
๕	วัดส่งเสริมการให้ความรู้พัฒนาอาชีพ เกษตรกรพืชปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้แก่ประชาชน					
๖	มีการจัดกิจกรรมการรณรงค์สนับสนุนอบรมให้ความรู้แก่ ประชาชนในด้านการป้องกันเพศสัมพันธ์โรคเอดส์กับเด็กเยาวชนและประชาชน					
๗	วัดจัดกิจกรรม วันพ่อ วันแม่ วันเข้าพรรษา ฯลฯ เพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงานเอาไว้					

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี		ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(๓) การช่วยเหลือกุศลสาธารณสมบัติสถานที่		๕	๔	๓	๒	๑
๑	การดำเนินโครงการฝึกอบรม จัดตั้งศูนย์ให้บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรปลอดสารเคมีให้แก่ประชาชนและชุมชน					
๒	การดำเนินโครงการและส่งเสริมด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้แก่ให้ประชาชน เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงวัย ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้เสพยาเสพติด ให้มีชีวิตดี และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้					
๓	วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาทำงานเพื่อมีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีโอกาส					
๔	วัดสร้างศูนย์กลางเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม					
๕	วัดสร้างศูนย์รวมของผู้เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม					
๖	วัดเป็นศูนย์กลางรับสมัครอาสาเพื่อพัฒนาอาชีพทำงานเพื่อส่วนรวมทุกครั้งที่มีโอกาส					
๗	อนุเคราะห์ประชาชน ในการให้ยืมสิ่งของ ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนอันเป็นประโยชน์					
๘	วัดเป็นสถานที่ดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเพื่อสร้าง เครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง					
๙	วัดสร้างศูนย์รับเลี้ยงสุนัขและแมวจรจัดเพิ่ม					
๑๐	วัดสร้างอาคารพักรับรองผู้มาปฏิบัติธรรม					

การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี		ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป		๕	๔	๓	๒	๑
๑	วัดมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อพัฒนาคุณงามความดีแก่เด็กเยาวชน					
๒	วัดอนุเคราะห์ผู้ป่วยจากโรคเอดส์มาดูแล และพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต					
๓	วัดส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนในชุมชนมาเรียนภาษาอังกฤษในวัดจากครูต่างชาติ					
๔	วัดสนับสนุนทุนการศึกษาและที่พักพิงแก่ เด็กที่ยากจนเรียนดี					
๕	วัดเป็นสถานที่รับอนุเคราะห์คนชราไร้ญาติมาดูแลและพัฒนาจิตใจให้ต่อสู้กับชีวิต					
๖	วัดสร้างอาชีพทางการเกษตร และแปรรูป หัตถกรรม แก่เด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ ผู้ป่วยเอดส์ และคนทั่วไป					
๗	การดำเนินโครงการรับเด็กกำพร้าและเด็กติดโรคเอดส์มาอนุเคราะห์					
๘	การดำเนินโครงการ โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล ข่าวสารด้านรับบริจาค ข้าวสารและอาหารแห้ง					

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ (Open - Ended - Questionnaire) ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ การจัดการงานสาธารณ สงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

๓.๑ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

๓.๒ การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์

ปัญหาและอุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๓.๓ การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่

ปัญหาและอุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๓.๔ การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป

ปัญหาและอุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบพระคุณ / เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ช

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์
แบบเจาะลึก (Structured In-depth Interview)
เรื่องการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระบาทน้ำพุ
จังหวัดลพบุรี

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนช่วยเหลือคน ช่วยเหลือสังคม ดังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและ
 โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ให้การสัมภาษณ์

ชื่อให้สัมภาษณ์.....
 ตำแหน่ง.....
 หน่วยงาน.....
 วันที่ให้สัมภาษณ์..... เวลา..... น. สถานที่.....

ส่วนที่ ๒ ข้อคำถาม

๑. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ของวัดพระบาทน้ำพุต่อสังคม แสดงความคิดเห็นว่าเป็นอย่างไร

๑. ถามบริบททั่วไปเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์
๒. ถามตามประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบ (๔ ข้อ)
๓. ข้อเสนอแนะ

๒. การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อสาธารณประโยชน์ ของวัดพระบาทน้ำพุ เป็นประโยชน์อย่างไร

๑. ถามบริบททั่วไปเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์
๒. ถามตามประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบ (๔ ข้อ)
๓. ข้อเสนอแนะ

๓. การช่วยเหลือเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ ของวัดพระบาทน้ำพุ สร้างสาธารณสมบัติที่ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม คิดเห็นเป็นอย่างไร

๑. ถามบริบททั่วไปเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์

๒. ถ้ามตามประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบ (๔ ข้อ)

๓. ข้อเสนอแนะ

๔. การช่วยเหลือแก้อุปสรรคประชาชนทั่วไป ของวัดพระบาทน้ำพุมีดังนี้ ผู้ป่วยโรคเอดส์
เด็กกำพร้า คนชราไร้ญาติ มีความคิดเห็นเป็นอย่างไร

๑. ถ้ามบริบททั่วไปเกี่ยวกับการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์

๒. ถ้ามตามประเด็นที่กำหนดไว้ในกรอบ (๔ ข้อ)

๓. ข้อเสนอแนะ

๕.

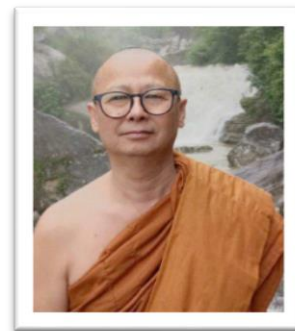
๖

๗

ขอขอบพระคุณ/เจริญพรขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน

พระวรภาพ คุณสมปโน (วานิชวัฒน์)
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา นาสกุล : พระวรภพ คุณสมปนโน (วานิชวัฒน์)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๔
- สถานที่เกิด : อำเภอป้อมปราบ จังหวัดกรุงเทพ
- การศึกษา : นักธรรมตรี
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร วุฒิ ศิลปศาสตรบัณฑิต
วิชาเอก การจัดการทั่วไป แขนงวิชาการตลาด :
- อุปสมบท : วัดบางยี่ขัน ตำบลบางยี่ขัน อำเภอบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙
- เข้าศึกษา : เมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๐ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- วันสำเร็จการศึกษา :
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดพระบาทน้ำพุ ตำบลเขาสามยอต อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ๑๕๐๐๐
- ผลงานทางวิชาการ(ถ้ามี):